

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 1.

Lontoo

14/2-28.

Légation de Finlande

N:o 49.

Lontossa 14 p:nä tammikuuta 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 1 / 200 Lu. D. 19 28		
4/I. 28	1/2	LII.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	C 7	

Herra Ministeri,

Ohellisena kunnioittaen lähetän raporttini n:o 1, joka sisältää:

Keskusteluja Hollannin
ulkoasiainministeriössä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Jaakonmies

K. Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Suomen Lähetystö

Lontoossa.

Raportti n:o 1.

Keskusteluja Hollannin
ulkoasiainministeriössä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 1/200 D. 13 28		
4/I. 28	№ 2	LVI
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C7	

Hollannissa (1 - 9 päivinä tammik.) oli minulla varsin mielenkiintoisia keskusteluja m.m. ulkoministeri Beelaerts van Bloklandin, pääsihteerin Snoeck van Hurgronjen ja ulkoministeriön diplomaattisen osaston päällikön kanssa.

Ministeri Beelaerts van Bloklandin kanssa keskustelimme Vilnan kysymyksestä. Aihe siihen johtui siitä, että hän Genevessä oli tämän kysymyksen raportööri. Hra B. pysyi ylimalkaisuudessa, mutta vaikea ei ollut nähdä rivien välistä, ettei hän ollut kovinkaan toivorikas asioihin nähden. - Vuosi sitten tavatessani häntä diplomaattisen osaston päällikkönä oli meillä pitkät keskustelut Itämeren maista ja katsottuna tätä taustaa vastaan - hänellä oli kovin huono käsitys balttilaisten maitten kyvystä säilyttää itsenäisyytensä - voi hänen heikosti salattua pessimismiaan paremmin ymmärtää.

Suomen asemasta lausui hra B. nyt, kuten aina ennenkin, mitä kauneimpia sanoja ja vaikkakin vähentää kohteliaisuudet pois, niin on minun käsityksekseni aina jäänyt, että hän Suomesta puhuessaan tarkoittaa sitä, mitä hän sanoo. - Hra B. on muuten ystävällinen, avomielinen ja luonnollinen henkilö, jonka kanssa on hyvin miellyttävää olla tekemisissä ja käsittäkseni helppo tulla toimeen. Hänen edeltäjänsä, hra Karnebeck, tuntui luoksepäsemättömältä ja perin hyvin oman arvonsa tuntevalta herralta.

Diplomaattisen osaston päällikön hra Michiel van Verduinen'in kanssa oli varsin mielenkiintoista keskustella. Ennen tuloaan tälle paikalle oli hän Hollannin lähettiläs Prahassa. Keskustelumme esineenä oli etupäässä aseistariisumiskysymys. Katsoen siihen, että Kansainliiton ulkopuolella ovat Yhdysvallat ja Venäjä ja jälkimäinen lisäksi sellainen kuin se on, piti hän aseistarii-

sumista etupäässä teoreettisena asiana.

Ulkoministeriön pääsihteerin, herra Snoeck van Hurgronjen kanssa oli minulla useita pitkänpuoleisia keskusteluja. Keskustelujemme esineenä oli kansainvälinen valtiollinen asema yleensä. Koetan lyhykäisesti referoida keskustelujemme pääkohtia.

Saksa. - Hollannissa vallitsee hra S. van H:n sanojen mukaan se käsitys, että Saksa on kulkemassa ekonomista kriisiä kohti. Syynä tähän on etupäässä sotavelat.

Englanti. - Katsoen siihen, että Englanti on Hollannin maanviljelystuotteiden suurin ostaja seurataan Hollannissa tarkoin Englannin maatalouspolitiikkaa ja on Hollannissa se käsitys vallalla, ettei Englanti voi lukemattomista syistä asettaa suojelustulleja maanviljelystuotteille. Hra S. kysyi, mikä minun mielipiteeni tästä asiasta on. Vastasin tullessi samaan tulokseen.

Molemmat olimme yksimielisiä siitä, että Englannin maanviljelysolot ovat monessa suht^ossa hyvin huonot ja että ulkomaisen havainnontekijän on suorastaan ylivoimaista ymmärtää, miten maanviljelys on voitu laskea niin avuttomaan tilaan.

Herra Snoeck van Hurgronje, joka itse on tilanomistaja, kertoi minulle, että Hollannin maanviljelys - tähän ei tietenkään lasketa puutarhaviljelystä - tuottaa keskimäärin nettotuloa noin 150 florinia hehtaarilta.

Tästä siirtyi keskustelu Englannin hiilikysymykseen ja suureen työttömyyteen, mitä hra S:kin piti vallan peloittavina seikkoina.

"Koettaessa luoda itelleen kuvaa Brittiläisestä Imperiumista on minulla vaikea tulla m^uuhun tulokseen kuin että valtakuntaa yhdistäviä siteitä koetetaan olevien olojen pohjalla lujentaa - imperial preference tullipolitiikassa - ja siten pitää hajalla olevaa valtiomuodostumaa koossa tai että dominionit luisuvat hiljalleen kokonaan pois Suur-Britannian käsistä. Että edellistä yrite^tään tehdä on selvä. Siitähän on elävänä todistuksena m.m. dominioni- ja siirtomaaministeri Ameryn parhaillaan tapahtuva laaja kierto-

matka valtakunnan eri osiin. Olisin iloinen saadessani kuulla, mitä Te tästä ajattelette", kysyin minä hra S:lta.

"Lausuakseni lyhyesti, mitä ajattelen, tahdon sanoa aivan suoraan, että kallistun siihen käsitykseen että jälkimäinen vaihtoehto on lähempänä todellisuutta kuin edellinen", kuului vastaus.

"Mitä Englannin merivaltaan tulee", jatkoi hra S., "on mielestäni myönnettävä, että Englannin ylivalta merellä on mennyt. Englanti ei voi kilpailla Yhdysvaltain kanssa".

"Mitä havaintoja Te olette tehnyt englantilais-amerikalaisista suhteista?"

Vastasin, että Englannissa on epäilemättä havaittavissa sangen syvälle menevää antipatiaa, kateutta ja pelkoa Yhdysvaltoihin nähden.

"Siinä olette varmaankin oikeassa", lausui hra S. ja lisäsi naurahtaen, että "nuo ilmiöt ovat miltei liiankin räikeästi havaittavissa."

"Mitä Hollannin suhtautumiseen Englantiin tulee", jatkoi hän, "on se tietenkin mitä ystävällisin ja Hollannissa nähtäisiin mitä mieluummin, että brittiläisen maailmanvallan asema pysyisi horjumattomana, sillä Hollannilla ainakaan siitä ei ole mitään haittaa, mutta kun objektiivisesti katsoo asioita ei kumminkaan voida tulla muuhun kuin jo mainitsemaani lopputulokseen."

Tässä tahdon ylläolevan suhteen lausua omasta puolestani, että minä olen taipuvainen näkemään asioita samassa valossa kuin hra Snoeck van Hurgronje.

Ranska ja Italia. - Johdin puheen tähän teemaan ja kysyin, mitä hra S. ajatteli ranskalais-italialaisista suhteista esim. parin vuosikymmenen kuluttua.

"Tarkoitatteko tällä jonkin erikoisen poliittisen ohjelman toteuttamista, vai katsotteko asioita esimerkiksi Italian suuren väestölisäyksen valossa?"

Vastasin, että minä tietenkin katsoin asioita vaan yleispiirtein Italian väestölisäyksen pohjalla.

"Minusta tuntuu siltä, että kriissikohta saavutetaan hy-

vinkin kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Tällä hetkellä ei tilanne vielä ole polttava, vaikkakin jännitys on huomattava."

Itämeren maat. - Juttelimme kotvan aikaa Itämeren mais-
ta. Hra S. ei salannut epäilyksiään näiden maiden tulevaisuuteen
näiden. Hän ei, omituista kyllä, pelännyt erkoisesti Venäjän hyök-
käystä niiden kimppuun, vaan piti suurimpana vaarana niiden omaa
sisäistä heikkoutta. Tässä hän viittasi Viron tapahtumiin loppuvuo-
della 1924.

Minä taas lausuin käsityksenäni, että ainakin Viro ja
Latvia selviytyvät omista asioistaan ja että jos vaarasta puhu-
taan, niin tulee se Venäjän taholta, vaikka lausuin uskovani, että
ulkomailla liioitellaan sitäkin vaaraa.

Hra S. piti käsitystäni optimistisena, mutta minä puolus-
tin jäykästi kantaani.

Venäjän asioista vaihdoimme ajatuksia ja tietoja, mutta
erikoista uutta kerrottavaa ei meillä näyttänyt olevan.

Kelloggin esitys Ranskalle. - Kysyin hra Snoeckilta, mi-
tä merkitystä hän antaa Yhdysvaltain valtiosihteeri Kelloggin Rans-
kalle tekemälle ehdotukselle "sotien asettamisesta lakien ulkopuo-
lelle" - outlawing of war. - Naurahtaan vastasi hän, että tämä
esitys on tietenkin hyvää tarkoittava, mutta sanoi epäilevänsä, on-
ko sitä pidettävä käytännöllisenä ehdotuksena.

Lontoossa 14 päivänä tammikuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Jaastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 2.

Lontoo

16 p. 1928

Finnish Legation

N:o 61.

Lontoossa 16 p:nä tammikuuta 1928.

ULKOASIA		
N:o	B/200	28
25/1. 28		
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	07	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetan kunnioittaen raport-
tini n:o 2, joka sisältää:

Vuosikatsauksen, joka koskee Englannin
sisä- ja ulkopolitiikkaa vuonna 1927.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suu-
rimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Santamoinen

K. Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Suomen Lähetystö

Lontoossa.

Raportti n:o 2.

V u o s i k a t s a u s .

Sisäpoliittinen asema

Englannissa v. 1927.

ULKOASIAINMINISTERIO	
2/2002	28
25/1-28	
5	27

Taloudellinen tilanne. - Vuoden 1926 tavattomien työtaitelujen, suurlakon ja hiililakon jälkeen, jotka vakavasti lamauttivat koko maan teollisuutta, oli Englannin työmarkkinoilla vuonna 1927 hyvin hiljaista. Olisi tietysti liian väritettyä sanoa, että maassa vallitsi "haudan rauha", sillä kuolemanisku ei peräti raskas vuosi 1926 ollut tietenkään Englannin taloudelliselle elämälle, mutta taistelun jälkeiseksi täyden uupumuksen rauhaksi voi hyvinkin nimittää työläispiireissä menneenä vuonna vallinnutta suurta hiljaisuutta.

Kun koettaa analysoida vuoden 1926 jättämiä vaikutuksia olisin minä ainakin taipuvainen sanomaan, että vuoden 1926 taistelut eivät vaikutuksiltaan ole olleet täydellisesti negatiivisia. On näet kieltämättä havaittavissa, että suuri tai ehkä suurin osa työväestöä on tullut näkemään, että lakoilla ja nimenomaan koko maata käsittävillä lakoilla, on vahvasti kaksi puolta ja että tällaisiin voimakkeihin on turvauduttava ainoastaan äärimmäisessä hätätilassa, tai ei silloinkaan, vaan että/^{on/}luotettava yksinomaan laillisiin, parlamentaarisiin menettelyihin. Työnantajataholla on samoin huomattavissa merkkejä siitä, että ymmärtämys ruumiillisen työn tekijöitä kohtaan on kasvamassa ja että on edullista, että teollisuusmiehet ja työläiset koettavat vapaaehtoisesti löytää yhteistä toimintapohjaa ei ainoastaan suojellakseen omia etujaan, vaan turvatakseen yleisen rauhan ja maan taloudellisen aseman. Huomattavin ilmiö tällä alalla on suuren teollisuusmiehen, Sir Alfred Mondin, aloite teollisuusmiesten ja työläisten yhteisen neuvottelukokouksen pitämiseksi.

Englannin taloudellisesta elämästä vuonna 1927 voi muuten sanoa, että se on suurin piirtein katsoen kulkenut tervehtymistä

kohti, Erinäisillä teollisuusaloilla, kuten nimenomaan kutomateollisuusosalalla ja siinäkin erityisesti puuvillakutomaisissa on vuosikausia vallinnut peräti suuri pulakausi eikä merkkejä sen parantamiseksi ole näkyvissä. Syitä tähän kriissiin on monta. M.m. naisten uudet pukumuodit, jotka vaativat tuntuvasti vähemmän vaatetta kuin ennen - tämä on kuulemma hyvin suuri tekijä - sekä tekstiiliteollisuuden kasvaminen muissa maissa osaksi tullitariffien suojausa ja osaksi sen kautta, että muut maat ovat ottaneet käytäntöön uusia koneita, joiden avulla saadaan suhteellisesti lyhyestä kuidusta verrattain hyvää tuotetta. Lisäksi on Englannin tekstiiliteollisuuteen vaikuttaneet epäedullisesti Kiinan mellakat ja kiinalaisten boikotti englantilaisia tuotteita vastaan.

Hiiliteollisuuden alalla on ehken havaittavissa jotain tervehtymistä, mutta ilmeisesti on matka vielä pitkä tyydyttäviin oloihin.

Laivarakennusosalalla, joka tässä maassa merkitsee niin paljon, on viime vuonna ollut tuntuva vilkkautta.

Työttömien luku on viimekin vuonna pysynyt tavattoman korkeana, siinä 1.100.000 kahden puolen. Aivan vuoden 1927 viimeisinä viikkoina se nousi 1.300.000. Tämä selitetään sesonki-ilmiöksi.

Rahamarkkinat ovat Englannissa kuluneen vuoden aikana olleet varsin tyydyttävät.

Se käsitys näyttää olevan yleinen, että vuosi 1928 tulisi taloudellisella alalla olemaan edistyksen aikaa.

Valtiollinen asema vuonna 1927. - Valtiollisella alalla oli vuosi 1927 Englannissa pää-asiaallisesti hiljaista aikaa.

Koska valtiolliset vaalit lähenevät on tietenkin nykyinen hallitussuunta joutunut yhä enemmän arvostelun esineeksi. Hallituksen viaksi lasketaan m.m. toimettomuushiilikamposasiassa. Pahaksi virheeksi lasketaan myös hallituksen yritys ylähuoneen uudistamiseksi.

Ulkopoliittisella alalla on Baldwinin hallitus saanut koko paljon tunnustusta osakseen. Sen Kiinan politiikka myönnetään miltei yksimielisesti menestykselliseksi. Samoin ollaan koko yleisesti

tyytyväisiä hallituksen esiintymiseen Kansainliitossa.

Hallituksen Venäjän politiikka on tietenkin ollut ja on edelleenkin arvostelun esineenä, mutta hyvin todennäköiseltä näyttää kumminkin, että suurin osa yleisöstä on pääpiirtein tyytyväinen hallituksen menettelyyn. - Minusta ei ole olemassa mitään realistista syytä uskoa, että konservatiivinen hallitus tulisi muuttamaan kantaansa Venäjään nähden ja kun ei ole lainkaan todennäköistä, että yleiset vaalit tapahtuisivat ennen määräaikaavuonna 1929 ei siis muutosta englantilais-venäläisissä suhteissa ennen sitä ole aihetta odottaa. Tulevatko konservatiivit sitä paitsi ensi vuoden vaaleissa täydellisesti häviämään, kuten työväenpuolueen johtomiehet uskovat ja samoin liberaalit, on vielä tällä hetkellä vaikea nähdä. Samoin voi asettaa kysymyksenalaiseksi, tulisiko liberaalien kanta suures-tikaan eroamaan nykyisestä politiikasta Venäjän kysymyksessä, jos he tulisivat valtaan.

Voi olla paikallaan koettaa muodostaa itselleen kuvan Englannin suhtautumisesta erinäisiin ulkovaltoihin.

Englanti ja Yhdysvallat. - Luulisin voivani sanoa, että yleinen opinioni Englannissa ei ole likimainkaan suosiollinen Yhdysvalloille. Täällä voi päinvastoin havaita huomattavaa vastanmielisyyttä, kateutta ja pelkoa Yhdysvaltoja kohtaan. Onko tämä jännittyneisyys suurempi tai pienempi kuin ennensotainen hermostuneisuus Englannin ja Saksan välillä, on tietenkin vaikea sanoa, mutta jotain siihen verrattavissa se ehken kumminkin on. Omasta puolestani sanoisin, että ero on vaan siinä, että Yhdysvallat ovat niin kaukana Englannista ja että niiden asukasluvu ja luonnonrikkaudet ovat niin paljon suuremmat kuin näiden saarien, että täällä tunnetaan sydämessään mahdottomuuden menestyksellä voitavan kilpailua Yhdysvaltain kanssa. Näin ollen on vaikea uskoa, että Englannin ja Yhdysvaltain välillä voisi Englannin taholta syntyä kilpailua maailmanvallasta aseellisen voiman avulla. Että sitä paitsi suurin osa kansasta olisi tällaista politiikkaa vastaan, on hyvinkin helppo todeta, mutta samalla luulisin voitavan myöskin sanoa, että täällä on sellaisiakin aineksia, jotka pitävät esimerkiksi laivastorakennuskilpailua vält-

tämättömänä Yhdysvaltain kanssa. Samoin on tietenkin hyvin ymmärrettävissä, että englantilaisilla on joka tapauksessa hyvin vaikeata mukautua siihen käsitykseen ja ajatukseen, että heidän olisi taivuttava kulkemaan toisella sijalla maailman mahtavien joukossa. Tähän saakkahan he eivät ole taipuneet tällaiseen, vaan on maa toisensa jälkeen saanut alistua Britannian mahtavuuden, fyysillisen voiman ja yhtä suuren valtiotaidon edessä.

Miksi ikinä Englannin ja Yhdysvaltain suhteet muodostunevatkin vastaisuudessa, niin on kumminkin todettava, että ne tällä hetkellä ovat jännittyneet ja että tämän jännittyneisyyden juuret ovat syvällä. Erimielisyyksiä voi siis olla hyvinkin vaikea poistaa.

Englanti, Ranska ja Italia. - Sodan jälkeen on Englannin ja Ranskan välisissä suhteissa ollut havaittavissa melkoistakin vierantumista, enkä luulisi että ne - huolimatta Ranskan presidentin täällä käynnistä - olisivat täydellisesti vailla hankauskohtia nytkään, vaikkakin viralliset suhteet ovat sangen hyvät. Henkilökohtaisissa keskusteluissa kuulee täällä hyvinkin usein painostettavan englantilaisen ja ranskalaisen kansanluonteen eroavaisuutta, joka monen mielestä on niin suuri, ettei täydellisestä yhteisymmärryksestä Englannin ja Ranskan välillä voi tulla totta. Tässä yhteydessä voi silloin tällöin, eikä niin kovin harvoin, kuulla sanottavan, että englantilaisilla ja saksalaisilla on todellisuudessa enemmän yhtymäkohtia kuin englantilaisilla ja ranskalaisilla.

Englantilais-ranskalainen kilpailu vallasta osoittautuu selvästi myöskin ranskalaisten liittopolitiikasta yhdeltä puolen ja englantilaisten suopeudesta Italiaan nähden toiselta puolen. Sitä en kumminkaan luulisi, että Rooman populaarisuus Englannissa olisi sen suurempi ja syvempi kuin mitä Ranskan hillitseminen englantilaisten mielestä välttämättömästi vaatii. Se on kumminkin todettava, että Italian merkitys on Mussolinin aikana Englannin yleisön enemmistön silmissä noussut erinomaisen suuressa määrässä.

Englanti ja Saksa. - Englannin suhteet Saksaan ovat tuskin

lämmenneet viime vuoden kuluessa. Pääasiallisimpana syynä tähän on epäilemättä Saksan Venäjän politiikka. Toisenatekijänä on Saksan valtava taloudellinen nousu, joka ilmeisesti peloittaa Englantia. Englannin sanomalehdissä tehdään usein vertailuja Saksan ja Englannin työttömyystilastojen välillä, jotka eivät Englannille ole lainkaan lohdullisia. Samoin painostetaan vahvasti sitä, että verot ovat Englannissa suuremmat kuin Saksassa.

Englanti ja Japani. - Washingtonin sopimuksen kautta purkautui englantilais-japanilainen liitto, mikä, niin ainakin tällä sanotaan, on var sinkin Japanissa tehnyt raskaan vaikutuksen. Englantilais-japanilaiset suhteet ovat tietenkin hyvät, joskaan ei niin hyvät kuin liittosopimuksen aikana. Singaporen mahtavat linnoitustyöt ovat tietenkin konkreettisia todistuksia siitä, ettei yhteentörmäystä näiden kahden suurvallan välillä pidetä mahdottomuutena. - Tuleeko Japani mahdollisesti hakemaan liittolaista Moskovasta ja Berlin Moskovasta ja Japanista, on kysymys, johon vasta tulevaisuus voi antaa vastauksen, mutta joka tapauksessa voinee tällaista pitää teoreettisena mahdollisuutena. Tällaiset liittoutumat eivät tietenkään olisi Kansainliiton hengen mukaisia, mutta joskin rauhanaate on suuresti voittanut jalansijaa kansojen mielissä, voi sittenkin kysyä itseltään, jaksako Kansainliitto alistaa suurvaltojen välisiä konflikteja ratkaisupiiriin.

Englanti ja Suomi. - Suomi on tietenkin pieni tekijä Englannin poliittisissa ja taloudellisissa laskelmissa, mutta ei kumminkaan niin vähäinen, ettei meitäkin muistettaisi suurempien asioiden lomassa. Taloudelliselta kannalta katsoen me emme varsinkaan ole niin kovin pahasti unohduksissa; voisipa melkein sanoa, että me tässä suhteessa olemme jonkunlainen tekijä. Että meillä Englannin finanssi- ja kauppamaailmassa on hyvä nimi, ei suinkaan ole liioittelua. Tämä seikka on luonnollisesti vaikuttanut mitä edullisimmin silloinkin, kun meitä ajatellaan ja arvostellaan valtiollisena tekijänä.

Sikäli kun minä pystyn asioita arvostelemaan on Englanti

hyvin ystävällinen ja hyvänsuopa meitä kohtaan ja luottaa meihin. On tietenkin myönnettävä, että meitä Englannissa tunnetaan ehken paljonkin vähemmän kuin mitä Suomessa uskotaan, mutta tätä lieventää ainakin jossakin määrin se seikka, että Englannin suuri yleisö tuntee yleensä huonosti vieraita maita. Kouluissa ei tavallisesti tutustuta muuhun kuin Englannin omaan, sen dominioitten ja siirtomaiden maantieteeseen. Muista maista ei joko mainita yhtään mitään tai peräti vähän. Näin ollen sitä saa hyvinkin sivistyneissä piireissä kuulla mitä uskomattomimpia kysymyksiä. Niinpä kerrankin eräillä suurilla virallisilla päivällisillä satuin istumaan erään finanssiherran vieressä, jolla näytti olevan se käsitys, että Suomi sijaitsi jossain Newfoundlandin lähellä. Toisella puolellani istui eräs Mac Donaldin hallituksen ministeri, joka oli ystävällinen herra ja keskusteli innokkaasti ja myönti suoraan, ettei hän ollut maastamme kuullut muuta kuin nimen ja että työväenliike oli meillä voimakas. Hän oli kumminkin halukas saamaan maastamme enemmän tietoja ja iltä kuluikin etupäässä keskustelussa hänen kanssaan. Että kuva olisi täydellinen on ehken paikallaan mainita, että hän oli entinen kauppaministeri.

Nämä esimerkit eivät ole poikkeuksellisia ja nekin osoittavat, miten paljon työtä on vielä tehtävä Suomen tunnetuksi tekemiseksi täällä Englannissakin.

Ilolla on sitä vastoin todettava, että ne henkilöt, jotka varsinkin ovat Suomessa käyneet, ovat meille erittäin ystävälliset, jopa suorastaan innostuneita Suomi-ystäviä. Ikävä vaan on sanoa, että kaikkein useimmilla on väärä käsitys meidän kielioloistamme. On aivan ilmeistä, että tulee kulumaan kauan ennen kun tämä väärä kuva saadaan oikaistuksi, sillä se on vuosikymmenien kuluessa syntynyt eikä se lähde muuta kuin kulumalla pois, pala palalta. Henkilökohtaisesti minä en ole kielikiihkoinen, mikä johtuu siitä - omasta mielestäni - että olen niin kauan ollut tilaisuudessa katsomaan Suomen oloja perspektiivissä ja olen täten voinut vakuuttautua suomalaisuuden todellisesta voimasta, mutta en minäkään voimistua silmiäni siltä tuhoisalta vaikutukselta, mikä kieliolojem-

me kierosta esittämisestä on ulkomailla. Tästä minulla on hyvin tuoreita esimerkkejä. Äskettäin Hollannissa käydessäni jouduin keskusteluihin Haagin vasta saapuneen Belgian lähettilään Maeskensin kanssa, joka heti alkoi puhua kielioloistamme. "Tehän näytätte aikovan hävittää ruotsalaisuuden kokonaan pois Suomesta", jutteli hra M. Kysyin, missä tämä ilmenee hänen mielestään. "Esimerkiksi paikannimien suomentamisessa. Ollessani sihteerinä Belgian lähetystössä Pietarissa matkustelin silloin tällöin Suomessa. Muistan tällöin käyneeni eräessä kaupungissa, jonka nimi oli Tavastehus. Nyt olen kuullut, että tälle paikalle on annettu kokonaan toinen nimi. Osaatteko Te ruotsia?" kysyi hän sitten. Vastasin osaavani, kuten suomalaiset virkamiehet yleensä. Kysyin, osaako hän flaamia. "Hyvin vähän", vastasi flaamilaisniminen haastattelijani. Tein siten pienen vertailun Suomen ja Belgian kieliolojen välillä. - Saman- suuntainen keskustelu oli minulla aikanaan Belgian suurlähettilään, paroni Moncheurin, kanssa täällä. Samoja asioita sain selitellä t.k. 8 päivänä Haagissa olevalle Englannin lähettiläälle ja hänen perheelleen. Hän oli ennen Hollantiin tuloaan Englannin lähettiläänä Kööpenhaminassa.

Koska olen näinkin paljon puhunut tästä asiasta, niin tulokoon mainituksi, että m.m. tehdessäni tervehdyskäyntejä keuhällä 1926 jouduin suorastaan naurettavien tenttimisien esineeksi kieli- asioistamme.

Kun kuvailee englantilais-suomalaisia suhteita, niin jäisi esitys vaillinaiseksi, ellei omistaisi muutamaa sanaa työväestön suhtautumiselle Suomeen.

Muista englantilaisista voi sanoa, että he ovat joko ystävällisiä meille tai ainakin ennakkoluulottomia, mutta Englannin työväenlehdistä ainakin täytyy sanoa, että ne ovat meille enemmän tai vähemmän vihamielisiä. Tämä ei johdu ainoastaan "valkoisesta kapinasta", vaan siitä, että Englannin työväenluokka on siksi myötätuntoinen Venäjälle, että se pitää Suomen irrottautumista Venäjältä rikoksena Venäjän kansaa vastaan. Näin ajattelevat varsinkin radikalisisimmat ainekset. Nämä kuvaavat asiat kernaimmin siten, että

Suomi, samoin kuin Viro, Latvia ja Lieuttua, on saavuttanut itsenäisyytensä keinotekoisesti Englannin kapitalistien avulla ja että se samoin keinotekoisesti pysyy pystyssä Englannin kansalta riistettyjen punttien ja asevoiman turvin. Näin sanotaan suoraan m.m. eräässä julkaisussa, jonka nimi on "The Plebs Atlas" ja joka on julkaistu vuonna 1926.

Englannin työväen eturivin miehet, kuten Mac Donald, Snowden, professori Delisle Burns, Nevinson y.m. tietenkin tuntevat asian todellisen laidan ja ovat meille henkilökohtaisesti hyvin ystävällisiä. Kumminkin on pantava merkille, että työväenpuolueen johtavin lehti, "Daily Herald", useimmiten kirjoittaa varsin tylsisti meistä. Sen ystävällisempi se ei tietenkään ole eteläisiä naapureitamme kohtaan.

Englanti ja Puola. - Minun mielestäni on kuluneen vuoden aikana ollut havaittavissa julkisen sanan lämpenemistä Puolaa kohtaan. Tällä en tietenkään tahdo sanoa, että se sitä ennen olisi ollut vihamielinen. Sellaisesta ei ainakaan aivan viime vuosina voi puhua, mutta kylläkin siitä, ettei luottamus Puolaan aikaisemmin ollut lähimainkaan niin suuri kuin mitä se nyt on. Mielialan muuttamiseen vaikuttivat monet seikat. Ensinnä tietysti Puolan huomattava sisäinen konsolidoituminen viime aikoina. Lisäksi tulee Englannin ja Venäjän välien kylmeneminen ja katkeaminen ja Saksan Venäjän politiikka.

Englanti ja Balttian maat. - Englannin taloudelliset piirit luonnollisesti tuntevat Itämeren maitakin - Viroa, Latviaa ja Liettua - paremmin kuin muu yleisö. Sikäli kuin minä olen voinut havaita, vallitsee näissä piireissä yleensä hyvin vähän luottamusta eteläisiin naapureihimme niin suhteessa kuin toisessa. Virolla on finanssi-piireissä vähemmän huono nimi. Sitten seuraa Latvia ja lopuksi Liettua, jolla tuskin voi sanoa olevan mitään nimeä olenkaan.

Foreign Officen luulisin periaatteessa olevan varsin suojelemaan Itämeren maille. Ikävää minusta vaan on todeta, ettei Eng-

lannin politiikka ole näissä maissa ja näitten maitten hyväksi sen aktiivisempaa kuin mitä se on. Luulisihan Englannillakin olevan tuntuva hyötyä näitten maitten mahdollisimman nopeasta vaurastumisesta ja helpollahan se olisi aikaansaataavissa esimerkiksi rahallisessa suhteessa. Muutama miljoona puntaa maata kohtaan tekisi arvattavasti ihmeitä sekä taloudellisesti että moraalisesti. Konkreettisen tuen puutteessa joutuvat sitten naapurimme, kuten Latvian ja Liettuan surulliset esimerkit osoittavat, hakemaan apua Venäjältä - ja turhaan sitäkin. Olen monta kertaa puhellut tästä asiasta englantilaisten ystäväieni kanssa, vaikkakaan en ole katsonut voivani sitä näin selvällä tavalla esittää Foreign Officeessa.

En voi olla sanomatta, että mielestäni ei Foreign Officeella ole mitään selvää ohjelmaa esimerkiksi juuri tässä suhteessa.

Vilnan kysymys on tietenkin irritoanut ei ainoastaan Foreign Officea vaan myöskin suurta yleisöä. Kysymys tahdottaisiin saattaa pois päiväjärjestyksestä, mutta mitään todella positiivista ei tehdä. Eiköhän yksi keino pulan selvittämiseksi voisi olla kansainvälisen lainan järjestäminen Liettualle korvaukseksi Vilnasta? Puolan tietysti pitäisi olla tässä vahvasti mukana.

Vilnan kysymyksen nopea selvittäminen tuntuisi täältä katsoen välttämättömyydeltä ei ainoastaan Liettuan ja Puolan vuoksi, vaan koko koillis-Europan vuoksi. Tämän ristiriidan pysyminen tapetilla antaa aivan liian paljon puhetta "Itä-Europan balkanisoitumisesta" ja haittaa tämä välillisesti jossakin määrin meitäkin.

Brittiläinen maailmanvalta. - Vuoden 1926 lopussa pidetyssä valtakunnan konferenssissa - imperial conference - tunnustettiin dominionit - Kanada, Newfoundland, Uusi Seelanti, Australia, Etelä-Afrika ja Irlannin vapaavaltio suverieiksi maiksi. Englannin pääministeri Baldwin lausui, ettei tällä luoda mitään uutta, vaan tunnustetaan faktillisesti voimassa olleet olot.

Moni on varmaankin kysynyt itseltään, mihin tämä tulee johtamaan, eivätkä vähiten ne, jotka koettavat seurata tapahtumain kulkua tässä mahtavassa valtakunnassa.

Kulunut vuosi on osoittanut, että tällä valtakunnan konfe-

renssissa julkilausutulla Englannin hallituksen päätöksellä on ollut vastaavia seurauksia. Kanada esimerkiksi on asettanut ministerin Washingtoniin ja Yhdysvallat samoin Ottawaan. Yhdysvallat asettivat niinkään ministerin Dubliniin ja Irlannin vapaavaltiolle taitaa olla edustaja Amerikassa. Nyt on äskettäin tullut tieto siitä, että Kanada on päättänyt lähettää ministerin Pariisiin ja että Ranskan hallitus tulisi nimittämään edustajan Kanadaan. Kansainliiton neuvostossa sai Kanada edustajapaikan.

Nämä toimenpiteet ovat olleet Englannin sanomalehdistössä melkoisen huomion esineenä, mutta nimenomaan on Kanadan päätös asettaa ministeri Ranskaan herättänyt huomiota. "Times" kirjoitti äskettäin asiasta pääartikkelin, missä selvästi huomaa, että tämä toimenpide ei ollut tervetullut. Artikkelin läpi kuultaa selvästi pelko, että tämä dominioitteen "itsenäistyminen" voi jatkua ja kuka tietää mihin se päättyy.

On tietenkin rohkeaa mennä ennustelevaan sitä tai tätä mutta kaikesta anglo-aksalaisesta yhteenkuuluvaisuustunteesta huolimatta tuntuisi loogilliselta ajatella, että tällaista kehitystä jatkuisi. Olen keskustellut tästä asiasta eräitten englantilaisten ystäväni kanssa ja ovat he olleet hyvin päättäväisesti sitä mieltä, että henkiset ja muut siteet dominioitteen ja vanhan emämaan välillä ovat niin lujat, etteivät ne voi särkyä. Totta onkin, että yhteenkuuluvaisuudentunne on sangen suuri - siitähän on dominioitteen osanotto maailmansotaan erinomainen esimerkki - mutta voi sitenkin kysyä itseltään, tuleeko aina olemaan näin. Etelä-Afrikan Unionin noin 1.750.000 valkoisesta asukkaasta lienee noin 1.100.000 hollantilaista alkuperää olevia afrikanderia ja lopusta on suurin osa kylläkin englantilaisia, mutta esimerkiksi viime vuoden aikana käyty lippuriita osoittaa, että vastenmielisyys Suur-Britanniaa vastaan on sangen voimakas. Irlannin vapaavaltio ei suinkaan pysyisi vapaaehtoisesti kiinni näinkään lievillä siteillä Englannissa, mutta sen maantieteellinen asema on tietenkin aivan toivoton. Newfoundland ja Uusi Seelanti pitävät kaikkein tiukimmin kiinni emämaastaan ja järjestyksessä sitten Australia ja Kanada.

Entä Intia?

Parhailtaan on juuri matkalla Intiaan komitea, jonka puheenjohtajana on tunnettu liberaalinen parlamentaarikko ja entinen hallituksen jäsen Sir John Simon, jonka komitean tehtävänä on laatia uusi ehdotus englantilais-intialaisten suhteitten järjestelyksi. Arvattavasti on Englannin tarkoitus saattaa Intian kansoja suuremmassa määrin kuin tähän saakka osallisiksi maittensa hallituskoneistossa samalla kun täten realisia siteitä Intian ja Englannin välillä koetettaisiin vahvistaa. Laajoissa piireissä Intiassa näyttää jo etukäteen asetuttavan takajaloille tällaisia suunnitelmia vastaan, sillä Intiassa on tietenkin paljon niitä, joitten sotakuutona on "Kaikki tai ei mitään". Mutta on niitäkin, jotka yhteydessä Englannin kanssa näkevät muutakin kuin ainoastaan pahaa.

Sille, joka koettaa laatia itselleen kuvaa englantilaisten valtiomiesten tehtävistä, tarjoutuu mitä kirjavin kuva. Silmien eteen avautuu miltei lukematon joukko kysymyksiä, jotka odottavat ratkaisuaan: sisäisiä-taloudellisia, yhteiskunnallisia ja valtiollisia-valtakunnan välisiä, joista monet näyttävät miltei ylitsepääsemättömiltä ja ulkopoliittisia, jotka jo yksin kysyisivät mitä suurinta taitoa ja kaukonäköisyyttä. Ihmeellistä olisi, jos kaikki voitaisiin onnellisesti selvittää, mutta ehkäpä brittiläisten hallitusmiesten koeteltu taito ja joustavuus jaksaa viedä yhä edelleen valtakuntaa eheänä eteenpäin. Kumminkin tekisi mieli sanoa, että vaikeudet ovat nyt suuremmat kuin koskaan ennen.

Lontoossa, tammikuun 15 päivänä 1928.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Saastamoinen

7

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamoisen raportti no 3,
Lontoo

20/5 1928

Légation de Finlande

N: 85.

Lontoossa 20 p:nä tammikuuta 1928.

ULKOASIAINMINISTERI		
N:o 3	200	D. 19 28
2572.28	50	LHL
	OSASTO	ASIA
5	97	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raporttini n:o 3, joka sisältää:

Englantilais-amerikalaiset suhteet.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Jaastamoinen

K. Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Suomen Lähetystö

Lontoossa.

Raportti n:o 3.

Englantilais-amerika-
laiset suhteet.

Pyysin lähetystön palveluksessa
olevaa majuri Polson Newmania laatimaan se-
lonteon englantilais-amerikalaisista suhteista

ta. Koska hänen lausuntonsa kuvaa mielestäni yleistä ajatustapaa Englannissa tästä asiasta on se minusta huomion arvoinen ja pyydän saada lähettää tässä jäljennöksen sanotusta asiakirjasta.

Saadakseen lausunnolle mahdollisimman paljon realistista pohjaa, kävi majuri Polson Newman muutamia päiviä sitten keskustelemassa asiasta "Navy League'n" sihteerin kanssa. Hänen lausunnossaan kuvastuu siis myöskin Englannin laivastoliiton mielipide.

Edelleen tahdon kiinnittää huomiota siihen, että joku aika sitten pitivät Englannin meriministeri Bridgeman ja Englannin entinen suurlähettiläs Washingtonissa, Sir Auckland Geddes, kukin esitelmän "British Institute of International Affairs"-nimisessä seurassa tästä samasta aineesta ja kun majurimme sanotun seuran jäsenenä oli kuulemassa esitelmiä, perustuu hänen lausuntonsa, kuten näkyy, aivan ensiluokkaisiin lähteisiin. Tulloon tässä yhteydessä vielä mainituksi, että sanotussa seurassa on sääntönä, kun erittäin tärkeitä esitelmiä pidetään, että kuulijakunta on mitä valituin. Tästä huolimatta eivät läsnäolijat saa tehdä mitään muistiinpanoja eikä esitelmien mahdollisia käsikirjoituksia jätetä edes säilytettäväksi seuran arkistoon. Tässä mainitut esitelmät kuuluivat tähän kategoriaan.

Majuri Polson Newmanin lausunnosta huokuu melkoinen katkeruus Yhdysvaltoja kohtaan. Tandon erikoisesti alleviivata, että tämä on hyvin yleinen piirre Englannissa. Ainahan täällä on vallinnut tuntuva antipatia Yhdysvaltoja vastaan, mutta viime aikoina on siihen kasvavassa määrässä yhtynyt kateutta ja pelkoa, joten

hyvin voi sanoa, että yleinen mielipide tässä maassa on suorastaan vihamielinen Atlantin takaista suurta tasavaltaa vastaan. Tämä vihamielisyys on parillaan Havannassa pidettävän yleis-amerikalaisen kongressin johdosta esiintynyt peräti selvästi sanomalehtikirjoitusten kommentareissa.

Lontoossa 20 päivänä tammikuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s:

R. H. Saastamoinen

POLICY OF THE UNITED STATES.

JANUARY, 1928.

The following ideas may throw some light on the present policy of the United States, and represent my thoughts at the moment of writing.

The United States seem to have two main objectives; 1. the protection of her trade routes against the possibility of a future blockade; and 2. the raising of her prestige throughout the world.

With reference to 1, the United States possibly anticipate the likelihood of a future war, and see in this the chance of accumulating wealth as a neutral Power, provided that she can protect her trade from interference by any belligerent Power. There is, in fact, reason to believe that certain Wall Street and other American financiers are at the back of the new Naval Programme.

It is not considered here that the United States have any aggressive designs, and even the Argentine Legation in London is little interested in the American project. But it is thought in naval circles here that, in the event of war between Great Britain and a European Power, the Americans might create a situation unfavourable to us by trying to interfere with our belligerent rights. In fact, it is considered that we might have to make concessions to them in this regard. But, as it is more than probable that a future blockade would be carried out by means of aircraft destroying enemy ports as well as by such sea measures as might be possible, it seems that no American navy, however large, could sufficiently safeguard the free entry of American ships into enemy ports. In order to safeguard American trade in such circumstances, the United States would need to have command of the sea as well as command of the air in the theatre of operations where the sea ports were situated. This is almost inconceivable. Yet a powerful American navy could exert a great influence on the attitude of the belli-

gerents towards American shipping on the High Seas.

With reference to 2., it is possible that the Americans think that, by creating an imposing navy, they can build up a prestige unattainable by any other spectacular means. They want to "make a noise in the world." The United States have no ancient traditions on which to found a prestige, and any prestige she possesses is rather superficial. She feels this want and realises, as result of contact with the British navy, the effect produced by showing the British flag throughout the world. She wants to create a similar effect, and dislikes to see Great Britain in possession of valuable benefits which she has not got, especially when she has the money to build the necessary ships. The United States cannot, however, buy past traditions, which contribute as much, if not more, to the prestige of the British navy than its actual strength and armament.

In Naval circles here it is considered inadvisable to attempt to compete with the American building programme, but it is generally regretted that the Government dropped the construction of two cruisers in November as a "geste" to America for the reduction of naval armaments. This action has had anything but the desired effect, and merely makes Great Britain look foolish. Further, it is thought by many naval authorities that Great Britain should continue her original programme as if the Geneva Conference had never taken place. At any rate, it is quite certain that American naval strength, both in ships and efficiency of personnel, will be carefully watched here, and that British naval policy will be so formulated as to ensure our command of the sea, whatever may be the sacrifices demanded of the nation. Although a large number of ships may be built in a few years, it will take a long time to produce an American navy, really powerful both in ships and personnel, and the element of stability may take longer to establish itself in a navy manned by personnel with little seafaring instinct. During the intervening period many changes may take place.

The Peace Pact with France, which the Americans wish to extend to a multilateral agreement, seems to provide an alternative means of protecting American trade by the elimination of war, and also of enhancing American prestige as a promoter of world peace. Yet there is some genuine motive permeating the proposals, as is the case in most American Peace moves. If the Peace Pact fails, the American can say that their naval programme is therefore justified. If the American people refuse to stand for the naval programme, then the Peace Pact is calculated to provide the necessary security for trade, although perhaps without the same opportunities of amassing wealth as would be provided by a future war. I am informed by an authority, whose opinion is not without value, that the American people will not support the naval programme; and, as the success of the Peace Pact seems doubtful, it seems quite possible that the whole American affair will end in nothing. At the same time, it cannot be without its effects, and it may be that this has been the object in view.

E.W. Polson Newman.

17th January, 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Säästämisen raportti no 4
Lontoo

21/I 1928

Légation de Finlande

N:o 92.

Lontoossa, 21 p:nä tammikuuta 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖN N:o 4 / Procopé D. 10 28		
25/1-28	2	LIII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	09	

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia ohellisena lähettää
raporttini n:o 4, joka sisältää:

Brittiläinen Imperiumi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. N. Jaastamovien

K. Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Suomen Lähetystö

Lontoossa.

Raportti n:o 4.

Rec. No 13. 7. 2-28

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 4 / 200 he D. D. 28		
2572-28	No	Liite
IRANIA	OSASTO	ASIA
5	07	

Brittiläinen Imperiumi.

Viitaten raporttiini n:o 1 sekä

vuosikatsaukseeni, joissa molemmissa

käsittelin kysymystä brittiläisen maailmanvallan tulevaisuudesta,

pyydän saada kiinnittää huomiota seuraavaan kuvaavaan "The Outlook"-nimisen viikkolehden tammikuun 21 päivän numerossa olevaan mietelmään dominioitten tendensseistä perustaa omia lähetystöjä.

"Kanadalaisen ministerin asettaminen Pariisiin on askel eteenpäin Brittiläisen Imperiumin ulkomaisten suhteitten decentralisoimisessa. Kanadalla tulee nyt olemaan edustajansa Washingtonissa ja Parisissa, samoin kuin Irlannin Vapaavaltiolla on Washingtonissa, ja luultavasti on kysymys ainoastaan viikosta, jolloin Etelä-Afrikan Unioni tulee olemaan edustettuna Haagissa. Itse asiassa näyttää siltä, että ainoastaan finanssinäkökohdat estävät dominioneja perustamasta lähetystöjä jokaiseen ulkomaiseen pääkaupunkiin.

Jos kysymyksessä olevat ministerit tulisivat olemaan vaan sädekehällä varustettuja konsuleita (glorified consuls), kuten asianlaita on irlantilaisien ja kanadalaisten edustajain suhteen Washingtonissa, niin en luulisi, että tämä merkitseisi kovinkaan paljon, olipa heitä kuinka monta tahansa, mutta jos nämä tulevat olemaan diplomaatteja sanan varsinaisessa merkityksessä, niin näen karipaikkoja edessämme. Mikä esimerkiksi olisi sen helpompaa kuin että joku taitava ranskalainen tai italialainen ulkoministeri rupeaisi kylvämään eripuraisuuden siemeniä irlantilaisen tai australialaisen ministerin ja hänen brittiläisen virkaveljensä välillä? Tällainen manöveri tulisi väkisinkin uhkaamaan valtakunnan eheyttä.

Nyt on liian myöhäistä ruveta itkemään menneen talven lunta. Viime valtakunnan konferenssi loi dominioneista itsenäisiä maita sekä teoriassa että käytännössä. Jos kumminkin dominioneitten

edustajat ulkomailta tyytyisivät täydentämään eikä syrjäyttämään brittiläisiä lähettiläitä, tulisi heidän läsnäolostaan olemaan hyötyä; sillä tavalla tulisivat heidän erikoistietonsa olemaan suuriarvoisia. Muussa tapauksessa tulisi nähtävästi olemaan jatkuvasti erimielisyyksiä valtakunnan edustajain kesken tuhoisine seurauksineen kaikille."

Edellä olevan johdosta tahdon vaan sanoa, että tuntuisi peräti omituiselta, jos rikkaat dominionit katsoisivat finanssisyiden estävän heidän perustamasta diplomaattisia lähetystöjä, sillä kuten Suomen esimerkki osoittaa loistavasti - ja ehkäpä muittenkin maitten - muodostavat kustannukset ulkomaisesta edustuksesta sängen vähäpätöisen menoerän valtion budjetissa. Kanadan ja Etelä-Afrikan Unionin ylen upeat ja mahtavat edustuslaitokset täällä Lontoossa antavat hyvän osoituksen siitä, miten suuriin uhrauksiin nämä maat ovat valmiit. Havainnontekijästä, jolla on jotain käsitystä Kanadasta, tuntuu varsin huvittavalta kuulla, että muka Kanadan Washingtonissa oleva ministeri, tunnettu kanadalainen valtiomies, olisi vaan "glorified consul", joka muuten vaan prameilleisi Washingtonissa. Silloinhan täytyisi otaksua myöskin, että Yhdysvaltain ministeri Kanadassa, eräs maansa tunnetuimpia ammattidiplomaatteja ja entinen suurlähettiläs, toimisi siis todellisuudessa konsulärisenä edustajana Ottawassa.

Tuntuu siltä, että "viimetalvinen lumi" - spilled milk, kuten englantilainen vastike kuuluu - antaisi ajattelemisen aihetta täällä Lontoossa."

Lontoossa, 21 päivänä tammikuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s:

P. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7.

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 5.

London

28/I 1928.

Finnish Legation

N:o 94

Lontoossa, 23 p:nä tammikuuta 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 5/200 h. D. 19 28		
3092-28	No	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	07	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raport-
tini n:o 5, joka sisältää:

Audienssi Walesin prinssin luona 17/I/1928.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suu-
rimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Maastamainen

K. Herra

Ulkoasiainministeri Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Suomen Lähetystö

Lontoossa.

Raportti n:o 5.

Audienssi Walesin
prinssin luona
17/I/1928.

ULKOASIAINMINISTERIO		
RG	/	D. I.
	RG	LIH
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

Tämän kuun 17 päivänä oli minulla kunnia tulla virallisesti esitetyksi Walesin prinssille. Olin kyllä tavannut hänet aikaisemmin, mutta virallisesti siis vasta nyt. Diplomaattikunnan marsalkka nimittäin järjestää tällaiset tilaisuudet ja tahti näyttää olevan, kuten tämäkin tapaus osoittaa, varsin hidas. Edeltäjäni esimerkiksi, joka oli täällä kahdeksan vuotta, oli tehnyt viimeisen hovivisiiteistään, joita ei muuten ole kovin monta, vasta loppuvuodella 1925.

Keskustelu prinssin kanssa, joka kesti noin neljännes-tunnin, oli aika mielenkiintoinen.

Suomesta luonnollisesti sain tilaisuuden puhua yhtä ja toista. - Tässä yhteydessä en voi olla mainitsematta saaneeni sen käsityksen, ettei prinssi ollut täysin selvillä siitä, missä Suomi on. Ilmeisesti hän ajatuksissaan oli sijoittanut meidät yhteen jaksoon Suomenlahden eteläpuolella olevien naapurien kanssa.

Henkilökohtainen vaikutukseni prinssistä oli varsin edullinen. Hän on hyvin luonnollinen, ystävällinen ja reipas, joten keskusteleminen hänen kanssaan sujui hyvin helposti. Pariissa tilaisuudessa olen kuullut hänen puhuvan, minkä tehtävän hän näyttää suorittavan melkoisella taidolla. Hän johti itse keskustelun lukuisiin matkoihinsa ja lukuisiin esiintymisiinsä julkisuudessa ja kertoi aikansa suureksi osaksi menevän puheittensa kirjoittamiseen.

Venäjistä ja bolshevismista tuli tietenkin puhe. Prinssi kertoi koettaneensa saada mahdollisimman selvän kuvan siitä, mitä bolshevismi on sekä lausui - tuliko se sanotuksi harkitusti

tai muuten vaan vilkkaasti keskustellessa - että maailmalle voi olla onneksi, että bolshevismi on saanut vapaasti temmeltää yhdessä maassa, joten muu ihmiskunta on saanut tilaisuuden nähdä, mitä hyviä ja mitä varjopuolia sillä on. - Mainitsen tämän erikoisesti siitä syystä, kun väitetään - mikä ei tietysti ole mahdotonta - että hän muun muassa erityisesti tukisi ulkomailta olevia venäläisiä monarkistisia järjestöjä.

Prinssin kysymykset Suomesta - mitkä maat ovat naapureitamme esimerkiksi - eivät tietenkään olleet erikoisemmin valistuneita, mutta hänen laajat matkansa ja hänen läheinen kosketuksensa, vaikkapa se olisikin suhteellisen pintapuolista, eri kansankerrosten kanssa, oikeuttaa kumminkin uskomaan, että hänellä pitäisi olla melko realistinen kuva maailmasta ja ihmiselämästä. Hänen reippautensa ja luonnollisuutensa ovat tehneet hänet sangen kansanomaiseksi.

Lontoossa, 23 päivänä tammikuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Jaastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Säästämisen rap. no 6.

Lontoo

24/1 1928.

Légation de Finlande

N:o 99.

Postoossa 24 p:nä tammikuuta 1928.

UKKONSIIVASTI MINISTEERI		
6/200 lue. D. 13 28		
8072-28	10	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	97	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raporttini n:o 6, joka sisältää:

Keskustelu Sir Austen Chamberlainin kanssa 13/I/1928.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Huastamoinen

K. Herra

Ministeri Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Suomen Lähetystö

Lontoossa.

Raportti n:o 6.

Keskustelu Sir Austen

Chamberlainin kanssa

13/I/1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
6/20/28 G. 10 28		
30/1/28	AS	Liit.
RYHMÄ	OLUOTO	ASIA
5	ey	

Kuluvan tammikuun 13 päivänä oli

minulla pitkänpuoleinen keskustelu Sir Austen Chamberlainin kanssa, jota seuraavassa pyydän saada selostaa.

Ulkoministeri mainitsi aluksi, että hänellä Genevessä joulukuussa ollessaan oli ilo olla mukana Suomen itsenäisyyden kymmenvuotisjuhlassa lausuen tässä yhteydessä muutamia ystävällisiä sanoja maastamme. Samoin mainitsi hän siitä, että hänellä syksyllä oli tilaisuus antaa äänensä Suomelle valittaessa jäseniä Kansainliiton neuvostoon. "Suomi oli neuvostoon hyvin tervetullut", lausui hän. Sir Austen kertoi sitten vaikutelmiaan Kansainliitosta ja alleviivasi sen merkitystä m.m. siinä, että se tekee mahdolliseksi pientenkin kansojen jäsenille saada äänensä kuuluville kansainvälisessä politiikassa, eikä ainoastaan sitä, vaan antaa huomattaville henkilöille, maitten suuruudesta riippumatta, tilaisuuden osoittamaan kykyään.

"Genevessähän minä tapasin Litvinoffin, kuten tietenkin olette huomannut. Kohtaus kesti puolisen tuntia, eikä se johtanut mihinkään. Litvonoff käytti suurimman osan ajasta vakuuttaakseen, ettei Moskovan hallitus ja kolmas internationale ole suinkaan sama asia."

Tämä johti keskustelun Venäjän asioihin, joista puheltiin kaikessa ylimalkaisuudessa kotvan aikaa. Pääsisältö oli se, että Venäjältä tulevat tiedot ovat suuresti ristiriitaisia. Bolsheviikkien osuuteen Kiinan rettelöihin ja heidän epäonnistumiseensa teki Chamberlain viittauksen, samoin bolsheviikkijohtajien keskuudessa puhjenneisiin riitaisuuksiin. Ei ollut vaikeata huomata, että Chamberlain näistä asioista puheli melko suurella sisäisellä tyydytyksellä.

Sain sen vaikutuksen, että että ulkoministeri oli seurannut myöskin meidän asioitamme, kun kertoilin hänelle tapausten kulkua meillä. Erityisesti toin esille ja painostin sitä, että sisäinen konsolidoituminen on kulkenut meillä ilahduttavan voimakkaasti eteenpäin. Esimerkkinä tästä esitin m.m. pääministeri Tannerin puheen, jossa hän lausuu, ettei sosialidemokraattinen puolue voi meillä enää olla samalla tavalla oppositiossa kuin aikaisemmin. - Taloudellisesta edistyksestämme puhuin myöskin.

Käytin tilaisuutta hyväkseni puhuakseni laivanvarustajaimme korvausvaatimuksista Englannin hallitusta vastaan sodan aikana menetetyistä laivoista ja merimiestemme menettämästä omaisuudesta ja palkoista sekä valitin sitä, ettei Englannin hallitus ole katsonut voivansa nytkään tehdä mitään tässä asiassa. - Chamberlain lausui, että monet muutkin maat ovat esittäneet samansuuntaisia korvausvaatimuksia, ja lisäsi hymyillen, että tyytymättömiä näyttävät monet muutkin olevan Englannin hallitukseen.

Kerroin ulkoministerille siitä, että viime vuoden lopulla olin ottanut esille kysymyksen viisumien poistamisesta Suomen ja Englannin välillä sekä esitin meidän näkökantamme tässä asiassa.

Chamberlain sanoi varsin hyvin käsittävänsä, mitä haittaa viisumeista on kunnan ihmisille ja miten vähän hyötyä niistä on bolsheviikkiagenttien liikkumisen estämisessä, mutta huomautti siitä, ettei tämä asia ole hänen ratkaistavissaan, vaan sisäasiainministeriön. - Sama huomautus minkä kaikki muutkin Foreign Officen herrat ovat tehneet!

Suhteistamme Venäjään oli myöskin puhe. Tässä yhteydessä tulin maininneeksi non-agressiokeskustelujen raukeamisesta ja syistä tähän. "Niin kauan kun Venäjä ei noudata kansainvälisiä tapoja on sen kanssa tietenkin hyvin vaikea tehdä mitään sopimuksia ja jos sellainen saataisiinkin syntymään, voidaan kysyä, mitä merkitystä sillä loppujen lopuksi sittenkään on", arveli Englannin ulkoministeri.

Lontoossa, 24 päivänä tammikuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Jaastamov

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cy

ASIA: _____

Ministeri Saastamaisen Raportti no 7.

Lontoo

872628

Légation de Finlande

N:o 139.

Lontoossa 8 p:nä helmikuuta 1928.

ULKOASIAINMINISTERI		
13/2-28		7/201 al. D. 19 28
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	C7	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini n:o 7, joka käsittelee englantilais-eteläafrikkalaisia suhteita. Pyytäisin erityisesti, että tätä raporttia pidettäisiin salaisena ja ettei sitä jaettaisi muille lähetystöille.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Saastamoinen

K. Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Suomen Lähetystö

Lontoossa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Salainen.		
7/20/28		
18/2-28	52	LII.
AFRIKA	OLASTO	ASIA
5	C7	

Raportti n:o 7.

Englanti - Etelä-Afrika.

Sangen pian tänne saapumiseni

jälkeen vuonna 1926 tulin tutuksi

Etelä-Afrikan Unionin High Commissionerin, Mr. J.S. Smitin, kanssa, jota sittemmin olen tavannut silloin tällöin. Kävin tänään hänen luonaan, jolloin sukeutui avomielinen ja pitkä keskustelu ja kun se, mitä hra Smit lausui, luo paljon valoa Englannin ja sen etelä-afrikanlaisen dominionin välisiin suhteisiin, niin koetan seuraavassa selostaa keskustelun pääkontia.

Ensiksi tahdon sanoa, että jo aikaisempien tapaamisiini aikana olen voinut selvästi havaita, että hra Smit on nationalistinen afrikanderi. Aikoinaan otti hän osaa buurisotaan Englantia vastaan ja maailmansodanaikaisessa buurikapinassa oli hän myöskin mukana. Tästä jälkimmäisestä tiedetään meillä hyvin vähän, sillä maailmansodan suuret tapahtumat hukuttivat tällaiset pienet välikohtaukset miltei näkymättömiin muulta maailmalta.

Syy tähän buurikapinaan oli tyytymättömyys Englannin yliherruutta vastaan ja arveli osa Transvaalin ja Oranjen buureista tilaisuuden tulleen vapauttaa maansa Englannin vallasta yhteistoiminnassa saksalaisten Afrikassa olevien sotavoimien kanssa. Kapinaan nousseita buureja oli ollut noin 25.000, mutta näistä oli vaan 5.000 aseistettu kivääreillä (Lee-Metford tyyppi, joka englantilaisilla oli käytännössä buurisodan aikana). Konekivääreitä ei ollut eikä myöskään tykistöä. Kapinan ensimmäisenä sotilaallisena johtajana oli tunnettu buurikenraali Delarey, mutta olivat englantilaiset poliisit ampuneet hänet "erehdyksessä" heti kansannousun alkuhetkinä. Seuraava päällikkö oli ollut Beyers, mutta sen sijaan että hän olisi ryhtynyt tarmokkaisiin sotatoimiin anastaakseen asevarastoja oli hän kuluttanut aikansa etupäässä poliittiseen agitaatioon. Eräällä matkalla oli hän hukkunut koettaessaan kahlata

muutaman joen yli. Alipäällikköjen joukossa oli ollut kuuluisa buurikenraali Christian de Wet. Huonon ylijohdon vuoksi ja entisten buurikenraalien Bothan ja Smutsin uskollisuuden vuoksi Englannille oli kapina kuihtunut kokoon ilman suurempia selkkauksia. "Botha ja Smuts olivat niin englantilaistuneet, että he olivat unohtaneet menneisyytensä ja unohtaneet olevansa buureja", kuuluivat herra Smitin sanat. Se seikka myöskin, ettei saksalaisilta oltu saatu mitään tukea vaikutti tietysti myöskin asiain kulkuun. Herra Smitin kertoman mukaan ei saksalainen Länsi-Afrika ollut millään lailla ollut varustettu sodankäyntiä varten.

Herra Smit lausui muuten, että suurin osa hänen maamiestään oli sympaatinen Saksalle sekä väitti perättömäksi sitä tietoa, että buurit olisivat olleet innokkaita Englannin ystäviä maailmansodan aikana, Bothaa ja Smutsia lukuunottamatta. N.s. eteläafrikkalaiset joukko-osastot maailmansodan aikana olivat olleet englantilaisista muodostetut, jopa sellaisista, niin väitti hra Smit, jotka eivät olleet koskaan käyneetkään Etelä-Afrikassa. Joukossa oli ollut kyllä jonkun verran seikkailuhaluista, nuorta buuriainesta.

Vuoden 1926 valtakunnan konferenssin päätöstä, jolla dominionit tunnustettiin yhdenvertaisiksi Englannin kanssa, karakterisoi herra Smit vaan lähtökohdaksi - starting point - uutta valtiollista kehityskulkua varten. "Etelä-Afrikan Unioni, Irlannin Vapaavaltio ja Kanada eivät tule pysähtymään tähän, vaan tulevat johdonmukaisesti kulkemaan eteenpäin näin viitoitetulla ja avatulla tiellä", lausui hra Smit.

Tässä yhteydessä kertoi hra Smit, että Etelä-Afrikan Unionikin, kuten Kanada, aikoo asettaa diplomaattisia edustajia erinäisiin maihin. Englannin hallitus vastustaa kumminkin tätä ja koettaa kaikella tavalla saada dominioneitaan luopumaan tästä ajatuksesta. Herra Smit kertoi pyytäneensä hallituksen käskystä neuvoja Englannin hallitukselta, miten diplomaattinen edustus olisi järjestettävä, mutta valitti saaneensa hyvin vähän opastusta.

Siinä tapauksessa, että Etelä-Afrikan Unioni välttämättömästi tahtoisii asettaa omia edustajia oli neuvottu nimittämään vaan chargé d'affaireseja.

Kuvatessaan Englannin ulkopolitiikkaa, joka vei - kuten herra Smit lausui - maailmansotaan parhaamalla Seksaa systemaattisesti vuosikymmenien aikana, viittasi herra Smit englantilais-amerikalaisiin suhteisiin, joissa on aivan sama ilmiä havaittavissa. Geneven laivastonvähentämiskonferenssissäkin näki herra Smit vaan englantilaisen politiikan taitavan pelin, jonka tarkoituksena oli säilyttää Englannin ylivalta merellä ja estää Yhdysvaltoja rakentamasta itselleen riittävän suurta laivastoa yhä laajenevan kauppansa suojaksi. "Kun asiat rupeavat koskemaan kukkaroa, kuten nyt on asianlaita, sillä Yhdysvallat ovat saavuttaneet taloudellisen ylivallan, tulee Englanti sokeaksi (sees red) eikä välitä mistään muusta kuin kilpailijansa tuhoamisesta. Jos Englannin ja Yhdysvaltain välillä puhkeaa kerran sota, jota en pidä mahdottomuutena, niin tulee Englanti kokemaan sen kirouksen, että sen valtakunta lyödään hajalle sen omien veriheimolaisten käsillä", filosofoi Etelä-Afrikan Unionin edustaja.

Vallan merkillisiä sanoja.

Lontoossa, 8 päivänä helmikuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Vain
RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA:

- Ministeri Suostamoisen raportti no 8.

Lontoo

4/4 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 336.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 8 / 201 Sac. 1928		
10/4-28	N ^o 2	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.
5	C7.	

LonTOOSSA 4 p:nä huhtikuuta 1928.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetan kunnioittaen raporttini n:o 8 - 1928, joka sisältää seuraavaa:

Sisäpoliittinen asema Englannissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Jaastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Légation de Finlande

Reportti n:o 8.

Sisäpoliittinen asema

Englannissa.

ULKOASIAINMIN		
No 8 / 201 Sac		28
10/4-28	W2	
FINNIA	OSASTO	
S	E7	

Viime aikoina on Englannin sisäpoliittisessa elämässä sattunut ainoastaan pari tapausta, joita kannattaa kommentoida muutamalla sanalla, nimittäin n.s. Sinovjeff-kirjeen käsittely parlamentissa ja valtiollisen äänioikeuden laajentaminen 21 vuotta täyttäneille naisille. Molemmat näistä, ja nimenomaan ensimmäinen, ovat katsottavat sitä taustaa vastaan, minkä ensi vuonna tapahtuvat parlamenttivaalit luovat.

Sinovjeff-jutun esilleottaminen johtui lähinnä siitä melusta, minkä apulaisalivaltiosihteeri Gregoryn valuuttakeinotTELujen päivänvaloon joutuminen oli aiheuttanut. Tämä asia oli tietenkin ikävä jo sellaisenaan ja antoi epäilemättä aihetta kommentariloille, mutta lisäksi tuli se, ettei Gregorylla työväenpuolueessa ollut hyvää nimeä ja että hänen personalliset suhteensa nimenomaan ent. pääministeriin ja ulkoministeriin, MacDonaldiin, olivat kaikesta päättäen olleet kireät. Olisiko MacDonald sittenkään ruvennut kaivamaan esille vanhaa riitajuttua Sinovjeff-kirjeen alkuperästä on avoin kysymys, mutta olipa hänen oma halunsa mikä tahansa, oli hänen puolueensa vasemman siiven painostus niin suuri, että hän teki asiasta välikysymyksen.

MacDonaldin esiintyminen parlamentissa oli, kuten jo aikoinaan yleisistä sähkösanomautisistakin on käynyt selville, peräti sekavaa ja kärsi hän tämän kautta varsin tuntuven personallisen tappion ja saattoi puolueensakin ikävään asemaan.

Ainoa syy palata koko tähän asiaan yli sen, mitä lähetystön sanomalehtikatsauksissa on tehty, on se, että tämä tapaus antaa tilaisuuden arvioida eri puolueiden voimasuhteita tällä hetkellä. - Minusta voi todeta ainakin sen, että työväenpuolueen asema ei ole viime aikoina parantunut. Kenties voisi suorastaan sanoa, että se olisi jossakin määrin heikontunut. Liberaaliseen puolueeseen

nähden ei ole helppoa sanoa juuri sitä eikä tätä, mutta kummin-kin kallistuisin uskomaan, ettei sille ensi vaaleissa - sikäli kuin tällä hetkellä voi ennustaa - voi ainakaan käydä huonommin kuin edellisellä kerralla. Mitä Baldwinin hallituksen asemaan tulee, niin luulisin olevani suunnilleen oikeassa väittäessäni, että se on viime aikoina kernaimminkin parantunut. Tästä ei kumminkaan pidä vetää sitä johtopäätöstä, että konservatiivisella puolueella voisi katsoa ensi vaaleissa olevan yhtä vahvan aseman kuin vuonna 1924, sillä huolimatta siitä, että sen on onnistunut luovia monessa asiassa koko hyvin ja nimenomaan ulkopoliitikassaan erinomaisen hyvin, on sillä Ackilles-kantapäitä esimerkiksi erinomaisen vaikeassa hiilikysymyksessä ja ehken yhtä vaikeassa agrari-kysymyksessä. Jos yleensä on mitään mahdollisuutta ennustaa, niin tahtoisin sanoa, että tällä hetkellä näyttäisi siltä, että konservatiivit tulisivat edelleen pysymään vahvimpana puolueena, vaikkakaan ei niin voimakkaana kuin nykyään ja että vaaleista tulisi liberaalinen puolue hyötymään enimmin. Tahdon kummin-kin sanoa, että olen konservatiivienkin piireissä kuullut lausuttavan sellaisia käsityksiä, että jos vaalit tapahtuisivat nyt, voisi sellaista-kin tulosta pitää mahdollisena, että kaikki kolme puoluetta tulisivat esiintymään suunnilleen yhtä voimakkaina.

Tässä yhteydessä on mielenkiintoista merkitä, että eilen eräessä työväenkokouksessa pitämässään puheessa lausui MacDonald, että vaalitaistelu tulee olemaan mitä ankarin. Tätä pitäisin minä-kin hyvin todennäköisenä. Edelleen olisin ymmärtävinäni MacDonaldin puheen siten, ettei hän olisi erikoisemmin optimisti.

Vuoden kuluessa, mikä Englannilla on vielä uusiin vaaleihin, voi tietenkin sattua sekä sisä- että ulkopoliittisella alalla paljon sellaista, mikä voi hyvinkin paljon muuttaa asemaa.

Pari sanaa naisten äänioikeuden laajentamisesta, joka äskettäin oli parlamentissa esillä toisessa lukemisessa ja meni läpi loistavalla enemmistöllä - sitä vastaanhan äänesti ainoastaan kymmenen edustajaa, kaikki konservatiiveja.

Edellisessä äänioikeus reformissa saivat 30 vuotta täyt-

täneet naiset valtiollisen äänioikeuden, jota vastoin miehet sauttavat äänioikeuden jo 21 vuotiaina. Tämän jälkeen on kaikkien puolueiden keskuudessa ollut vahvoja virtauksia - työväenpuolue on ollut kokonaan tällä kannalla ja liberaalinen puolue nähtävästi myöskin - että naisten äänioikeusraja asetettaisiin samaksi kuin miehille. Konservatiivien keskuudessa on kumminkin asiasta oltu vahvasti eri mieltä. Nimenomaan on Englannin levinnein lehti "Daily Mail" pitänyt lakkaamatonta häntä tästä ja tavallisella häikäilemättömällä tavallaan pitänyt Baldwinin hallitusta kuumailla hiilloksella suunnitellusta reformista myöskin sillä perusteella, että sen mielestä olisi odotettavissa, että nuorten naisten äänät - "the flapper's vote" - tulisivat etupäässä lankeamaan radikaalisten puolueitten hyväksi ja niistä ennen kaikkea työväenpuolueelle. Näin ollen oli aika lailla yllättävää nähdä, miten häviävän vähän kannatusta parlamentissa tähän saakka on ollut sillä suunnalla, joka vastustaa naisten äänioikeuden laajentamista. Tässä on kumminkin otettava huomioon, että äänestyksestä oli poissa lähes puolitoistasata konservatiivia ja voihan olla totta, kuten "Daily Mail" väittää, että näiden joukossa oli monta, jotka itse asiassa eivät kannattaneet Baldwinia tässä asiassa.

Keskustelu parlamentissa tästä kysymyksestä oli erinomaisen kiintoisa. Englantilaisille niin ominainen luonnollinen huumori ja satiiri tuli siinä puolin ja toisin useassa puheessa suorastaan loistavasti esiin. Baldwinin puhe oli sangen vakuuttava ja sympaattinen ja on ilmeisesti tehnyt hyvän vaikutuksen maassa.

Koettaessani kuvata sisäpoliittista asemaa en voi olla lausumatta paria sanaa taloudellisesta puolesta.

Ensiksikin on merkittävänä seikkana ja tietysti edullisena seikkana Baldwinin hallitukselle todettava, että viime vuoden valtiontilit osoittivat pientä ylijäämää, viidettä miljoonaa puntaa. Tästä tietysti on vedettävä se johtopäätös, että maa on taloudellisesti edistymässä. Tätä seikkaahan on varsin tuntuvalta tavalla esiin/tuotu esimerkiksi pankkien vuosikokouksissa pidetyissä

puheissa. Mitä omiin havaintoihini tulee, niin tahtoisin sanoa, että vaikkakin parannusta on havaittavissa - tätä osoittaa myöskin työttömyystilasto - niin rohkeneisin kumminkin olla siinä käsityksessä, että edistyminen on ainakin ollut hyvin hidasta, mikä sellaisenaan ei tietenkään ole paha, ehkenpä päinvastoin hyvä, vaan että se jossakin määrin on ollut näennäistä. Hiilikaivosalalla, joka jos mikään suuressa määrin kuvastaa tilannetta taloudellisella alalla, ovat olot edelleen erinomaisen raskaat. "Timesissa" oli äskettäin artikkelisarja, jossa kuvattiin oloja kaivosalucilla Khonda-laaksossa, Walesissa. Niistä avautui kerrassaan lohduton kuva. Parlamentissa usein toistetut lausunnot oloista kaivosteollisuuden alalla ovat myöskin hyvin pessimistisiä. Lancashiren suuri kutomateollisuus, nimenomaan puuvillateollisuus, ja tästä erityisesti se osa, joka valmistaa halvempia puuvillakankaita, joiden kulutusalueina ovat Kiina, Intia, Afrika ja läheinen itä, elää edelleen peräti raskaita aikoja ja täydellä syyllä ollaan huolestuneita tämän niin suuren ja tärkeän ja Englannissa niin korkealle kehitetyn teollisuuden suhteen. Tilanne on suorastaan niin huono, että melkoinen osa teollisuudesta seisoo toisella jalalla haudassa. Samoin on maanviljelys, kuten niin usein olen koettanut kuvata, hyvin ahtaalla, eivätkä tulevaisuudentoiveet suinkaan näytä hyviltä. Valopilkkuina ovat taasen mainittavat keinotekoinen silkki ja automobilityteollisuus. Erinomaisen tärkeätä on niinkään todeta, että rahalaitokset ovat hyvin vahvassa asemassa. - Joku aika sitten olin laivateollisuuden harjoittajan kauppakamarin suurilla vuosipäiväliisillä, joka on aina hyvin huomattava tilaisuus. Siellä pidetyt puheet olivat koko lailla optimistisia. Minusta kumminkin tuntui siltä, että lausunnoilla oli yhtä suuressa määrin tarkoitus synnyttää optimismia kuin todeta, että asiat olisivat hyvällä kannalla ja parempaan suuntaan menossa ja kysyin eräältä pöytätoveriltani, joka oli sanotun kauppakamarin entinen presidentti ja suuri laivaliikkeenharjoittaja, mitä hän ajatteli taloudellisesta asemasta yleensä ja minkälaiseksi hän arvosteli tilannetta laivaliikkeen alalla. Hän vastasi tähän hieman hymähtäen viitaten äsken pidettyi-

hin puheisiin ja sanoi, että tilanne rahtimarkkinoilla on edelleen varsin epätydyttävä ja että hänen käsityksensä yleisestä taloudellisesta asemasta on joka tapauksessa vähemmän valoisa kuin miksi sitä julkisissa puheissa ja virallisissa lausunnoissa kuvataan.

Koska olen tämän raportin otsakkeeksi pannut "Sisäpoliittinen asema Englannissa", niin on jossakin määrin epäloogillista tässä yhteydessä käsitellä koko brittiläistä imperiumia koskevia kysymyksiä, mutta kun minusta toisaalta ei ole riittävää aihetta tällä kertaa laatia tästä erikoista katsausta, voinen kumminkin kosketella tätäkin puolta muutamalla sanalla.

Joku aika sitten piti Etelä-Afrikan Unionin pääministeri, kenraali Hertzog puheen, jossa hän lausui, viitaten vuoden 1926 valtakunnankonferenssin päätökseen dominioitten asemasta, että näillä on oikeus, jos ne niin tahtovat, jäädä puolueettomiksi siinä tapauksessa, että Suur-Britannia joutuu sotaan tavalla tai toisella. Samantapaisen lausunnon antoi pääministeri Mackenzie King Kanadan parlamentissa. Nämä puheet ovat herättäneet täällä huomiota, ja tietenkin epämiellyttävää huomiota. Imperialistinen "Morning Post" käsitteli kysymystä eräässä pääartikkelissa koettujen leimata valtakunnan konferenssin päätöstä paljaaksi abstraktiseksi teoriaksi ja oli lausuvinaan kummastuksensa siitä, ettei tätä tahdota tajuta. - Mainitsemalla tästä ja viittaamalla aikaisempiin tätä asiaa koskeviin raportteihini tahdon vaan sanoa, että dominioitten suhteet Suur-Britanniaan ovat yksi niitä suuria kysymyksiä, joiden kanssa Englannin hallitus saa lakkaamatta kamppaila. Tahtomatta mitenkään värittää tätä vaikeutta en kumminkaan voi olla sanomatta, että näen tässä problemin, joka arvattavasti tulee vuosien varrella yhä mutkikkaammaksi.

Egyptin kysymys kuuluu de facto myöskin valtakunnan sisäisiin kysymyksiin. Sen kautta, että Egyptin parlamentti hylkäsi Englannin hallituksen ja Sarwat Pashan välillä tehdyn sopimusluonnoksen ovat englantilais-egyptiläiset suhteet tuntuvasti kärjistyneet. Kautta koko Englannin sanomalehdistön on kommentoitu Egyptin

uuden pääministerin, Nahas Pashan, puhetta ja lukuunottamatta työväenpuolueen lehtiä ja esimerkiksi "Septator"-viikkolehteä, joka asettuu jossakin määrin ymmärtävälle kannalle egyptiläisten vaatimuksiin nähden, on sävy Egyptiin nähden hyvin jyrkkä. Yksinpä "Manchester Guardian"kin on sitä mieltä, ettei Englanti voi eikä saa luopua vaatimuksistaan. Todennäköistä on, että Maltasta saapuu piakkoin laivasto-osasto Egyptin vesille antamaan pontta Englannin hallituksen ehdoille. Tähän saakka on tämä riittänyt vakuuttamaan egyptiläiset siitä, että on viisainta suostua Englannin "toivomuksiin" ja on vaikeaa nähdä, mitä muuta Egypti voisi tehdä nytkään, sillä eihän sillä ole mitään sanottavaa sotilaallista voimaa eikä muutakaan tukea saatavissa. "Manchester Guardian" viittaa siihenkin mahdollisuuteen, että kysymykseen voisi tulla Alexandrian tullilaitoksen miehittäminen. - Käsitykseni on lyhyesti se, ettei Englanti tule antamaan perään egyptiläisten vaatimuksille. Tässä saa hallitus vahvaa tukea maan yleisestä mielipiteestä.

Tulkoon tässä mainituksi, että Egyptin lähettilään paikka Lontoossa on ollut auki runsaasti puoli vuotta. Olen kuullut mainittavan, että täällä ollutta lähettilästä, Izzet Pashaa, joka teki hyvin kultivoidun ja soigneeratun maailmanniehen vaikutuksen, pidettiin Egyptissä liien perääntävänä. Tuntematta asioita tarkemmin en voi sanoa, miten asianlaita on, mutta pidän myöskin sitä seikkaa mahdollisena, että Izzet Pasha, joka on saanut kasvatuksensa Englannissa, tunti Englannin paremmin kuin useimmat maanmiehensä ja arvosteli aseman oikeammin kuin mitä Kairossa tehdään. Ettei hänen paikkaansa ole täydetty voi ehken johtua siitä, ettei ole löydetty sopivää henkilöä tälle tärkeälle paikalle, mutta voihan se johtua siitäkin, että Kairo tahtoo täten osoittaa tunteitaan Lontoota kohtaan.

Intiassa tuntuu tällä hetkellä rauhallisemmalta, Sir John Simon on kotimatalla ja lausui hän Intiasta lähtiessään, "ettei hän ole tyytymätön komiteansa kokemuksiin ja havaintoihin nähden Intiassa".

Kun tarkastelee Englannin sisäpoliittista asemaa eri ta-

hoilta ja kun laajentaa tämän tarkastelun koko valtakuntaan ja intressipiireihin, niin huomaa, että Englannin hallituksella on melkoisia huolia sekä siellä että täällä. Tulevaisuus saa osoittaa, miten se selviää kaikista vaikeuksistaan. Sen vaikutuksen saa kumminkin näin syrjästäkatsoja, että englantilaisilla valtiomiehillä on yhä edelleen aivan ihailtavaa joustavuutta ja taitoa. Sen kumminkin mieli tekisi sanoa, että heillä on oman valtakuntansa hoitamisessa siksi paljon huolta, että he, mikäli olosuhteet sen vähänkin sallivat, koettavat pysytellä niin kaukana kuin ikinä mahdollista kansainvälisistä selkkauksista ja ristiriidoista.

Lontoossa, huhtikuun 4 päivänä 1928.

L ä h e t t i l ä s :

B. H. Jaastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Vuorokirje
RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamoisen raportti no 9.

Lontoo

5/4 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 337.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
n:o 9 / 201 Sa. D. 19 28		
10/4-28	N ^o 2	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C7	

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

Lontoossa 5 p:nä huhtikuuta 1928.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raport-
tini n:o 9 - 1928, joka sisältää seuraavaa:

Englanti ja Egypti.

Vastaanottakea, Herra Ministeri, syvim-
män kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 337.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
n:o 9 / 201 Sa. D. 19 28		
10/4-28	N ^o 2	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C7	

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

Lontoossa 5 p:nä huhtikuuta 1928.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raport-
tini n:o 9 - 1928, joka sisältää seuraavaa:

Englanti ja Egypti.

Vastaanottakea, Herra Ministeri, syvim-
män kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Saastamoinen

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Légation de Finlande

Raportti n:o 9.

PÄÄMINISTERIÖ		
P. 9/20/1 Sac. D. 1898		
20/4-28	2	1898
RYHMÄ	OSASTO	ADIA
5	C7	

Englanti ja Egypti.

Sen jälkeen, kun eilisessä raportissani olin muutamien sanoin kosketellut englantilais-egyptiläisiä suhteita, on tänä aamuna sanomalehdissä julaistu Lontoon ja Kairon välillä vaihdetut nootit, jotka ovat hyvin kiintoiset ja osoittavat kaikella mahdollisella selvyydellä molempien riitapuolten näkökannat. Kuten arvata sopi, ei Englanti aio vähääkään luopua ohjelmastaan Egyptiin nähden. Tulee olemaan sangen mielenkiintoista nähdä, miten tämä konflikti selviää. Luultavintahan tietysti on, että se päättyy siihen, että Egypti saa taipua kaikessa hiljaisuudessa englantilaisiin vaatimuksiin.

Liitän tähän mukaan leikkeleenä "Daily Telegraphista" Egyptin nootin maaliskuun 30 päivältä ja Englannin vastausnootin, jonka Lordi Lloyd antoi eilen Kairossa Egyptin pääministeri, Nahas Pashalle.

Lontoossa, huhtikuun 5 päivänä 1928.

Lähettäjä:

P. H. Saastamoinen

**BRITISH REPLY
TO
EGYPTIAN CLAIMS.
POLICY UNCHANGED.**

**RESERVED POINTS TO
BE MAINTAINED.**

"ABSOLUTE DISCRETION."

Last night the Foreign Office furnished THE DAILY TELEGRAPH with the full text of the Note handed by Lord Lloyd yesterday afternoon to Nahas Pasha, the Egyptian Premier and Foreign Minister, in reply to the Egyptian Note of March 30.

This latter document was the answer of the new Cairo Cabinet to the British memorandum presented to the previous Cabinet under Sarwat Pasha.

The British Note (which is dated April 4) maintains and reaffirms the four reserved points contained in the Declaration of February, 1922.

These points, it is declared, "remain reserved to the absolute discretion of his Majesty's Government."

Within them the Egyptian Government may exercise its independent authority, "subject to satisfying his Majesty's Government on these matters."

The position, in fact, is now exactly what it was when the negotiations between Mr. Ramsay MacDonald and Zaghoul Pasha broke down about four years ago.

TEXT OF THE NOTE.

FIRM WARNING TO CAIRO.

The text of the British Note is as follows:

Your Excellency—I duly referred to my Government the Note which your Excellency addressed to me on March 30, and I am now instructed to state that his Majesty's Government cannot accept your Excellency's Note as a correct exposition of the relations existing between Great Britain and Egypt or of their respective obligations.

By the Declaration of Feb. 28, 1922, his Majesty's Government declared the independence of Egypt subject to the four reservations set out therein. His Majesty's Government accompanied the announcement of their decision to foreign Powers by the statement that the welfare and integrity of Egypt are necessary to the peace and safety of the British Empire, which will therefore always maintain as an essential British interest the special relations between itself and Egypt long recognised by other Governments.

In calling attention to these special relations as defined in the Declaration, his Majesty's Government stated that they would not admit them to be questioned or discussed by any other Power; that they would regard as an unfriendly act any attempt at interference in the affairs of Egypt by another Power; and that they would consider any aggression against the territory of Egypt as an act to be repelled with all the means at their command.

In view of the responsibility thus incurred towards other Powers, and of the vital importance to the British Empire of British interests in Egypt, his Majesty's Government reserved by the aforesaid declaration to their absolute discretion:

- (a) The security of the communications of the British Empire in Egypt.
- (b) The defence of Egypt against all foreign aggression or interference, direct or indirect.
- (c) The protection of foreign interests in Egypt and the protection of minorities.
- (d) The Sudan;

until such time as these matters should have been settled by agreements between the British and Egyptian Governments. His Majesty's Government sought, and they believed they had found, such a settlement by the treaty which was negotiated with the late Prime Minister of Egypt.

The Egyptian Government having refused that treaty, the status quo ante continues. The position to-day is therefore the same as when the Ramsay MacDonald-Zaghoul negotiations broke down, except in so far as it has been modified by the Notes exchanged in November, 1924. The reserved points remain reserved to the absolute discretion of his Majesty's Government, the Egyptian Government exercising its independent authority subject to satisfying his Majesty's Government on these matters.

THE EGYPTIAN ATTITUDE.

"A SOVEREIGN STATE."

The following is a translation of Nahas Pasha's Note of March 30 to Lord Lloyd:

Your Excellency,

I have the honour to inform you that I have taken cognisance of the aide-memoire which your Excellency delivered to my predecessor in regard to certain legislative proposals made to Parliament which you considered as probably calculated to weaken in a serious manner the power of the administrative authorities responsible for the maintenance of order and the protection of persons and property in Egypt.

After having expressed the apprehensions felt by his Majesty's Government on this head, your Excellency concluded that since the conversations between their Excellencies Sir Austen Chamberlain and Sarwat Pasha have not succeeded in attaining their object, "his Majesty's Government cannot permit the discharge of any of their responsibilities under the declaration of Feb. 28, 1922, to be endangered, whether by Egyptian legislation of the nature indicated above or by administrative action, and that it reserves the right to take such steps as in its view the situation may demand."

In reply the Egyptian Government desires first of all to express its deep regret that it has been confronted with the aide-memoire of March 4, which does not correspond with its frank willingness to develop and fortify the bonds of friendship which should govern the relations between Great Britain and Egypt.

Considered from the point of view of international law, the aide-memoire is an evident departure from the rules admitted in matters of diplomatic intervention which cannot without a complete change of character give to the intervening State a right of control over acts of the other State.

In fact, the Egyptian Government has always endeavoured to convey to British subjects, as to foreigners in general, the clear impression that it watches over their security and tranquillity, and that the protection of their interests is the object of its particular solicitude. In this connection the well-defined inclinations of Parliament would make this protection an imperative duty of the Egyptian Government if it were not itself deeply and traditionally inspired by them. The Egyptian Government, both by its declarations and its acts, has constantly given proof that foreigners can count in Egypt not only on treatment in no way inferior to that which they could find in other countries, but also on a courteous hospitality which is one of the distinctive features of the Egyptian people.

But independently of the foregoing, the aide-memoire in question constitutes a perpetual interference with the internal conduct of Egyptian affairs, paralysing the exercise by Parliament of its right to legislate and to control administration and rendering impossible the existence of a Government worthy of the name.

Such cannot clearly be the intention of the British Government.

For these reasons the Egyptian Government cannot admit the principle of an intervention which would be tantamount to its veritable abdication. As the Government of a sovereign and independent State it is fully conscious of the duties which devolve upon it. It intends to fulfil them strictly, and, with the help of God, to the satisfaction of all.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Vuorokirja

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA:

Ministeri Säästämisen raportti 10

Lontoo

2574 628

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N^o

383.

2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.		
Lontoossa 25 p:nä huhtikuuta 1928.		
30/4-28		LIT
		AGIA
5	e7	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen raport-
tini n:o 10 - 1928, joka sisältää seuraavaa:

Ranskan ja Amerikan väliset neuvottelut
"sodan julistamisesta laittomaksi".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

Légation de Finlande

Raportti			MINISTERIO		
10/20/28			D. 19 28		
80/4-28	52	LII			
RYHMÄ	OSASTO	ASIA			
5	27				

Ranskan ja Amerikan väli-
set neuvottelut "sodan ju-
listamisesta laittomaksi".

Olen koettanut seurata tämän sinänsä erinomaisen tärkeän asian kehittymistä mitä suurimmalla huolella, mutta minun täytyy tunnustaa, että minulla on vielä varsin epäselvä kuva siitä, millä silmillä täällä asioita todellisuudessa katsellaan.

Jonkunlaisen "vastauksen kysymykseen" saa kylläkin eri sanomalehtien lausunnoista ja siitä syystä pyydänkin saada kiinnittää huomiota niihin leikkeleihin, joita tässä lähettän.

Sanomalehtien lausunnot puhuvat itse puolestaan, mutta en luulisi erehtyvänä, kun sanon, että ne ovat pääasiallisesti pessimistisiä.

Yksityisissä keskusteluissa olen kosketellut sitä asiaa paljonkin, mutta en vielä riittävästi paljon eri tahoilla ja siitä syystä en tehdo vielä vetää mitään loppupäätelmiä. Sen kumminkin olen tähän saakka voinut todeta, yksityisissä keskusteluissa vielä selvemmin kuin painetussa sanassa, että todellisten tuloksien suhteen ei olla kovinkaan toivorikkaita. Amerikalaisen ehdotusta pidetään osittain tavallisena ilmauksena amerikalaisesta poliittisesta idealismista ja heidän monessa suhteessa omituisesta käsityksestään kansainvälisistä suhteista sekä lähestyvistä presidenttivaaleista - poliittisesta naivisuudesta ja sisäpoliittisista laskelmista lyhyesti sanoen - johon, ellei Amerikan asema olisi sellainen kuin mitä se on, voitaisiin vastaus laatia paljon vähemmällä vaivalla kuin mitä nyt on asianlaita.

Ranskan hallituksen vastauksen muotoa Kelloggin noot-

tiin arvostellaan täällä koko lailla, mutta johtuuko tämä taktillisista syistä enemmän kuin suorastaan asiallisista en tahtoisi mennä sanomaan. Luulisin kumminkin olevani suunnilleen oikeassa vetäessäni keskiproportionalin molemmista.

Vaikkakin "MorningPost" on läärimäinen oikeisto-lehti, jonka lausunnot ovat räikeitä ja yksipuolisia ja jonka mielipiteisiin ei aina tarvitse kiinnittää paljonkaan huomiota, niin luulisin itseasiassa, että se pääkirjoituksessaan t.k. 23 päivältä lausuu peittelemättömmiin ja selvimmin kuin useimmat muut lehdet, mitä suuri osa, ehkenpä suurin osa Englannin kansaa, ajattelee ranskalais-amerikalaisista keskusteluista.

Lontoossa 25 p:nä huhtikuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Laastamoinen

The French Reaction to Mr. Kellogg.

The French counter-draft of a peace pact has been published in Paris. It justifies the fears of the critics who foretold that the object of the French Government would be simply to confound Mr. Kellogg. British official opinion this week-end takes refuge in the plea that the routine of receiving and digesting the French Note has not yet had time to work.

Mr. Kellogg a week ago simply proposed a multipartite declaration against resort to war in any circumstances. The French counter-proposal consists in effect of a recital of every conceivable qualification, reservation, and condition which would prevent the Kellogg idea from being put into operation.

Diplomatically the interesting results are, first, the virtual break between Paris and Washington, and, secondly, the likely attitude of the other five Powers concerned in Mr. Kellogg's proposals. It seems unlikely that the United States, the British Empire, Japan, Germany, and Italy will be impressed by the attempt of the Quai d'Orsay to destroy the Kellogg idea and to substitute the stale Protocol idea.

Once the French elections are over it may be expected that the five Powers will invite something more serious from Paris.

"Daily News & Westminster Gazette", 23.4.1928.

It will perhaps be wiser in the long run to view with composure the French proposals for a multilateral pact. They were issued on the eve of the election, and successive Governments have so consistently emphasised the sanctions aspect of security that the present Administration could hardly be expected to break new and controversial ground at such a moment. When the results of yesterday's appeal to the electorate are known the Government may deal with the Kellogg proposal more hopefully. For it must be recognised that the French Note is directly at issue with the pact suggested by Washington. It leads us nowhere; and published in any but an election atmosphere that would be realised. It will be remembered that Locarno was also a difficult policy for France to follow. The task for the friends of France will be to convince her that signature of the Kellogg pact would assure her the security she desires in a way that no proposal at present raised has ever visualised.

OUTLAWRY OF WAR.

French Reservations.

A little over a week ago we had before us the American draft proposal for a Treaty outlawing war. It asked in simple, bold terms that the Powers of the world—in the first place the six greatest Powers only—should enter into an unconditioned agreement to renounce war as an instrument of national policy.

And now we have before us the alternative proposal of the French Government. It takes the form of a Treaty which should be submitted for acceptance by "all the Powers." This, also, has the ostensible purpose of renouncing war as an instrument of national policy. But it differs from the American proposal in this fundamental respect, that the renunciation is hedged about with conditions.

For this reason, the French draft Treaty can in no sense be called a document for the outlawry of war. For it distinctly envisages certain conditions under which war would remain legal. And we observe that it not merely reserves the right to go to war in legitimate self-defence, but that the violation of certain clauses of existing Treaties might be regarded as a hostile act, which would justify a resort to arms.

Here, indeed, is a very different proposition from that which was put forward by Mr. Kellogg. The Americans asked that each Power should renounce the right of war. The French ask that they should retain the right of war wherever they consider that certain Treaties have been violated. The one proposes that international peace should rest upon a system in which all and each have deprived themselves of the right of recourse to arms; the other that international peace should still be bolstered up by a system of sanctions, of which war is one.

It may be asked, what is a nation—for example, France—to do, if she finds that she is about to be attacked, having renounced the right of war? We suppose, under such circumstances, if a Treaty is definitely broken, the Treaty lapses in regard to the Power that has broken it. We agree that the world has not yet reached a stage when any international agreement provides complete safety.

But surely there is a far higher degree of safety in an association of nations which is based on the obligation to maintain peace, than in one which is based on the obligation to punish war. The latter is a standing excuse for big armaments. But under the former, war can no longer be justified by sophistries. Frankly, we cannot see how the French proposal, as at present framed, offers any adequate inducement to America to depart from her policy of splendid isolation from Europe.

A Middle Way.

M. Briand's alternative to Mr. Kellogg's draft treaty for the renunciation of war sharpens and defines the differences between the French and American points of view which emerged in the recent correspondence between the two countries. It is less necessary to examine the differences in detail than to consider, broadly, their significance. The essential antagonism appears to be that, whereas the United States desires a treaty which will, without reservation or qualification, commit the chief civilised States of the world to an undertaking to abandon war, France desires specifically to retain the right of collective war against disturbers of the peace. France, that is, wishes to distinguish between private war, which she would be willing to renounce, and war regarded as a measure of international police, which she strongly wishes to retain and the idea of which she has done everything in her power to develop through the League of Nations. What she means by a police war is expressed in M. Briand's draft treaty; it includes, for instance, the British obligation to support the

Locarno Treaty by force of arms, and would cover, indeed, any outbreak of hostilities in which a country could claim that it was fighting under the authority of the League of Nations. The network of military alliances which France has built up in Europe is defended by her on this ground, and she does not intend that a treaty for the renunciation of war shall in any way weaken her carefully prepared system of military defence. She insists, that is, on putting international force, or sanctions, behind all international agreements, even behind an agreement originally described by herself as being for the renunciation of war. America, on the other hand, with her even more than British dislike of compromising herself with military entanglements of any kind, especially before the need for them has arisen, prefers to steer clear altogether of a military system in whose alleged purely defensive character she does not fully believe.

In this matter it seems clear that Great Britain stands midway between the two parties. She has little more trust than America in the French conception of an international police force; she does not believe that every treaty requires at its back the threat of force to become effective; she is distrustful of international sanctions in general, and her Government is by no means convinced of the possibility of distinguishing in all cases, by some prearranged formula, between the aggressor and the attacked, upon which the whole French case depends. On the other hand, Great Britain is a member of the League of Nations, whose Covenant clearly involves some obligations to enforce respect for the world's peace, and she has specifically committed herself to defend the Locarno Treaty with all her strength. As between France and America, therefore, she stands almost as a neutral, and a great opportunity is offered to her statesmanship. For it

is the duty of neutrals to conciliate and reconcile. The United States has made a move whose importance for the future peace of the world may be profound. If it is rejected, however politely it may have been discussed, she will withdraw to the ample security of her own continent with the feeling that she has made Europe a good offer, that she can no longer be accused of selfishness or indifference, and that a Europe which does not want her help can be left to flounder. It might not be a true presentment of the case, but it would serve. It would probably be many years before an American Government made any further effort to join in the common endeavour to create a secure world peace.

It is of the first importance that this should not happen. American co-operation, on the terms set out in the Kellogg draft treaty, may not be all that we should desire. The terms lack definition; they say more than they mean, and if they were accepted as they stand, would be accepted by all Powers, including the United States with mental reservations. America would as certainly in her own mind reserve the possibility of war in defence of the Monroe Doctrine as France would reserve a League war. And all countries would reserve wars of self-defence. The question is how far it is desirable that these reserves should be at once formulated and defined in the written treaty. The French Government would, as usual, prefer to have everything cut and dried, so that there could be no possibility of misunderstanding. This is certainly to attempt too much. To insist upon it would be to drive the United States back to her attitude of aloofness. If one had to choose between the two draft treaties, the better plan would be to accept the American and then proceed to definition and precision as circumstances might allow. For the United States Government could not, if it were pressed, indefinitely refuse to recognise the implications of the fact that it would, if it were attacked, defend itself. It could not permanently, that is, refuse to recognise the one fact which the French Government desires to have made clear and which is at the bottom of all the reservations and exceptions which it has so carefully particularised in its own draft treaty. The more precise the definitions the harder will it be to secure general agreement. A certain degree of vagueness is sometimes useful or even indispensable in approaching a problem whose final solution must in any case be distant. It is not only the French Government which would like to know exactly what America means. So should we all. Time will show. It is probable that Mr. Kellogg himself could not yet return a very clear answer to the question. If we insist upon knowing too much we shall learn nothing at all, for America will withdraw. It should surely be our business to accept as much as can be obtained in the way of definition and precision from the United States Government, and to urge its acceptance upon all other Powers.

FRENCH IDEA OF OUTLAWING WAR.

Proposal Riddled with Reservations.

EVEN PARIS TAKEN ABACK.

Nursing the Military Pacts.

(From our own Correspondent.)

PARIS, SUNDAY.

The text of the French counter-pact has taken even opinion here by surprise. So stiff are the reserves that France makes to the abolition of war, so far-reaching, that it is somewhat difficult to imagine a case of war that would not in one way or another escape the ban. Even "Pertinax," of the "Echo de Paris," seems to think that the thing has been overdone. These reserves, he points out, are much stiffer than those M. Briand put forward in his last Note to Washington. This is not the script of M. Briand, is the general verdict, but another's handwriting with which Europe has been unfortunately too familiar since the ending of the war.

Columns of explanation of the text appear in to-day's press comments, but it will help towards clarity and save space to summarise this general exegesis clause by clause rather than to give a series of quotations from the newspapers.

Clause 1: "The outlawry of war shall be applied only to personal private war undertaken by a Power spontaneously and of its own initiative without treaty justification." (To what war in modern history could such a description be applied, at least with general assent?) "Pertinax" himself declares that this leaves the door to war too wide open.

"Legitimate Defence."

War is not to be outlawed in a number of specified cases. The first of these is that of "legitimate defence"—itself a vague phrase that may be anything or nothing. It is pleaded in self-justification, for example, by every Power that was engaged in the Great War.

"Legitimate defence in the framework of existing treaties"—so runs the French text.—"notably wherever these treaties assimilate the violation of certain of their clauses to a hostile act." This carries the meaning of "legitimate defence" far beyond, for example, resistance to invasion. It permits and justifies war in the case of the violation of a treaty right. The reference is principally but not exclusively to articles 42, 43, and 44 of the Treaty of Versailles, which prohibit Germany from sending troops in the Rhine Valley on both sides of the river or from erecting fortifications.

By one of the clauses of the Locarno

of article 1 of the French counter-proposal.

Clause three also receives elucidation from the Paris press. It has the merit in French eyes of guaranteeing at least the benevolent neutrality of the United States in case of any war between France and her allies that would fall under one or other of the far-reaching exceptions of the outlawry of war contained in article 1. This has been M. Briand's principal aim in all his conversations with Washington.

Clause four, it is hardly necessary to point out, opens the door to war in a still greater unknown degree.

Clause five is inserted to ensure that unless Poland and the other allies of France are admitted to the pact it will not come into force. "It eliminates the danger," says "Pertinax," "of a pact limited to the six principal Powers that might enchain them in neutrality in case one of the six should attack a weaker Power left outside of it."

"Pertinax" explains clearly the procedure. "First of all Paris Washington, London, Rome, Berlin, and Tokio would agree to sign the text. After their signature would have to come their ratification [in the French eyes a necessary precaution in view of the uncertainty of the American Senate]. Then, after a lapse of three months, the treaty would be communicated to all the nations of the universe. Finally, after a new lapse of nine months the six great Powers would examine the list of nations that had given their adherence and decide whether or not they sufficed to allow it to come into force."

Of course there would be no right of rejection. It may be assumed that Poland, Rumania, and similar States would enter straight away, and pretty certainly China, Nicaragua, Mexico, &c.

Persuading Britain.

No wonder that the semi-official "Temps" admits that the coming negotiations are sure to be prolonged and delicate. "Pertinax," whose pessimism is scarcely disguised, foresees that the obstacle will be to bring the British mind to accept an interpretation of the Covenant which has hitherto been repugnant to it. "In their negotiations in the various capitals the French Ambassadors must," he writes, "make it be fully understood that it is the duty of the five great Powers that are members of the League to come to a common agreement as to the nature and scope of the Covenant—obligations which so far have never been defined at Geneva in a sufficiently explicit manner."

Thus the ultimate issue involved is what fundamental conception is to be attached to the League of Nations. Is it, as M. Jacques Bainville put it, an instrument for the abolition of war, or not, rather, a mechanism for the organisation of collective war in defence of existing treaties and territorial status quo? It is believed here that the whole issue will inevitably have to be brought before the Assembly of the League in September next.

A BAD IMPRESSION IN GERMANY.

Powers which have associated themselves with the treaty, a certified copy of the treaty. One year after the expiry of the period of three months referred to in article 6 the Government shall address a complete list of the signatories and acceptances to all the Powers which have signed or accepted the treaty.

DOUBTS IN WASHINGTON.

(Reuter's Telegram.)

WASHINGTON, SATURDAY.

While no comment is yet available from the State Department regarding the French plan for outlawing war, pending a thorough study of the document, it is understood that France's suggested treaty is so hedged about with restrictions that it will prove unsatisfactory to American officials.

A SOVIET COMMENT.

Litvinoff's Criticism of U.S. Proposal.

(From a Correspondent.)

MOSCOW, SUNDAY.

Addressing the concluding session of the All-Union Soviet Executive Committee last night, regarding the Soviet

This carries the meaning of "legitimate defence" far beyond, for example, resistance to invasion. It permits and justifies war in the case of the violation of a treaty right. The reference is principally but not exclusively to articles 42, 43, and 44 of the Treaty of Versailles, which prohibit Germany from sending troops in the Rhine Valley on both sides of the river or from erecting fortifications.

By one of the clauses of the Locarno Treaty France is permitted to invade and make war upon Germany without waiting for the permission of the League of Nations in the event of what she may regard as a "flagrant" violation of the demilitarised zone, which is, of course, German territory. Such warlike action, even though personal and spontaneous, the French Note would make a case of legitimate defence that would escape the outlawry ban.

Nor should the French excuse for occupying the Ruhr, reiterated this very week-end by M. Herriot, be overlooked. That excuse is based upon a phrase in clause 18 of annexe 2 of part 8 of the Versailles Treaty relating to reparations. According to the French interpretation of this clause, which is still upheld, France may under cover of extorting reparations take any measure of compulsion whatever towards Germany, invade and occupy any portion of her territory, and Germany is pledged not to regard it as a "hostile act."

So much for "legitimate defence in the framework of existing treaties" as an exception to the ban upon private war.

Collective War.

There remains the vast domain of collective war, whether in the name of the League of Nations or in execution of treaties registered at Geneva; in other words, the French military alliances with Belgium, Poland, &c. This domain of collective war escapes altogether from the ban of outlawry.

As a reference to the League Covenant, the French text, if it were accepted as it stands and with its implications, would involve an interpretation of the "sanctions" clauses that Great Britain and the Dominions, as well as other States, have always hitherto resisted. The British interpretation of clause 16 of the Covenant makes economic pressure alone obligatory, but leaves members of the League free to take warlike measures more or less as it suits them. The French interpretation is that military sanctions are as obligatory as economic, and at Geneva France and her associates have always sought to insist on the rigorous and automatic binding force of the military sanctions. Given these divergences of interpretation, Paris sees a danger in the Kellogg outlawry proposal that even that liberty of choice in regard to warlike measures which the British claim to possess under the Covenant would be unmitigated. Not only would the Anglo-Saxons, who, it is complained, have been always trying to water down their League obligations, be enabled to escape from them altogether, but France and her satellites would be nailed down to the same pacific interpretation of the Covenant.

Of course, any such watering-down of the sanctions (penalties) clauses of the Covenant would render meaningless the whole system of military alliances built up by M. Poincaré and M. Briand, which, though practically alliances of the old type constituting a vast armed camp, purport to be merely arrangements for the application of League penalties. War in the execution of these alliances is also to be excluded from the outlawry ban.

France's Military Treaties.

It has, by the way, always been questionable whether France's military treaties with Belgium, Poland, &c, have legal validity under the Covenant. Hardly more has been registered at Geneva of these treaties than their title or the fact of their existence. Their real content has always been kept secret.

Such considerations as these bring somewhat into the light the full bearing

not, rather, a mechanism for the organisation of collective war in defence of existing treaties and territorial status quo? It is believed here that the whole issue will inevitably have to be brought before the Assembly of the League in September next.

A BAD IMPRESSION IN GERMANY.

Berlin Disappointed but Not Surprised.

(From our own Correspondent.)

BERLIN, SUNDAY.

The French reply to the Kellogg proposals has made a thoroughly bad impression here. The German Foreign Office has not as yet come to a mature conclusion with regard to this reply, but there is no doubt at all that it considers the character of the original American proposal to have been largely vitiated. The broad simplicity of this proposal has exercised a very strong appeal here, and the French reservations have caused deep disappointment, although they have not come as a surprise.

Liberal as well as Conservative papers express their dissatisfaction. The Democratic "Frankfurter Zeitung" shows keen regret. The Conservative "Tag" writes that the French Note makes all further discussion of the American proposal useless. The Conservative "Deutsche Tageszeitung" writes:—

France has completely revealed her true face. The French proposal would absolutely tie the hands of all those States that have no warlike obligations based on previous treaties, as well as of those States which because of their military weakness cannot be made to take part in penalties. But the French proposal would keep open to France and to other privileged States every possibility of holding down by violence the States that were defeated in the Great War, and are ostensibly the equals of the others. It would, therefore concern the status, which is not only incompatible with the sovereignty and the equal rights of the defeated States, but also harbours stuff for innumerable conflicts of the gravest

TEXT OF FRENCH PLAN.

(Reuter's Telegram.)

PARIS, SATURDAY.

The French plan for a multilateral pact to outlaw war was published here this afternoon. The plan is similar to the forecasts which have appeared during the past few days. The first article states:—

The high contracting parties, without endangering their legitimate right of defence within the limits of existing treaties, in particular when they consider the violation of certain of the clauses of these treaties as a hostile act, solemnly declare that they condemn recourse to war and renounce it as an instrument of national policy—that is to say, as an instrument of personal, spontaneous, and independent political action in which they take the initiative, and not as an action in which they find themselves involved by the application of a treaty, such as the Covenant of the League of Nations, or any other treaty registered at the League of Nations. They engage themselves under these conditions to make no attack or invasion the one against the other.

ARTICLE II.—The settlement or the solution of any dispute or conflict, of whatever nature or origin it may be, which may arise between the high contracting parties or between any of them shall never be sought except by pacific procedure.

ARTICLE III.—In the case of one of the contracting Powers contravening the present treaty the other contracting Powers would be absolved from their engagements taken in this treaty with regard to that party.

ARTICLE IV.—The stipulations of the present treaty do not in any way affect the rights and obligations resulting from the contracting Powers from any former international acts in which they had taken part.

ARTICLE V.—The present treaty shall be submitted to all the Powers for their acceptance and will have no obligatory force until it has been accepted by all, unless the Powers which are signatories of this treaty agree that it should be put into force in spite of certain abstentions.

ARTICLE VI.—The present treaty shall be ratified. Ratifications shall be deposited at within three months from the date of ratification. It shall be brought by the Government to the notice of all the Powers, with an invitation to accept it. The Government shall deliver to each of the signatory Powers, and to the

Litvinoff's Criticism of U.S. Proposal.

(From a Correspondent.)

MOSCOW, SUNDAY.

Addressing the concluding session of the All-Union Soviet Executive Committee last night, regarding the Soviet peace policy, Litvinoff caustically analysed the American proposal to outlaw war as an instrument of national policy, and asked whether legalisation of some forms of war is not implied in this qualification.

"Had we made such a proposal," he said, "our enemies would have assumed that we were leaving a loophole for civil wars. Does not the American proposal envisage wars for international justice or humanity and civilisation as the leading capitalist States understand these terms?"

Declaring that the Soviet Government would not weaken its military preparedness, Litvinoff concluded, amid applause: "Let the Preparatory Commission take this question off the order of the day, let the League of Nations consider full disarmament an unattainable ideal; let others, like the Polish delegate, attempt to eliminate disarmament from the list of ideals of humanity, but the Soviet Government, as formerly, will attempt to include this ideal in its policy."

FRANCE AND THE PEACE PACT.

The French Government has extricated itself, by no means without dexterity, from the somewhat embarrassing situation in which it had been placed by the American proposal for the outlawry of war. In the Note presented last Friday to the British, German, Italian, and Japanese Governments, a copy of which was communicated "for information" to Washington, it proposes an alternative to the American draft treaty. This is hardly a counter-proposal, and it would be a great misfortune if it were treated as such. It is best interpreted as an endeavour on the part of the French Government to affirm its participation in what was intended to be a combined initiative. There were reasons for making clear a rather delicate question of priority. The French Government was closely associated with the preliminary negotiations, or conversations—up to a point. These conversations developed, in fact, out of a proposal originally made by France to the United States for a bilateral pact for the mutual renunciation of war as an instrument of policy. It was M. BRIAND who cast the bread upon the waters. The United States turned this offer into a proposal for a multilateral pact, to be submitted to all the chief Powers and, ultimately, to all the world. France was invited to join in making this proposal. France agreed, provided that certain conditions outlined by her were borne in mind. At this point the conversations with France were interrupted, and on April 13 the United States submitted to Great Britain, France, Germany, and other Powers her own scheme for the absolute renunciation of war as an instrument of policy. In this scheme no account was taken of the French reservations; it was merely pointed out that the terms of the proposed multilateral treaty corresponded with those suggested by M. BRIAND in his offer of a bilateral treaty with the United States. France was certainly in a difficult situation. She had—so to speak—invited the United States to a quiet dinner. The reply was a suggestion that others might be invited. France agreed, and then, suddenly, instead of being the host, she found herself in the position of one among numerous guests invited to a banquet the formalities of which were laid down solely by the United States. The other Powers to whom the American proposal was presented have refrained from replying until France had had an opportunity of stating her point of view. She has done so in the form of a parallel draft treaty containing the reservations previously made by M. BRIAND. By this method, it may be hoped, the debatable question of procedure has been disposed of to the satisfaction of all concerned, and it should be possible to proceed without delay to the important general negotiations on the subject of the renunciation of war.

First of all it is necessary to get rid of an impression that is directly due to this misunderstanding as to procedure—a misunderstanding for which the United States must bear her full share of responsibility. In the circumstances the French Government has been compelled to couch its reply—the first from Europe—in the form of reservations or attempts at a closer definition of the terms of the American proposal. First of all France would further

define the renunciation of war "as an instrument of national policy" in the sense of "an instrument of any personal spontaneous and independent political action which they [the contracting parties] may initiate, and not as that of an action into which they may be drawn by the application of a treaty such as the Covenant of the League of Nations or any other treaty registered by the League of Nations." Again, it is provided in Article 4 of the French draft that "the provisions of the present treaty shall not modify any of the obligations imposed upon the contracting Powers by the international agreements to which they are parties." The French draft reserves the right of legitimate defence and provides that the treaty shall be submitted to all the Powers, and shall only come into force when it is generally accepted, in contrast to the American proposal which provided for a preliminary adoption of the treaty, and its enforcement, as among the six chief Powers. All these points require consideration, but it is unfortunate that through a fault of procedure they should have been placed in the forefront of the discussion. It is not true that the attitude of Europe in general to the American proposal is one of hesitation and reserve. It would be a mistake to assume that French opinion, unpleasantly affected though it is by the sudden diversion of the negotiations from France to the world in general, is opposed in principle to the idea of the renunciation of war. Frankly, there can be no objection to the American proposal as it stands and there are certain obvious advantages in the simplicity of its form. On the face of it it does not in any way condemn or render nugatory the peace work that has already been accomplished in Europe. The sincere acceptance of such a pact by the European Powers would not imply the weakening of the League Covenant or of the reconciliation achieved at Locarno. The League Covenant and the Treaty of Locarno are essentially pacts of peace; to their operation the degree of pacification now obtained in Europe is largely due. It would be ridiculous to assume that a general treaty for the renunciation of war would be in contradiction with them, and none of the Powers that are members of the League or are parties to the Locarno Treaty would be prepared to admit such an assumption. There ought to be no need to embody these real achievements of recent European history in the form of reservations in the kind of general peace treaty that is proposed by America. The League and Locarno cannot be stated as reservations in a peace plan. They are in themselves proved factors of peace; they operate in the very direction in which the United States now invites the Powers to engage themselves with an even wider purpose. Neither Europe nor America in binding themselves in a new compact on a great question of principle can leave out of account the facts of their own recent history and the obligations they impose—so long as these are not plainly inconsistent with the principle. It may very well be that at a later stage attention will be called to some special interpretations of the principle of the outlawry of war in the special conditions of the American continents. For the present, as far as Europe is concerned, it need only be pointed out that the most important commitments of the European Powers are not in conflict with MR. KELLOGG's proposal. France, it is true, has to consider, apart from the League and Locarno, the offensive and defensive alliances she has concluded with certain European States. She is bound, for instance, to go to the help of Poland if Poland is attacked, and her obligations under that head would have to be reconciled with a general undertaking to renounce war as an instrument of policy. The difficulty ought not to be insuperable. If the treaty proposed by the United States is signed by Germany and Poland as well as France the risk of a serious attack on Poland will be at least immensely reduced, though it is certainly a much harder task to bring the persistent Russian anomaly within the scope of a general obligation to renounce war.

This, however, is emphatically not the

anomaly within the scope of a general obligation to renounce war.

This, however, is emphatically not the moment to concentrate attention upon possible difficulties in the way of the complete execution of the American plan. A great deal can be done now, and there is not the slightest reason why those Powers who feel untrammelled by any commitments to war should not signify at a very early date their acceptance of the proposal to engage in negotiations with the United States for the conclusion of a treaty renouncing war as an instrument of policy in their mutual relations and providing for the settlement of all disputes, of whatever kind, by peaceful means. That is, in fact, the American offer, and it is the plain duty of the Powers addressed to take full advantage of it. It does not require courage to do so—merely common sense, and common sense should mark the whole proceeding, whether in negotiation or the order of ratification. The combined effect of the American and French Notes is that the ground has been fully surveyed. There is nothing now to prevent the Governments from seizing the opportunity so unexpectedly given of greatly advancing the work of peace.

PEACE WITH PRECAUTIONS

The American scheme for a universal peace has been duly ruminated in France, which has now produced its own contribution to the subject, not—it is explained—by way of reply and objection, but to secure a pact which may be satisfactory to everybody. If there are differences between the two proposals, they reflect the difference between the situations of the two countries. The United States are bulwarked by thousands of miles of ocean on two sides, and have no reason to fear any threat to their existence either from the North or from the South. Having driven out (by a series of wars) encroaching or inconvenient neighbours (the Empires of France and Spain); having effected (again by war) internal unity; having besides a great sea-power, actual and potential, to deter any enemy who might approach them from the sea, the United States are in the fortunate position of having no external danger on the horizon. And, having no enemies to threaten them, they have not been under the necessity of making any alliances. They have no obligations to friends, nor threats from neighbours. The MONROE Doctrine, which rests on the implication of force to support it, is so unlikely to be challenged by resort to arms that it is taken for granted, like a law of nature.

In these circumstances the United States, with no external problems of their own, are ready to offer an infallible solution to the ills of less favoured nations. We can always solve the difficulties of our friends, says LA ROCHEFOUCAULD, our own are commonly too much for us. Although it is found impossible to hold a municipal election in Chicago without a certain amount of shooting, violence between nations is obviously obsolete, barbarous, and unnecessary. The case of France, however, is by no means so fortunate. She has land frontiers upon two sides, and more or less powerful neighbours, who have made war upon her before and may make war upon her again. No longer ago than 1914 her territories were invaded and laid waste, her people killed or made

prisoner, without any shadow of provocation. To defend herself against such attacks, and in her vulnerable position, France follows a policy of alliances and protectorates, which involves the obligation and the risk of war. If, for example, Germany were to advance either into Poland or Belgium, even although these Powers were not included in the Treaty of Peace, France would be compelled, not only by her pledges, but by the necessities of her position, to make war on the invader. It is in these circumstances that she had to consider the American Note. And although France is no less desirous than the United States to outlaw, ban, and excommunicate the dread enemy of war, she cannot forget the liabilities of honour and security to which she is committed. All she can do she does, which is to renounce and condemn recourse to war "as an instrument of national policy, that is to say, as an instrument of a personal, spontaneous, and independent political action."

Those who think the matter over can hardly fail to see the justice and the commonsense of this position, which, in fact, expresses the "Locarno spirit." A war of aggression is a crime to be renounced; a war against aggression and in defence of right is in a different category. If a Power were to surrender the right to defend herself, her treaties and her allies, she would do nothing to avert war, but would probably precipitate attack in her anxiety to avoid it. For, in a world constituted as it is, weakness is an almost irresistible temptation to strength, and renunciation of defence invites attack, as unbarred windows invite the criminal. Whether a Treaty with these reservations will satisfy President COOLIDGE remains to be seen. But this country, with its terrible yet heroic memories of 1914, can hardly fail to approve of the attitude of France. All war is outlawry, since in war laws are silent, but we should be dishonouring the dead and stultifying our own past if we were to admit that such a war as was undertaken in defence of Belgium, and France, and of our own freedom and very existence, thereby involved, was criminal, or should be condemned in retrospect.

FRANCE AND OUTLAWING OF WAR.

Now that the French project of an all-round Treaty for the renunciation of war has been communicated to the other principal Powers as a considered body of proposals, it is possible to measure the full extent of the difference between the ideas of the French Government on this subject and those to which a definite shape was given by Mr. KELLOGG in the draft Treaty submitted by him to the same Powers ten days ago. That it was a deep difference had been made sufficiently plain from the very outset of that public debate between Washington and Paris which began with Mr. KELLOGG's Note of December last, when his suggestion of an international Pact to "abolish war as an institution" was originally broached. In the subsequent exchange of Notes the incompatibility of the two points of view did but become more pronounced, in spite of renewed expressions on both sides of the hope that agreement might be found attainable. M. BRIAND, at the end of last month, set forth in general terms those modifications of the American scheme which might render it acceptable to his own Government; and with that hardly promising communication the public correspondence between the two Governments came to an end, both parties having agreed to the other Powers being brought within the circle of discussion. Mr. KELLOGG's draft Treaty was then circulated to them; and they were thereupon formally asked by the French Government to withhold their comments until its own draft had been placed before them. The request was a natural one; for neither from the American draft nor from the covering letter accompanying it did it appear that any one of M. BRIAND's extensive amendments had been judged acceptable in Washington. Mr. KELLOGG proposed substantially what he had proposed at first—a simple, unconditional repudiation of "war as an instrument of national policy," with a pledge that the settlement of all disputes whatsoever "shall never be sought except by pacific means." The French Government has now submitted its own plan; and its decided sharpening of the points of difference between the two conceptions of what is practicable gives colour to the suggestion that the hand of M. POINCARÉ is as much to be seen in it as that of his Foreign Minister.

The essential rivalry between those two conceptions is thus brought out to the full, and the main details of it are dwelt upon this morning in an analysis of the French draft Treaty contributed by the Diplomatic Correspondent of THE DAILY TELEGRAPH. The phraseology of the first two articles of Mr. KELLOGG's brief and simple draft is incorporated in that which is now submitted; but it appears in a textual setting for which "modification" is hardly an adequate term. Upon the analysis to which we have referred one broad generalisation may be founded. Whereas Washington is satisfied that much would be gained by an international pledge merely repudiating war, Paris is convinced that it may become necessary to wage war against disturbers of international peace, and

is resolved to maintain in being that system of engagements and alliances built up by her diplomacy with the object of preserving the settlement of Europe upon the lines laid down after 1918. The idea of preventing "aggressive" war by the organisation of collective war to deal with that danger is fixed in the diplomatic mind of France, and not in hers alone. According to that way of thinking, the idea of abolishing war without the provision of "sanctions" is an irrational and visionary one, to accept which would be hypocrisy and worse. To take that view is not to impute insincerity to the American proposal. Fair-minded French critics of it perceive that a temper of uncurbed idealism in this connection is not unaccountable in a nation whose security has never been threatened within living memory, and is to-day virtually unassailable; a nation which, being without a rival in the great continent where it is seated, hardly understands the position of others less fortunately situated. It may be urged, on the other hand, that the French draft goes even beyond the arguable necessities of French policy when it excepts from the operation of the pledge against war not merely the obligations imposed, but the rights conferred by existing Treaties. But setting aside points of that character, the draft is to be regarded as presenting a firm statement of the very far-reaching conditions upon which an undertaking to repudiate war could be given by any French Government in the moral and material circumstances of the present time.

It is not surprising that in Paris a decidedly gloomy view is taken of this confrontation of irreconcilable policies. That they are irreconcilable is more than ever obvious. This is a strange and a deeply disconcerting result of M. BRIAND's action of last June, when, all unsuspecting what was to come of it, he proposed to Washington a Treaty renouncing war, without conditions of any kind, between France and the United States. He did so, as his opponents bitterly remind him, "with a light heart"—a phrase of sinister memory in his country's politics. Mr. KELLOGG adroitly turned that apparently innocuous suggestion into a basis for his own proposal of an unconditional pledge for all the world's acceptance; and what was to have been a demonstration of the peculiar and immutable cordiality of Franco-American relations has ended with an undisguised and deep-seated difference of opinion. The Powers now invited to join in the discussion will define their own views in course of time. That of the British Government, it need hardly be repeated, is much more in favour of such an open engagement as Washington proposes than of that inflexible system of "sanctions" which Paris upholds. But we, too, have our obligations as guarantors of peace, of which full account must be taken. The comparison of national points of view for which the way is now open may well be full of interest; but, with the issue so clearly joined as it is between the two initiators of the debate, the prospect of success for Mr. KELLOGG's pacific enterprise appears by no means bright.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Vuorokausi
5/12

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 11.

Lontoo

26/4-28

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº

391.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W. 5.

Huhtikuun 26 päivä 1928

2/5 28

RTMA

5

C7

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen

raporttini n:o 11, joka käsittelee

Englantia ja Kanadaa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,

suurinman kunnioituksen vakuutus.

R. H. Mustavuori

Herra Ulkoasiainministeri,
Tuomari Hj. J. Procopé,
Helsinki.

RAPORTTI N:O 11.

ENGLANTI JA KANADA.

LEIKKAUS-ADMINISTERIO		
11/201 lae. 10 28		
2/5-28	103	127
RYHMÄ	LUOKA	ALUE
5	C7	

Tämän päivän sanomalehdissä on uutinen, että Sir William H. Clark, eräs korkea virkamies kauppaministeriössä, on nimitetty Hänen Majesteettinsa Suur-B ritanniassa olevan hallituksen (H.M. Government in Great Britain) High Commissioner'iksi Kanadaan.

Tätä uutista ei ole vielä sanomalehdissä ehditty kommentoida.

Täten on otettu askel eteenpäin sillä tiellä, jonka loppuvuotena 1926 pidetty valtakunnan konferenssi viitoitti ja jonka mukaan Englanti tunnusti dominiot kaikissa suhteissa itsensä veroisiksi, suverenisiksi maiksi. Tässä konferenssissa esitettiin - tai vaadittiin dominioitten taholta, että Suur-Britannia lähettäisi dominioneihin high commissionerit, kuten dominionit lähettävät Lontooseen, ja tämä on nyt toteutettu Kanadaan nähden. Arvattavasti seuraavat muut dominionit tätä esimerkkiä.

Vaikkakin on selvää, että brittiläisten valtiomiesten ottaa kanta dominioihin nähden on kaukonäköinen ja viisas, ei sittenkään voi olla ihmettelymättä, mihin kaikkeen se vie. Tähän saakka on kuningas nimittänyt dominioneihin kenraalikuvernöörit, jotka ovat edustaneet sekä hänen persoonaansa että maan hallitusta. Tästä lähtien tulevat kenraalikuvernöörit edustamaan ainoastaan kuninkaan persoona - ja mitä tämä virka tulee merkitsemään on varmaankin sangen vaikea sanoa - mutta brittiläistä hallitusta tulee edustamaan, kuten sanottu, eri henkilö, arvonimellä high commissioner. Että tässä syntyy merkillinen dualismi on kieltämätöntä ja brittiläinen valtiomiestaito saa taas uuden karisen meren purjehdittavakseen.

Mikäli minä olen voinut huomata, en luulisi, että täällä Englannissa itse asiassa oltaisi kovinkaan hyvillään tästä uudesta asiantilasta emymaan ja sen dominioitten välillä, mutta kun on ollut valittavana ainoastaan kahden pahan välillä, on koetettu tietenkin valita pienin paha.

Lontoossa, huhtikuun 26 p:nä 1928.

L ä h e t t i l ä s :

P. H. Järvelin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 12.
Lontoo

10/5 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N^o

433.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W. 5.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
Lontoo, 12/201 1928.

12/201 1928		
15/5-28	N ^o	102
RYHMÄ	OSASTO	...IA
5	C7.	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetan kunnioittaen raport-
tini n:o 12 - 1928, joka sisältää seuraavaa:

Romanian ent. kruununprinsesi Carolin
matka Englantiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurim-
man kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Saastamoinen

K. Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. Procopé,
Helsinki.

Romanian ent. kruununprinssi
Carolin matka Englantiin.

UNKARIN MINISTERIÖ		
12/201 he. 1928		
15/5-28		LEH.
FINNIA	RUUSIO	ADIA
5	C7.	

Sen lisäksi, mitä sanomalehdet ovat tienneet kertoa Romanian ent. kruununprinssi Carolin matkasta Englantiin ja hänen karkoittamisestaan täältä tahdon mainita kuulleen, että lordi Rothermere, "Daily Mailin" omistaja, joka, kuten tunnettu, on käynyt lehdessään kiivasta taistelua Unkarin puolesta ja nimenomaan Romaniaa vastaan, olisi muka sekaantunut tähän juttuun. Sitä ainakin väitetään, että lordi Rothermere olisi vuokrannut ne kaksi lentokonetta, joiden piti lentää Romaniaan ja pudotella sinne propagandalehtisiä.

Unkarin edustajain taholta täällä on minulle vakuutettu, ettei unkarilaisilla olisi mitään osuutta tässä pelissä. Tällaisen ilmoituksen olisi Unkarin lähettiläs myöskin tehnyt Foreign Office.

Toissapäivänä tapasin erään aika tunnetun sanomalehtimiehen, Mr. Robert Machrayn, jolla on hyvät suhteet Tšekko-Slovakiaan ja joka kertoi näinä päivinä tavanneensa täällä oleskelevan herra Beneshin. Tämä oli kertonut Machraylle olleensa jonkun aikaa varsin hermostunut Rothermeren propagandasta, mutta tulleen viime aikoina siihen käsitykseen, että tästä on ollut paljon vähemmän vahinkoa kuin mitä hän oli otaksunut ja jopa suoranaista hyötyä Tšekko-Slovakialle, sillä Rothermeren kampanja on hänen käsityksensä mukaan herättänyt suoranaista vastenmielisyyttä Unkaria kohtaan.

Vaikkakaan en voi lausua muuta kuin otaksunana, että seuraava seikka olisi yhteydessä prinssi Carolin karkoittamisen kanssa Englannista, en kuitenkaan katso voivani olla mainitsematta, että tämän kuun 8 päivänä pidetyssä hovijuhlissa keskusteli kuningas niin innokkaasti Chamberlainin kanssa, että hän tuskin ehti vastamaan defileeraavien kutsuvieraiden tervehdyksiin. Diplomaattikunnassa näytti tähän seikkaan kiinnitettävän huomiota.

Lontoossa, 10 p:nä toukok. 1928.

Lähettiläs:

A. H. Strassmann

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti no 13.

Lontoo

10/5 1928.

111
SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N^o

435.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W. 5.
Lontossa, 10 p:nä jouko... 28.

13/20/28		
15/5-28		
RYHMÄ		ASIA
5	C7	

Herra Ministeri,

Ohellisena suomen kunnioitettujen raport-

tini n:o 13 - 1928, joka sisältää seuraavaa:

Venäjän olot Englannista katsottuina.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

A. H. Saastamoinen

K. Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. Procopé,
Helsinki.

13 202 28		
1575-28		
RVHMA		MSA
5	C2	

Venäjän olot Englan-
nista katsottuina.

Vaikkakin kerroin Haagissa perusteellisesti kuulemistani Venäjän oloista ministeri Procopéille tahdon tässä kerrata havaintojeni pääsisällön.

Olen Foreign Officessa viime aikoina taas nimenomaan ottanut puheeksi Venäjän asiat - yhtä oikein olisi sanoa, että tapamani henkilöt, Mr. Oliphant erityisesti, ovat johtaneet keskustelun tähän aineeseen - ja kertonut, mitä niistä olen tiennyt. Voin ensiksikin sanoa, että Foreign Officessa ollaan aina mitä suurimmas- sa määrin intresoituja tästä aiheesta ja varsinkin tällä hetkellä, jolloin tilanne Venäjällä näyttää tavallista kriitillisemmältä.

Mr. Oliphant, v.t. apulaisvaltiosihteeri, joka tuntuu tavallista avomielisemmältä henkilöltä, on kertonut minulle, mitä hän omasta puolestaan on kuullut Venäjältä ja näyttää hänen kuulemansa pääasiallisesti pitävän yhtä ministeri Artin raporttien kans- sa. Hän mainitsi kerran, että Norjan lähettiläs, joka huolehtii Englannin eduista Venäjällä, ei ole voinut antaa heille erikoisen- man kiintoisia tietoja, jota vastoin Ranskan ambassadin tiedonan- not ovat olleet sisältörikkaammat. Ranskan suurlähettilään tiedoi- tusten mukaan olisi Venäjällä ollut havaittavissa, kuten ministeri Arttikin on kertonut, joukkosiirtoja rajoille ja sotilaallisia val- misteluja. Foreign Officessa on kumminkin se käsitys kannalla, niin on Mr. Oliphant minulle usein varsin painokkaasti sanonut, ettei ole luultavaa, että Venäjällä olisi todellisia hyökkäysaikeita, vaan että nämä sotilaalliset edesottamukset olisivat katsottavat keinoik- si, joilla yleisön mielenkiintoa koetetaan vetää pois kotoisista vaikeuksista. Tämän saman käsityksen on sotilasasiamiehemme, eversti-

luutnantti Taucher, saanut myöskin Englannin sotaministeriössä. On mielenkiintoista todeta, että kun hän muutamia päiviä sitten kävi sotaministeriössä oli siellä kerrottu, että heillä juuri samana päivänä oli ollut erikoinen neuvottelutilaisuus, jossa pohdinnan esineenä oli tilanne Venäjällä ja jossa oli verrattu eri tahoilta saatuja tietoja. Tulokseksi oli tullut, ettei Venäjän sotilaallisia toimenpiteitä ole pidettävä vakavana.

Sekä Foreign Officessa että Cityssä olen muuten saanut sen käsityksen, että Venäjän sisäistä asemaa varsinkin taloudellisesti pidetään hyvin vaikeana. Kukaan ei kumminkaan halua mennä profeteeraamaan, mitä mahdollisesti tulee tapahtumaan. Vaikutelmakseni on kumminkin jäänyt, ettei ainakaan vielä odoteta erikoisemman suurta kriisiä, vaikkakin asiain kehitystä seurataan tarkasti.

Ollessani näinä päivinä Haagissa keskustelin Venäjän asioista ulkoministeriön pääsihteerin, hra Snoeck van Hurgronjen kanssa, mutta ei hän näyttänyt tietävän mitään sellaista, mikä olisi ollut uutta minulle. Hän mainitsi hollantilaisissa ammattimiespiireissä oltavan sitä mieltä, että Venäjän lentovoimat, huolimatta koneiden suuresta lukumäärästä, olisivat suuressa määrin "paperilla". Konetyyppejä olisi liian paljon, varaosia liian vähän ja materiaali jokseenkin heikossa kunnossa.

Ehken ei ole vaille mielenkiintoa merkitä muistiin, että Mr. Oliphant on keskusteluissaan minun kanssani lausunut valittelunsa siitä, että Englanti koskaan tunnusti Neuvosto-Venäjää. Tämäkin osoittaa, ettei mieliala ole täällä suinkaan muuttunut suopeaksi Venäjää kohtaan.

Lontoossa 10 p:nä toukokuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saarvuo

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Ministeri Saastamoisen raportti no 14

Lontoo

14/5 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N^o

472.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 14/202 la		D. 13 28
19/5-28	N ^o	L.H.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C ₂	
2, MORETON GARDENS,		

SOUTH KENSINGTON,

S.W.5.

Lontoossa 14 p:nä toukok. 1928.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen ra-
porttini n:o 14 - 1928, joka sisältää:

Suomen ja Englannin välinen kauppavaihto.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurim-
man kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. Jaastavuori

K. Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. Procopé,
Helsinki.

Suomen ja Englannin
väläinen kauppavaihto.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
14/2026/1928		
19/5-28	2	L.H.
RYHMÄ	OSI	ASIA
5	C7	

Viitaten siihen tyhjentyvään keskusteluun, mikä minulla äskettäin oli Haagissa Ulkoasiainministerin kanssa suomalais-englantilaisesta kauppavaihdosta pyydän seuraavassa saada kerrata suullisen selostukseni pääkohdat.

Joku aika sitten julkaisi eräs sangen vähän tunnettu kauppalehti "British Export Gazette" kirjoituksen otsikolla "Varoitus Suomen liikemiehille", jossa kiinnitettiin huomiota siihen, että Suur-Britannia ostaa Suomesta tavaroita vuosittain £ 13.154.000 -/- arvosta, jota vastoin Suomen ostot tältä nousevat ainoastaan 4.696.000 puntaan. Lehti on tietenkin tyytymätön tähän asiantilaan ja suorastaan uhkaa Suomea pienennetyillä ostoilla, ellei Suomi lisää tuontiaan Englannista.

Tieto tästä kirjoituksesta joutui Suomenkin lehtien palstoille ja eräs niistä, "Helsingin Sanomat", julkaisi sen johdosta vahvasanaisen kirjoituksen, jossa hallitusta kehoitettiin suorestaan ryhtymään hallinnollisiin toimenpiteisiin tuonnin lisäämiseksi Englannista.

Maamme etujen mukaista olisi ehdottomasti, että me koettaisimme mahdollisimman suuressa määrin ostaa tavaroita suurimalta asiakkaaltamme. Poliittisesti olisi se myöskin mitä tärkeintä. Samoin olisi meillä sivistyksellisessä suhteessa erinomaisen paljon voittamista sen kautta, että maamme kouluissa ja yliopistoissa kiinnitettäisiin kasvavaa huomiota englanninkielen opiskeluun, mikä avaisi meille tiet ja ovet maailman suurimpaan kulttuuripiiriin. Maamme edustajana Suur-Britanniassa ja anglo-saksilaisen kulttuurin harrastajana en voi kyllin voimakkaasti allevii-

vata näitä seikkoja ja rohkeneisin minäkin lausua sen hartaan toivomukseen, että valtiovallan taholta tehtäisiin kaikki, mitä tässä suhteessa tehtävissä on.

Mitä kumminkin tuontimme suurentamiseen Englannista tulee, ei se ole yksinkertainen asia. Hallituksen väliintulosta tuskin olisi suurtakaan apua. Tässä ei ole kysymys mistään muusta kuin taloudellisista eduista. Ostot ovat tietenkin suoritettavat sieltä, mistä ne voidaan tehdä edullisimmin. Tietenkin yksin omaan tästä syystä ostaa Suur-Britannia meiltä maataloustuotteita, puutavaraa, paperia ja sellulosaa. Sentimentalisilla näkökohdilla ei tässä ole mitään tekemistä. Meille köyhänä maana on tietenkin välttämätöntä ostaa ne tarvikkeemme, joita ilman emme tule toimeen, sieltä mistä saamme ne edullisimmin. Jos toisin meneteläisimme niin ajautuisimme taloudelliseen turmioon.

Tällä en tietenkään tahdo sanoa, ettemmekö voisi ehken tuntuvastikin ja omaksi eduksemme lisätä ostojamme brittiläisestä valtakunnasta. On hyvinkin todennäköistä, ettei meillä tunneta brittiläisiä markkinoita kyllin hyvin. Tähän vaikuttaa oleellisesti sekin, ettei meillä ole englanninkielen taito läheskään niin levinnyt kuin mitä sen kohtuudella pitäisi olla. Samoin eivät liikemiehemme, yhtävähän kuin muukaan yleisö, tunne Englantia läheskään yhtä hyvin kuin sanokaamme Saksaa, puhumattakaan merentakaisista brittiläisistä maista. Mutta ettei tuontimme meille niin peräti tärkeästä brittiläisestä imperiumista ole suurempi kuin mitä se on, ei ole lähimainkaan meidän omaa syytämme. Myyjänhän on etupäässä huolehdittava siitä, että hänen tavaroiteen tunnetaan ja tarjotaan ja tässä suhteessa ovat englantilaiset jo kauan olleet hämmästyttävässä määrässä takapajulla. Tämä seikka myönnetään todeksi Englannissakin ja sodan jälkeen varsinkin on näyttelyiden y.m. avulla koetettu tutustuttaa ulkomaalaisia brittiläisiin tuotteisiin ja samoin on koetettu kehoittaa brittiläisiä tuottajia henkilökohtaisesti enemmän matkustelemaan vieraisea

maissa.

Jo tänne saavuttuani maaliskuussa 1926 on minulla ollut tilaisuutta tuon tuostakin keskustella ja olla kirjeenvaihdossa kauppavaihdostamme Englannin kanssa m.m. Englannin kauppaministerin ja Lontoon Kauppakamarin edustajain kanssa. Tällöin olen aina esiintunut siitä, että me suomalaiset olemme mitä halukkaimmat ostamaan brittiläisiä tuotteita, mutta samalla olen valittanut siitä, että brittiläiset tuottajat kiinnittävät niin peräti vähän huomiota Suomen markkinoihin, mikä varsin ruikeästi ilmenee esimerkiksi Suomessa käyvien englantilaisten kauppamatkustajain miltei häviävän vähäisessä lukumäärässä verrattuna seksalaisiin ja skandinaveihin. Samoin olen kiinnittänyt heidän huomiotaan niihin tuntuviin vaikeuksiin, mitä englantilaiset viranomaiset asettavat nuorille maamiehillemme, jotka haluavat tulla Englantiin oppimaan kieltä ja tutustumaan englantilaiseen liike-elämään ja englantilaisiin kauppatapoihin.

Kuten sanottu, on minulla näistä asioista ollut perusteellisia keskusteluja ja kirjeenvaihtoaakin sellaisten tekijöiden kanssa kuin tässä olen maininnut, ja voin sanoa, että esitykseni ja todisteluni ovat saattaneet haastateltavani vakuutetuksi siitä, että syyt englantilais-suomalaisen kauppavaihdon yksipuolisuuteen ovat löydettävissä ylivoimaisesti englantilaisella taholla. Eräisessä kirjeessään kiitti Englannin kauppaministeri, Sir Philip Cunliffe-Lister, minua antamistani tiedoista ja siitä, että olin tarjonnut apuani hänen ministeriölleen suunnitelman laatimiseksi brittiläisen viennin vilkastuttamiseksi maahanme.

Kaiken tämän perusteella rohkeneisin olla siinä käsityksessä, että Englannin viranomaisten taholta pitäisi olla varsin vaikea tehdä meille huomautuksia kauppavaihtomme yksipuolisuuden johdosta.

Niihin aikoihin, jolloin "British Export Gazette" julkaisi mainitun artikkelinsa oli täällä muutamia vientiteollisuutemme kaikkein huomattavimpia edustajia, kuten varatuomari Jacob von Julin, Kaukas-yhtiön pääjohtaja, sahanomistajayhdistyksen,

sellulosayhdistyksen y.m. yhtymän puheenjohtaja ja neuvottelin heidän kanssaan siitä, mitä asiassa olisi tehtävissä. Heidän käsityksensä oli se, ettei sanomalehtikirjoittelusta olisi paljonkaan apua, kernaimminkin päinvastoin, sillä silloin olisi pakko numeroilla osoittaa, että brittiläiset tuotteet ovat sangen useassa tapauksessa niin kalliit, ettei niitä kannata sellais-tenkaan liikkeiden ostaa, joiden päämarkkinapaikka on Englanti ja jolle he olisivat ja ovat valmiit antamaan kaiken ajateltavissa olevan suosituimmuuden. Koska minun henkilökohtainen käsitykseni ja kokemukseni oli sama ja koska voin viitata kosketukseeni Englannin kauppaministerin ja Lontoon Kauppakamarin kanssa, oli minusta viisainta olla antautumatta selityksien antamiseen sanomalehdille ainakin tällä kertaa. Ratkaisevin näkökohta oli tässä kumminkin se, että englantilaiset ostajamme eivät käsitykseni mukaan kiinnitä sanomalehtikirjoituksiin juuri mitään huomiota.

Tahdon tässä mainita pari esimerkkiä siitä, miten vaikea on tehdä ostoja Englannista.

Keväällä 1926 tuli Englantiin erään meidän kaikkein suurimman paperiyhtiömme teknillinen johtaja tutkiakseen, mitä mahdollisuuksia hänen yhtiöllään olisi uusiessaan koneistojaan ostaa paperiteollisuudessa tarvittavia koneita Englannista. Hän teki täällä parisen kuukautta kestävästä kiertomatkan ja tuli tällöin vakuutetuksi siitä, että englantilaiset paperikoneet ovat useassa tapauksessa teknillisesti kaikkein parhaat - paremmat kuin saksalaiset ja amerikalaiset - joten puhtaasti teknillisesti englantilaisten koneiden ostaminen olisi kaikkein edullisinta. Kannattavuuslaskelmia tehdessään, jolloin hän oli ottanut runsaasti huomioon englantilaisten koneiden suuren tuotantokyvyn ja erinomaisen kestävyuden, oli hän kumminkin tullut siihen tulokseen, että niiden hinta oli niin suhteettomasti korkea, ettei ostoa voinut ajatellakaan.

Seuraava esimerkki on yhtä kuvaava:

Muutama vuosi sitten laajensi eräs Helsingin suurimista kirjapainoista teollisuuslaitostaan ja hankki tässä tarkoituksessa tarjouksia eri maista. Teknillisesti olivat englantilaiset koneet parhaimmat, mutta huolimatta tässäkin tapauksessa suuresta halusta antaa englantilaisille etusija, oli hinta kumminkin siinä määrässä epäedullinen, ettei tilauksia voitu sijoittaa Englantiin.

Tällaiset esimerkit silmäin edessä pitäisivät olla täysin riittävät osoittamaan, ettei kauppa-asioissa voi menetellä mielivaltaisesti, sillä kilpailu pakottaa noudattamaan taloudellisia lakeja - myymään sinne, mistä saa korkeimman hinnan ja ostamaan sieltä, mistä tavarat saa halvimmalla. Näin ollen pitäisi välttää ajattelemattomia lausuntoja "kauppapolitiikasta".

Tällä en suinkaan tahdo sanoa, etteikö Englanti monessa suhteessa olisi edullinen ostopaikka. Käsitakseni on lisäksi se, että on todennäköistä, että Englanti tulee vuosi vuodelta kilpailukykyisemmäksi, sillä täällä kiinnitetään yhä suurempaa huomiota tieteelliseen teknilliseen koulutukseen. Tehtaita uudistetaan, työtapoja parannetaan ja vieraiden maiden markkinoita tutkitaan kasvavalla järjestelmällisyydellä. Kumminkin on totta, että tässä on vielä paljon tilaa parannuksille, kuten englantilaisten liikemiesten varsin vähälukuiset matkat esimerkiksi Suomeen osoittavat.

Kuten edellä jo olen sanonut on englantilaisten omaa syytä kaikkein suurimmaksi osaksi, etteivät heidän myyntinsä Suomeen nouse sen suuremmaksi kuin noin kolmanteen osaan heidän tuonnistaan meiltä, mutta sittenkin pyydän saada toistaa, että meille olisi joka suhteessa mitä tärkeintä solmia kiinteämpiä suhteita tännepäin ja tutustua enemmän tämän maan oloihin. Valtiovallalla on tässä suhteessa mahdollista tehdä hyvinkin paljon vaikuttamalla esimerkiksi siihen, että kouluissamme lisättäisiin englanninkielen opetuksen tuntimäärää. Tämä ei kumminkaan ole mahdollista

ilman päteviä opettajavoimia ja niin ollen tuntuisi loogilliselta, että englanninkielen oppimista varten olisi järjestettävä riittäviä matkastipendejä. Tämä tietysti kysyy melkoisia määrärahoja, mutta saavutettavissa olevat edut ovat niin suuret, että ne oikeuttavat varsin tuntuviin uhrauksiin. Ja kuta pikemmin tähän ryhdyttäisiin, sitä parempi se olisi maallemme.

Lontoossa 14 päivänä toukokuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Saarimäen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamoisen rap. no 15.
Lentos.

24/5 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Lontoossa, toukokuun 24 p:nä 1928.

N:o 542.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
D. 16/202 h. D. 1928		
29/5-28	62	L.H.
RYHMÄ	LAISTO	ASIA
5	27	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen

raporttini n:o 15, joka käsittelee seuraavaa aihetta:

Englanti ja Kellogin ehdotus

"sotien julistamiseksi laittomiksi".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

A. H. Jauramo

Herra Ulkoasiainministeri,
Tuomari Hj. J. P r o c o p é ,
Helsinki.

Légation de Finlande

RAPORTTI N:O 15.

Englanti ja Kelloggin ehdotus

"sotien julistamisesta laittomiksi".

päiviä piirtäkseni mahdollisimman oikean kuvan siitä, millä tavalla Englannissa suhtaudutaan Yhdysvaltain valtiosihteerin tekemään ehdotukseen "sotien julistamiseksi laittomiksi välikappaleiksi kansallisessa politiikassa".

Minun täytyy sanoa, että oli jo etukäteen varsin helppoa arvata, minkälainen Englannin vastaus tulisi olemaan: periaatteessa hyvin suopea, mutta asiallisesti varovainen. Englannin hallituksen vastausnootti Yhdysvaltain hallitukselle, joka annettiin täällä olevalle Yhdysvaltain suurlähettiläälle kuluvan toukokuun 19 päivänä, osoittaa täydelleen, että tämä ennakkokäsitys oli oikea. Yhdysvaltain taholta tehtyä esitystä pidetään tietenkin erinomaisen sympeattisena osoituksena rauhanrakkaudesta, mutta liian ylimalkaisena soveltuakseen sellaisenaan oleviin oloihin, ja niinpä Englannin hallitus huolellisesti laaditussa nootissaan, jota se ilmoittaa dominioitten ja Intian kannattavan, luettelee ne reservatiot, joilla se yhtyy kannattamaan valtios sihteeri Kelloggin ehdotusta.

Ymmärtäväkseen Englannin suhtautumista amerikkalaiselta taholta tuleviin kansainvälistä politiikkaa koskeviin ehdotuksiin, ja nimenomaan tässä kysymyksessä olevaan ehdotukseen, tahtoisin kuvata, mitä Englannissa yleensä ajatellaan Yhdysvalloista.

Ensiksi pidetään täällä, kuten tietysti kaikkialla muuallakin maailmassa, että Yhdysvaltain maantieteellinen, valtiollinen ja taloudellinen, ja siten myös sotilaallinen asema on niin ainutlaatuinen, niin turvattu ja luja, ettei sitä voi verrata mihinkään muuhun maahan maailmassa. Näin ollen, ja ottaen huomioon

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/5-28		
29/5-28	42	Liit.
FINN	OSACIO	ASIA
5	C7.	

Etten muodosta isi

tystäni ensivaikutelmien yhtä vähän kuin ennakkokäsityksen vaaraan, olen odotellut muutamia

tystäni ensivaikutelmien yhtä

vähän kuin ennakkokäsityksen va-

araan, olen odotellut muutamia

amerikalaiisten mentaliteetin ja kokemuksen antamat opetukset siitä, ei Yhdysvaltain taholta tulevia ehdotuksia useinkaan ilman muuta pidettävissä sopuolosuhteissa todellisten kansainvälisten olosuhteitten kanssa. Kokemushan on yhä uudestaan osoittanut, että amerikalaiset valtiomiehet liiankin usein, tahtoisin miltei sanoa hämmästyttävällä poikkeuksettomuudella, katsovat muuta maailmaa jäykästi omien olojensa, maantieteellisten, taloudellisten ja historiallisten pohjalla.

Toisekseen ei voida ummistaa silmiä siltä tosiasialta, että Yhdysvaltain taholta tulevat aloitteet ovat usein tehdyt joksikin harkitsemattomasti, kuten esim. Bryanin ennen maailmansotaa tekemät paktit osoittavat, ja omia sisäpoliittisia tarkoituksia palvelleen. Tässä esillä olevassa tapauksessa ei tietystikään voida unohtaa, että Yhdysvalloilla on nyt juuri edessään presidentinvaalit,

Kolmanneksi vainutaan usein, eikä suinkaan ilman syytä, että Yhdysvaltain taholta tehdyillä aloitteilla on tarkoituksena, sivutarkoituksena ainakin, joko ignoroida Kansainliitto tai vähintään antaa pieni kolahdus sen merkitykselle ja arvovallalle.

Kun tarkastaa Englannin vastausnoottia huomaa heti, että englantilaisilla valtiomiehillä on ollut mielessään ne yleiset ajatukset, jotka edellä olevassa olen lyhyesti kuvannut ja on sekoettanut saattaa Kelloggin ylimalkaista suunnitelmaa sopuolosuhteisiin tosilojen kanssa. Jääkö Kelloggin suunnitelmasta loppujen lopuksi sellaisenaan paljonkaan jäljelle, on kysymys, johon olisi ehken tarpeetonta koettaa vastata. Haluaisin kumminkin sanoa, pitäen tarpeettomana käydä analysoimaan noottia kohta kohdalta, että Englannin hallitus redusoi Kelloggin suunnitelman periaatteen Kansainliiton rakentamiin puitteisiin huomioonottaen Locarno-sopimuksen samoin kuin brittiläisen valtakunnan luonteen. Enempää onkin mielestäni mahdotonta vaatia.

Chamberlainin vastausnootti on sanomalehdissä saanut erinomaisesti hyvän vastaanoton. "Daily Herald", työväenpuolueen pää-äänenkannataja, on ehken kaikkein tyytyväisin hallituksen vastaukseen. "Manchester Guardianin" artikkelin nimi on "Sydäm-

mellinen vastaus" ja on se myöskin sangen ^{sio/}suopllinen, vaikkakin se akleeviivaa Ranskan vaikutusta Englannin hallituksen kannanottoon. Tunnettu valtiollinen kirjailija J.L. Garvin käsittelee "The Observer"-lehden toukokuun 20 päivän numerossa laajasti tätä kysymystä. Hän huomauttaa, kuten muuten "Daily Telegraphin", että on ehken vaikea väittää, kuten Englannin vastauksessa sanotaan, että Kelloggin ehdotus ja Kansainliiton pakti ja Locarno-sopimus eivät olisi ristiriidassa keskenään, mutta toivoo, että tämä ei aiheuttaisi vaikeuksia sopimuksen teolle. "The Times" on myöskin hyvin tyytyväinen hallituksen vastaukseen, mutta rivien läpi ei ole vaikea lukea, että se itse asiassa pitää Kelloggin herättämää kysymystä enemmän kauniina eleenä kuin muuna. Kuvaavaa on, että sen tästä asiasta julkaisema kirjoitus ei ollut pääkirjoituksen paikalla, vaan vasta toisella sijalla.

Yleensä ei Kelloggin suunnitelma ole aiheuttanut suurta innostusta, sikäli kuin minä olen voinut huomata. Yksityisessä keskustelussa ei suinkaan ole salattu sitä käsitystä, että tässä on kysymys etupäässä vaan kanniista gestistä, johon Amerikan mahtavuuden vuoksi ei tietenkään voi olla vastaamatta mahdollisimman kohteliaasti, mutta jonka käytännöllistä merkitystä ei ole syytä arvioida liian korkealle. Diplomaattisissa piireissä olen tehnyt aivan saman havainnon. Erityisesti tahdon viitata keskusteluuni Belgian tšekäläisen suurlähettilään kanssa, joka saapui tänne verrattain äskettäin Amerikasta. Tunnen hänet jo Washingtonin ajoilta saakka ja olen hänen arvostelukyvyystään saanut hyvän käsityksen. - Foreign Officessa oli eräälle tuttavalleni tästä asiasta puheen ollen, sanottu: "It cannot do very much harm" - sitä ei ole paljon haittaa - mikä, niin luulisin, hyvin kuvastaa sitä käsitystä, mikä tässä maassa on vallalla Kelloggin suunnitelmasta "julistaa sodat laittomiksi".

Äskettäin Haagissa ollessani otin Kelloggin ehdotuksen puheeksi ulkoministeri Beelaerts van Bloklandin ja ulkoministeriön pääsihteerin Snoeck van Hurgronjen kanssa, jotka lausuvat hyvin avoimesti käsityksensä asiasta. Heidän mielipiteensä näytti myöskin olevan se, että Kelloggin suunnitelma on kaunis ja kiitosta

ansaitsevaale, joka kenties voi olla eduksi rauhanratteenn sy-
ventymiselle kansojen mielissä, mutta joka on aivan liian yli-
malkainen ollakseen mikään positiivinen lisäkontributioni rauhan
turvaamiseksi maailmassa yli Kansainliiton paktin.

Lähetystö on jo aikaisemmin lähettänyt Ulkoasiainmi-
nisteriölle Englannin vastauksen tekstin. Liitän tähän mukaan
leikkeleinä "Timesin", "Manchester Guardianin", "Daily Heraldin",
"Morning Postin", "Daily Telegraphin", "The Observerin" ja
"Daily Newsin" asiasta julkaisemat kirjoitukset.

Lontoossa, 24 päivänä toukokuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. J. Saarimäen

TEXT OF THE NOTE.

Your Excellency,

Your Note of April 13, containing the text of a draft treaty for the renunciation of war, together with copies of the correspondence between the United States and French Governments on the subject of this treaty, has been receiving sympathetic consideration at the hands of His Majesty's Government in Great Britain. A Note has also been received from the French Government, containing certain suggestions for discussion in connection with the proposed treaty, and the German Government were good enough to send me a copy of the reply which has been made by them to the proposals of the United States Government.

2. The suggestion for the conclusion of a treaty for the renunciation of war as an instrument of national policy has evoked widespread interest in this country, and His Majesty's Government will support the movement to the utmost of their power.

3. After making a careful study of the text contained in your Excellency's Note and of the amended text suggested in the French Note, His Majesty's Government feel convinced that there is no serious divergence between the effect of these two drafts. This impression is confirmed by a study of the text of the speech by the Secretary of State of the United States to which your Excellency drew my attention, and which he delivered before the American Society of International Law on April 23. The aim of the United States Government, as I understand it, is to embody in a treaty a broad statement of principle, to proclaim without restriction or qualification that war shall not be used as an instrument of policy.

With this aim His Majesty's Government are wholly in accord. The French proposals, equally imbued with the same purpose, have merely added an indication of certain exceptional circumstances in which the violation of that principle by one party may oblige the others to take action seeming at first sight to be inconsistent with the terms of the proposed pact. His Majesty's Government appreciate the scruples which have prompted these suggestions by the French Government. The exact fulfilment of treaty engagements is a matter which affects the national honour; precision as to the scope of such engagements is, therefore, of importance. Each of the suggestions made by the French Government has been carefully considered from this point of view.

4. After studying the wording of Article 1 of the United States draft, His Majesty's Government do not think that its terms exclude action which a State may be forced to take in self-defence. Mr. Kellogg has made it clear in the speech to which I have referred above that he regards the right of self-defence as inalienable, and His Majesty's Government are disposed to think that on this question no addition to the text is necessary.

5. As regards the text of Article 2, no appreciable difference is found between the American and the French proposals. His Majesty's Government are, therefore, content to accept the former if, as they understand to be the case, a dispute "among the high contracting parties" is a phrase wide enough to cover a dispute between any two of them.

6. The French Note suggests the addition of an Article providing that violation of the Treaty by one of the parties should release the remainder from their obligations under the Treaty towards that party. His Majesty's Government are not satisfied that, if the Treaty stood alone, the addition of some such provision would not be necessary. Mr. Kellogg's speech, however, shows that he put forward for acceptance the text of the proposed Treaty upon the understanding that violation of the undertaking by one party would free the remaining parties from the obligation to observe its terms in respect of the Treaty-breaking State.

7. If it is agreed that this is the principle which will apply in the case of this particular treaty, His Majesty's Government are satisfied, and will not ask for the insertion of any amendment. Means can no doubt be found without difficulty in placing this understanding on record in some appropriate manner so that it may have equal value with the terms of the treaty itself.

8. The point is one of importance because of its bearing on the treaty engagements by which His Majesty's Government are already bound. The preservation of peace has been the chief concern of His Majesty's Government and the prime object of all their endeavours. It is the reason why they have given ungrudging support to the League of Nations and why they have undertaken the burden of the guarantee embodied in the Locarno Treaty. The sole object of all these engagements is the elimination of war as an instrument of national policy, just as it is the purpose of the peace pact now proposed. It is because the object of both is the same that there is no real antagonism between the treaty engagements which His Majesty's Government have already accepted and the pact which is now proposed. The machinery of the Covenant and of the Treaty of Locarno, however, go somewhat further than a renunciation of war as a policy, in that they provide certain sanctions for a breach of their obligations. A clash might thus conceivably arise between the existing treaties and the proposed pact unless it is understood that the obligations of the new engagement will cease to operate in respect of a party which breaks its pledges and adopts hostile measures against one of its co-contractants.

9. For the Government of this country respect for the obligations arising out of the Covenant of the League of Nations and out of the Locarno treaties is fundamental. Our position in this regard is identical with that of the German Government as indicated in their Note of April 27. His Majesty's Government could not agree to any new treaty which would weaken or undermine these engagements on which the peace of Europe rests. Indeed, public interest in this country in the scrupulous fulfilment of these engagements is so great that His Majesty's Government would for their part prefer to see some such provision as Article 4 of the French draft embodied in the text of the treaty. To this, we understand, there will be no objection. Mr. Kellogg has made it clear in the speech to which I have drawn attention that he had no intention by the terms of the new treaty of preventing the parties to the Covenant of the League or to the Locarno Treaty from fulfilling their obligations.

10. The language of Article 1, as to the renunciation of war as an instrument of national policy, renders it desirable that I should remind your Excellency that there are certain regions of the world, the welfare and integrity of which constitute a special and vital interest for our peace and safety. His Majesty's Government have been at pains to make it clear in the past that interference with these regions cannot be suffered. Their protection against attack is to the British Empire a measure of self-defence. It must be clearly understood that His Majesty's Government in Great Britain accept the new treaty upon the distinct understanding that it does not prejudice their freedom of action in this respect. The Government of the United States have comparable interests, any disregard of which by a foreign Power they have declared that they would regard as an unfriendly act. His Majesty's Government believe, therefore, that in defining their position they are expressing the intention and meaning of the United States Government.

11. As regards the measure of participation in the new treaty before it would come into force, His Majesty's Government agree that it is not necessary to wait until all the nations of the world have signified their willingness to become parties. On the other hand, it would be embarrassing if certain States in Europe with whom the proposed participants are already in close treaty relations were not included among the parties. His Majesty's Government see no reason, however, to doubt that these States will gladly accept its terms. Universality would, in any case, be difficult of attainment, and might even be inconvenient, for there are some States whose Governments have not yet been universally recognised, and some which are scarcely in a position to ensure the maintenance of good order and security within their territories. The conditions for the inclusion of such States among the parties to the new treaty is a question to which further attention may perhaps be devoted with advantage. It is, however, a minor question as compared with the attainment of the more important purpose in view.

12. After this examination of the terms of the

...of the more important purposes in
view.

12. After this examination of the terms of the proposed treaty and of the points to which it gives rise, your Excellency will realise that His Majesty's Government find nothing in their existing commitments which prevents their hearty co-operation in this new movement for strengthening the foundations of peace. They will gladly co-operate in the conclusion of such a pact as is proposed, and are ready to engage with the interested Governments in the negotiations which are necessary for the purpose.

13. Your Excellency will observe that the detailed arguments in the foregoing paragraphs are expressed on behalf of His Majesty's Government in Great Britain. It will, however, be appreciated that the proposed treaty, from its very nature, is not one which concerns His Majesty's Government in Great Britain alone, but is one in which they could not undertake to participate otherwise than jointly and simultaneously with His Majesty's Governments in the Dominions and the Government of India. They have, therefore, been in communication with those Governments, and I am happy to be able to inform Your Excellency that as a result of the communications which have passed it has been ascertained that they are all in cordial agreement with the general principle of the proposed treaty. I feel confident, therefore, that on receipt of an invitation to participate in the conclusion of such a treaty, they, no less than His Majesty's Government in Great Britain, will be prepared to accept the invitation.

(Signed) AUSTEN CHAMBERLAIN.
Foreign Office, May 19.

"To the Utmost of their Power."

The British reply to the American peace proposals is at once cordial and reflective. Nothing can be more emphatic than the declaration in the Note communicated to the United States Government on Saturday that "the suggestion for the conclusion of a treaty for the renunciation of war as an instrument of national policy has evoked widespread interest in this country, and his Majesty's Government will support the movement to the utmost of their power." This declaration in itself implies much more than mere acquiescence. The whole-hearted support of a movement is certainly not the same thing as intellectual assent to a declaration of general principles or even to the terms of a draft treaty. It suggests a display of initiative in response to the presentation of an idea. That idea was evolved as the result of a long correspondence between France and the United States and was finally formulated by the United States as a serious proposal to the Powers. Great Britain—with the approval of the Dominions of the British Empire—has now accepted it, not in the sense of simply falling into line, but with the definite purpose of contributing "to the utmost of her power" to the realization of the idea within the framework of the existing political systems of the world. The aim of the British Note is clearly to advance the movement, to offer the effective cooperation that the United States has invited. The serious and reflective character of the Note adds indeed very greatly to the force of the declaration of cordial acceptance. It is after reviewing all their commitments, after, so to speak, carefully counting the costs, that the Government declare that "they will gladly cooperate in the conclusion of such a pact as is proposed and are ready to engage with the interested Governments in the negotiations which are necessary for the purpose."

Reflection upon what was apparently a simple and convincing proposal for the renunciation of war was necessary not because of any attachment to war, but because of the obligations that are already binding upon us for the maintenance of peace. Neither the British people nor the British Government are afraid of peace. On the contrary, as the Note says, "the preservation of peace has been the chief concern of his Majesty's Government and the prime object of all their endeavours." It was only necessary to inquire whether the terms of the new treaty might conflict at any point with the results actually achieved through these endeavours, whether, that is, the acceptance of a general obligation to renounce war as an instrument of policy might not have the effect of weakening the safeguards against war that have been slowly and laboriously set up. Our word would be worthless if it were pledged in a new pact that might prevent us from honouring other pledges seriously given. If we are to adhere to the treaty proposed by the United States, and if our adhesion is to be of any real value, it can only be on condition that the new pact of peace does not conflict with the peace engagements to which we are already committed. Saturday's Note removes some very natural doubts on this point, and it should be recalled that these doubts concerned what other people might think rather than what we ourselves think. From the first the general feeling here was that the American proposals did

not conflict with the League Covenant or the Locarno Treaty, which cover the chief obligations of this country for the maintenance of peace, and also that the principle of the renunciation of war as an instrument of policy could not infringe the right and obligation of national self-defence. The question was whether other possible signatories to the treaty would take the same view. If they did not the pact from our point of view would be ineffective. In France the fear has been very strongly expressed that the result of such a general renunciation of war as proposed by the United States might be to wash away in a whirl of conflicting interpretations those precise safeguards of European security that are embodied in the existing treaties. The French Government have proposed amendments to the American draft treaty with the object of overcoming such fears and such scruples, but it has been plainly intimated that a treaty incorporating these amendments would be unacceptable in America, where only a simply worded treaty has a chance of getting through the Senate. What then is to be done? The British Government have carefully examined both drafts in the light of the explanatory speech delivered by MR. KELLOGG before the American Society of International Law on April 28, and have come to thoroughly hopeful conclusions. There is, in their opinion, no real antagonism between the American and the French views. The only question is on what points agreement may be taken for granted, on what points it is desirable to record it in some way outside the text of the treaty, and whether a provision against the remote possibility of a clash between the American pact and the League Covenant had not better be embodied in the text of the treaty. That is a matter for negotiation. Two minor points are simply dealt with. It is suggested that universality is not a necessary condition of the validity of the proposed treaty, and that if it is signed by the six Powers, with the addition of other European States who are directly interested through their treaty relations with some of the proposed participants, the desired effect will be attained. This reference to the desirability of including Poland and the Little Entente should make the task of the French Government easier. The reminder that there are spheres in regard to which the British Empire has a Monroe doctrine of its own is both pertinent and necessary.

The British Note is a serious piece of work and goes far to remove the difficulties that might have impeded the accomplishment of the purpose proclaimed by the Government of the United States. It marks a distinct advance—not least because it represents a renewal of active cooperation between the British Empire and the United States in a form directly useful to the world at large. The value of the Note and the importance of the occasion are enhanced by the fact that in this new international enterprise the whole British Empire speaks with one voice. It may be expected that the publication of the British Note will greatly stimulate the movement for the conclusion of the pact. Perhaps negotiations for the purpose may be carried on through the ordinary diplomatic channels, but it seems very probable—as GENERAL SMUTS points out in the interesting statement we published on Saturday—that a conference may be necessary. But if a conference is to be held, and if the greatest risks of failure are to be avoided, there can after previous experiences be no doubt whatever that it must not be held outside the United States.

BRITAIN ACCEPTS.

The relevant words in the British reply to the American Note of April 13 are that the Government is "wholly in accord" with the proclamation in a treaty "without restriction or qualification that war shall not be used as an instrument of policy"; and if Sir Austen Chamberlain had confined himself to that statement he would more accurately have reflected what is undoubtedly the feeling of the people of this country. For Sir Austen appears to have gone out of his way to drag in certain considerations which ought to be clearly understood or ought to be left to others to raise. There is no need, for instance, to speak of the questions which constitute for us "vital interests." If the United States finds it unnecessary to emphasise its special interests in Central America, there can be no need for us to introduce similar interests of our own. The position of both countries is well known upon these matters, and it is imperative that the American people should not imagine there are reserves in our acceptance which, as a fact, do not exist. It is necessary to realise that the Government does sincerely accept the Kellogg proposal, and that the apparently cautious tone is less an indication of hesitation than of a desire to be scrupulously honest as to what engagement is really undertaken.

Mr. Kellogg at all events is not likely to misinterpret the attempt to bridge the differences between his suggested treaty and the counter-suggestion of France. But now that Sir Austen, impressed by the necessity of winning France to the new policy, has made his point, we hope that he will for the future leave that country to speak for itself. Our own policy is now clear, and further negotiations should deal with that alone. On the other hand, Sir Austen's sug-

gestion that other "States with whom the proposed participants are already in close treaty relations" should be invited to sign the treaty is well worth serious consideration. If the Powers of the "Little Entente" were included, for instance, much of the French suspicion would be removed, or, at all events, rendered illogical. Mr. Kellogg may well consider this suggestion, as the next move must come from him. For the present it is sufficient to note that, despite its apparent coldness and caution, the British Government has now committed itself, and it rests with America to find a method of sealing the acceptance with the least avoidable delay.

BRITAIN AND OUTLAWRY OF WAR.

THERE was never any doubt that the British Government would gladly co-operate in the plan for a Treaty for the renunciation of war as an instrument of national policy, first suggested by M. BRIAND in April, 1927, for France and the United States, and developed by Mr. KELLOGG for the benefit of all nations. It is no surprise, therefore, to find that Sir AUSTEN CHAMBERLAIN's reply to the American Secretary of State's Note of April 13 assures him in very friendly terms that the Government "will support the movement to the utmost of their power." Moreover, as the proposed Treaty must concern all the Dominions and India as well as Great Britain, the Foreign Office has communicated with the Dominion Governments and the Indian Government, and is able to say that "they are all in cordial agreement with the general principle" of the Treaty. Mr. KELLOGG may thus count upon the approval of the whole British Empire for the basic idea which he is striving to translate into the terms of an international agreement, supplementing, and in some measure strengthening, the Covenant of the League of Nations and the Locarno Treaties. Germany, it will be remembered, has already accepted his suggested draft Treaty with enthusiasm; Italy and Japan view it favourably as a whole. The readiness of the several Governments of the British Empire to participate in the conclusion of a Treaty such as Mr. KELLOGG proposes should materially assist the United States Government in winning over France, whose statesmen are still uneasy not so much about the general principle as about the details and the implications of the American draft. Sir AUSTEN CHAMBERLAIN's elaborate and carefully worded Note is designed to soothe the legitimate anxiety of the French Foreign Office and thus to hasten a complete accord between all the Great Powers, who must in this matter give a lead to the world.

Those who have followed the interchange

this matter give a lead to the world.

Those who have followed the interchange of views on this matter between Washington and Paris may be inclined to regard as somewhat optimistic Sir AUSTEN's belief that "there is no serious divergence between the effect" of Mr. KELLOGG's draft Treaty of April 13 and the alternative draft Treaty which M. BRIAND published on April 21. But a careful reading of the British Note shows that Sir AUSTEN interprets the American draft in the light of Mr. KELLOGG's subsequent speeches, in which he went a long way towards accepting M. BRIAND's qualifications. Thus, since Mr. KELLOGG told the American International Law Association on April 29 that every nation must always retain the right of self-defence, and could not be required to observe a Treaty in respect of another signatory who had violated that Treaty, Sir AUSTEN concludes that the French additions covering these points are unnecessary if Mr. KELLOGG's statement can be placed on record. Again, the French Government is gravely concerned lest its obligations under the Treaties of Versailles, Lausanne, and Locarno should conflict in any way with its renunciation of war as a national policy. Sir AUSTEN justly observes that "for the Government of this country respect for the obligations arising out of the Covenant and out of the Locarno Treaties is fundamental," and that we could not agree to "any new Treaty which would weaken or undermine these engagements, on which the peace of Europe rests." These obligations, as is well known, might conceivably require the signatories, or some of them, to resort to force against a country that had violated the peace. Sir AUSTEN, therefore, suggests that the draft Treaty might well include M. BRIAND's additional clause: "The provisions of the present Treaty shall not modify any of the obligations imposed upon the Contracting Powers by the international agreements to which they are parties"; and he infers from Mr. KELLOGG's speeches that there will be no serious objection to this on the part of Washington. Pessimists will no doubt declare that here Sir AUSTEN is unduly hopeful; they will point out that France is

thinking of her Treaties with Belgium, Poland, Roumania, and Jugoslavia, and that Washington looks askance at them. But the Foreign Secretary admits that "it would be embarrassing if certain States in Europe with whom the proposed participants are already in close Treaty relations were not included among the parties." And he hastens to add that he sees no reason to doubt that these States—Poland, Roumania, and the rest—will gladly accept the terms of the Treaty. This suggestion should go far to remove the difficulty. Mr. KELLOGG proposed that the Treaty should be accepted by the Great Powers, and should come into operation forthwith. M. BRIAND, on the other hand, proposed that it should have no binding effect until it had been "generally accepted." Sir AUSTEN offers a middle course. "Universality," he says, "would in any case be difficult of attainment, and might even be inconvenient." We might wait till the Greek kalends for Russia and China to return to normal courses. But if the smaller countries with whom France has engagements were brought into the Treaty for the outlawry of war, the reluctance of the French Government to commit itself whole-heartedly to the American proposal might be overcome.

The Foreign Secretary has felt it necessary to explain that, while we shall gladly renounce war as an instrument of national policy, we must retain the inherent right of self-defence. There are, as Sir AUSTEN reminds Mr. KELLOGG, "certain regions of the world the welfare and integrity of which constitute a special and vital interest for our peace and safety." Egypt, of course, is one of them; the countries bordering on the Persian Gulf form another. The British Government "has been at pains to make it clear in the past that interference with these regions cannot be suffered." Their protection against attack would, for us, be self-defence. Therefore Sir AUSTEN desires it to be understood that the proposed Treaty should not prejudice our freedom of action in such cases. He reminds Mr. KELLOGG that the United States Government has steadily maintained for over a century that any attempt by a European State to establish new colonies in the Americas would be regarded as an unfriendly act. Just as the maintenance of the MONROE Doctrine must be taken to be implied in the proposed Pact for the outlawry of war, so must the maintenance of our special interests as a far-flung Empire in those regions where foreign interference might imperil our communications and disturb our peace. It is all to the good that Sir AUSTEN has made this point clear. Indeed, his reply, rightly considered, is the more impressive as a proof of British good will because it is so elaborate and so detailed. It would have been easy for the Government to return a brief and friendly acceptance of Mr. KELLOGG's proposal in vague and general terms, which would have committed us to nothing. Sir AUSTEN, in his full and careful Note, has paid Mr. KELLOGG the compliment of taking his draft Treaty very seriously, and has, we believe, made the probability of an agreement much greater than seemed likely a month ago.

IN QUEST OF PEACE

The whole world is of one accord in its desire for universal peace; it is only as concerns the means by which this ideal can be attained that differences of opinion exist, very much as philosophers are united in their estimate of virtue, though they differ as to the road which man should follow in quest of his ideal. Peace-lovers generally will welcome the British Government's reply to the KELLOGG proposal for the outlawry of war; and even those who are sceptical as to the accomplishment of world peace by means of resolutions and declarations, will congratulate Sir AUSTEN CHAMBERLAIN on the wording and substance of the Note handed on Saturday to the AMERICAN AMBASSADOR in London. To a remarkable degree it reconciles both sentiment and idealism with a comprehension of things as they are, and with that recognition of existing interests which is an essential condition of a peaceful world. Mr. KELLOGG has invited us "to proclaim without restriction or qualification that war shall not be used as an instrument of policy." This phrase seems to express accurately the attitude of all nations who suffered in the Great War. Since the Armistice no civilised Government has contemplated war as an instrument of policy; and such a doctrine was really obsolete when most unfortunately it was readopted by the Central Empires in the Twentieth Century.

Mr. KELLOGG's renunciation admittedly reserves the right of self-defence; and there has never been any question that it implied the right of the United States to use force, if circumstances arose imperilling the MONROE Doctrine. Sir AUSTEN has reminded the Americans that Great Britain is compelled, by the existence of the Empire, to uphold a policy that closely resembles the MONROE Doctrine. There are certain regions in the world which closely concern our peace and security, and "their protection against attack is to the British Empire a measure of self-defence." The Imperial side of all questions concerning general peace is clearly emphasised; and it is clear that the approval of the Dominions and the Government of India, without which any declaration would be valueless, was necessarily conditioned on the safeguarding and protection of our communications throughout the world. It is doubtless to the need of obtaining from the

Dominions their full consent to this important proposal that the delay in answering Mr. KELLOGG's proposal is due; and it is satisfactory that a scheme for outlawing war should demonstrate to the world the essential unity of the British Empire.

Our French friends, in their reply to Mr. KELLOGG, made certain reservations which could not be ignored; and the British Note insists that, generally speaking, these reservations are by no means incompatible with the American proposal. It is clear that the proposed Treaty cannot override existing engagements. Great Britain is pledged to the covenant of the League of Nations and the Locarno Agreement, while France, in addition, has certain special arrangements with Poland and the Little Entente. All these agreements must be regarded as intended for the maintenance of peace; and it would consequently be a paradox if a proclamation renouncing war as an instrument of policy were to clash with them, though it is clear that their obligations must be clearly stated before any treaty on the lines suggested by Mr. KELLOGG can be accepted by the Governments concerned. The only point which perhaps makes the whole plan a little problematical concerns the United States themselves. Their reluctance to take part in the League of Nations, which was the creation of an American President, proved their extreme aversion from any connection with the affairs of Europe. We trust that the United States Senate, by the consent of which Mr. KELLOGG's proposal must stand or fall, will not consider that its provisions are in any way inconsistent with that isolation which seems to be the fundamental point of American international policy. Certainly, in this country, there will be no lack of goodwill for a movement which would embody in solemn agreement among the nations a principle which is already recognised by the conscience of mankind.

A Cordial Reply.

The British reply to the American proposed treaty for the renunciation of war as an instrument of national policy is a document of critical importance. It falls short of simple and complete acceptance and may well be criticised on that ground. But it makes it clear that so far as the whole British Empire is concerned there is no substantial ground of difference whatever between our desires and those of the United States. On the other hand, the reply gives reasoned consideration to certain points on which it is desirable that there should be no room for serious misunderstanding. With some of these points Mr. Kellogg has already dealt in his speech before the American Society of International Law, and Sir Austen Chamberlain, entirely approving of his interpretation, thinks that it should be placed on record in some manner "so that it may have equal value with the terms of the treaty itself," though not forming part of it. These and other points have also been dealt with by the French Government and embodied by them in an alternative form of treaty. Sir Austen Chamberlain thinks that there is no serious divergence between the effect of these two drafts, and the difference, on analysis, seems certainly to be one of form rather than of substance, for, according to Mr. Kellogg's interpretation of his own draft, the American proposals would neither impair the "inalienable" right of self-defence nor continue to be binding in relation to a State which had broken the pact, nor weaken the obligations of Locarno and the Covenant of the League. The French draft can be defended as being, in the main, an attempt to give this interpretation substance in the treaty itself. The objection to the French version is that it defines these apparent exceptions to the general principle with too great particularity. It would destroy the simplicity of a great moral appeal. The proposal for the renunciation of war is not really the acceptance of a contractual obligation so much as the declaration of a principle which the parties to it undertake honourably to observe. Since it contains no provisions of enforcement, and since each nation will be the judge of its own honour in interpreting it faithfully, there is nothing to be gained by embodying in the text a minute examination of the extent to which it will be, in practice, applied under all possible circumstances which may conceivably arise in the future. To do so would, on the contrary, weaken the force of the principle without in any degree strengthening the right of each nation to decide for itself, when the occasion arose, how it should honourably adjust the "inalienable" rights of self-defence—both its own and those of other States to whom it may be bound by treaty—with the new obligation to renounce war as an instrument of national policy.

It would almost certainly have been better if Sir Austen Chamberlain had simply accepted the American draft treaty as it stands, adding whatever he thought necessary by way of definition and explanation. It is evident that the interpretation of the British, German, and American Governments would have been in close accord. If Sir Austen Chamberlain is right in thinking that the French interpretation comes substantially to the same effect there would then appear to be no need for further negotiations. If, as virtually the whole French press appears to believe, the French mean something substantially different, then it would be necessary for the French to state their case. There is no reason why this country should hesitate out of deference to an opposition in France in which we profess not to believe. The French case, concretely put, appears to come to this. Would she be able to come to Poland's support in the event of war between that country and Germany? She has a military alliance with Poland, as with several other States, and has no intention of blunting the edge of a weapon which she regards as essential to her self-defence. This is not a matter in which we are any more concerned than is the American Government. Sir Austen Chamberlain's apparent desire to pull France's chestnuts out of the fire is quite uncalled for, and may have the effect of making her more obdurate. If any veiled reference to the French system of military alliances were necessary it should have been simply to the effect that in so far as these alliances are a legitimate instrument of self-defence they cannot be an obstacle to acceptance of the Kellogg pact. If they are more than that France should be compelled to show her hand.

France regards Poland in much the same light as we regard Egypt. She regards the integrity of Poland as being as essential to her own vital needs as we regard the Egyptian defences of the Suez Canal, or as the United States regard the immunity of Central and Southern America from European interference. Sir Austen Chamberlain has made a thinly veiled reservation of it is obvious that the United States would, if pressed, make the same reservation with regard to the Monroe Doctrine. If in spite of such expressed or implied reservations by the United States and Great Britain these countries can sign the Pact, there is no reason why France should not also be able to sign it. Her legal rights under the Covenant and Locarno with regard to Poland are, indeed, far better assured than those secured by the unilateral declarations of Great Britain and America with regard to Egypt and the Monroe Doctrine. She

has therefore even less reason to fear that her rights can be questioned under the terms of a general pact for the renunciation of war. But that is for her to consider, not for Sir Austen Chamberlain. Since he admits that there is nothing in our existing commitments to conflict with the proposed treaty, and since he claims that British policy has in fact been governed by the principle which it embodies, it is a misfortune that he did not give it an unqualified acceptance. Why should we run the risk of being misunderstood by America in order to argue a French case in which we do not believe?

21. V. 1928.

Sir Austen's Note

THE reply of the British Government to the American proposal for a treaty for the renunciation of war is a deeply disturbing document.

In polite phrases Sir Austen notes that the suggestion has "evoked widespread interest in this country," and assures the American Government that "His Majesty's Government will support the movement to the utmost of their power."

But he then proceeds, under cover of a discussion of the divergences which have been revealed between the American and French points of view, to lay down a series of drastic limitations and reservations to the willingness of himself and his colleagues to renounce war.

Firstly, he excludes from the scope of that renunciation any "action which a State may be forced to take in self-defence."

Secondly, he supports the French desire to exclude action taken because of rights or obligations under existing treaties.

Now those two reservations in themselves are sufficient to make the whole treaty futile and valueless.

For when in modern times has any State gone to war except—according to its own account of the matter—either in self-defence or as a result of treaty obligations?

In these two points Sir Austen follows the lead set him from Paris. But, not content with them, he adds a third—and astonishing one—of his own.

There are, he says, in dangerously nebulous words, "certain regions of the world" in which the British Empire has a "special and vital interest." His Majesty's Government "cannot suffer interference with these regions." And they cannot allow the treaty for the renunciation of war to "prejudice their freedom of action in this respect."

That, in plain language,

condition of war to preserve their freedom of action in this respect."

That, in plain language, means that the British Government insists on reserving its right to go to war in order to prevent something vaguely referred to as "interference" in certain unspecified portions of the world.

And that, again, is in itself sufficient to cover practically every war in which the British Empire has ever been engaged.

The last and equally sinister suggestion is that it would not be merely superfluous but actually undesirable that "some States whose Governments have not yet been universally recognised" should be allowed to sign the pact except under unspecified "conditions."

There can be little question of the identity of the State thus obliquely referred to. Sir Austen is calmly proposing to exclude from the operation of the pact the one big Power in the world with which Great Britain is in the least likely to go to war within the next few years.

So, piling reservation on reservation, he deprives acceptance of the American plan of all meaning and of all reference to reality. He offers in effect to promise to renounce war except in those cases in which the British Government might desire to go to war.

It is a Note which is unlikely to satisfy the American Government. It is a Note which certainly will not satisfy that great and growing body of opinion in this country which demands of the Government not merely lip-service to vague and distant ideals of peace and disarmament, but real, immediate and effective action to convert those ideals into realities.

Working For Peace.

THE Government has done well to accept America's suggestion of a treaty outlawing war. Much of the Note in which Sir Austen Chamberlain has conveyed the views of the Cabinet is necessarily taken up with elucidations, inquiries, and definitions. But no doubt is left as to where Great Britain stands on the general question. Sir Austen pledges the Government to "support the movement to the utmost of their power." He sees "no real antagonism" between the obligations thrust upon Great Britain at Geneva and Locarno and the scope and purposes of the new Pact. He is able accordingly to assure the United States Government that, with the concurrence of the Dominions, this country can promise its "hearty co-operation in this new movement for strengthening the foundations of peace."

We emphasise these quotations for two reasons. The first is that they are to be accepted, in America and in Europe, as expressing the true mind and intentions of the British Government. The second is that there may be some danger of their being overlooked or discounted amid the various qualifying considerations which Sir Austen advances. He advances them with one object only—to give greater precision and practicality to Mr. Kellogg's scheme and to see that all the Powers interpret it in the same way. That, of course, is to offer the American Secretary of State precisely the kind of support he will find most helpful. He knows that whatever the British Government says it means, and whatever engagements it enters into it will carry out. He knows also that its words of sympathy and approval and its promises of co-operation are not phrases of diplomatic politeness, but pledges of a policy of action.

After some years of uncertainty as to America's position in world politics it is heartening to find her launching the magnificent conception of a treaty renouncing war. It is equally heartening to find Great Britain working with her to turn that conception into a reality.

• • •

BRITAIN AND THE PEACE-PACT.

THE REPLY TO WASHINGTON.

ACCEPTANCE AND SUGGESTION.

FRANCE AND THE RESERVATIONS.

BRIDGE-BUILDING AND ITS LIMITS.

(By J. L. GARVIN.)

Yesterday the British reply to the American anti-war plan was handed to the State Department, and to-day will be published by the Press throughout the world. The reply represents, generally, the self-governing Dominions as well as the Mother-Country. It speaks in effect for the British Empire as a whole. It means another advance in the new movement which has emerged quietly but wonderfully from all the disappointments and uncertainties, the confusions and cynicisms of the post-war years. In studying SIR AUSTEN CHAMBERLAIN'S able and thoughtful document, we must distinguish between the spirit and certain points of the letter. The spirit is intended as a whole-hearted response to the American spirit. The letter, in a manner neither critical nor controversial, but suggestive in the interests of what is now the common cause, suggests certain emendations of the American letter. MR. KELLOGG'S hands are definitely strengthened. He has now every opportunity to continue and accomplish an effort memorable in history as the outstanding achievement of PRESIDENT COOLIDGE'S administration, as an honourable landmark in the records of the American people, and as a saving service to the world.

I.—THE BROAD BASIS.

Let us see at once what is the extent—and we might say the completeness—of agreement on principle now declared; and then let us examine at more length the meaning of the suggestions in detail. HIS MAJESTY'S Ministers happily leave no doubt whatever that they intend to support this new and stronger peace movement to the utmost of their power. They are in entire accord with the American aim of proclaiming "without restriction or qualification" that war shall be renounced as an instrument of policy—renounced by the greater peoples of the world to begin with, and necessarily afterwards by all the peoples of the world. Civilised thought and determination henceforth will remain fixed on this programme. By adhering to it American statesmanship and leadership are bound to acquire a widening and prevailing influence.

engineered some day into a position where France herself might be plausibly represented as the technical aggressor without being the real aggressor. In history, ancient and modern, this is a familiar situation.

So far as this point, and no more, is genuinely at stake, MR. KELLOGG ought to have no difficulty in devising a formula. As to another point, he agrees already—America would be the first nation to assert it in all its implications direct and indirect—that the right of self-defence is inherent and unchangeable.

Further, the British note understands the American administration, according to MR. KELLOGG'S explanatory statement at the end of April, to have accepted already one of the French contentions—that a violation of the anti-war pact by any one contracting party should release the others from any obligation under a broken bond. The Foreign Office expresses a fair wish that this safeguard should be provided explicitly in some form. The argument on this head is important, and must be considered with care. We state it briefly. The objects of British existing engagements under the Covenant and the Locarno system are obviously pacific. But both these instruments provide for sanctions in case of violation.

III.—FREEDOM AGAINST AGGRESSION.

This is where American policy, so far, stops short. A clash of commitments might arise unless the safeguard now informally accepted were plainly understood—that if the American pact is violated by any signatory all the others shall resume their freedom. In other words, while the United States in present political circumstances will not and cannot commit themselves in advance to armed or economic responsibilities of any kind, no other nation is so fortunately placed. Everything ought to be done to exclude the possibility of this fatal paradox—that the American pact itself might be perverted into a charter of impunity for aggression. To dwell further on this would be like trying to force the door which MR. KELLOGG'S explanatory speech has thrown open.

For the rest, HIS MAJESTY'S Ministers make two further suggestions. Conceiving the Covenant and the Locarno Agreement as part of our own "fundamental" obligations, they support in effect the French request that existing treaties shall not be

Little Entente and Poland, we can take no responsibility whatever. Not a single political party in Britain could propose for a moment to undertake a vestige of responsibility in that sense. The absolute rejection of that idea was implied in the absolute rejection of the Protocol by Britain and the Dominions alike. Ministerial policy is to be commended, not blamed, for its desire to devise such a diplomatic bridge between Washington and Paris as would enable MR. KELLOGG and MONSIEUR BRIAND to meet in the middle. The one conspicuous disadvantage of the British method of answer is that it might be misunderstood as identifying the country and the Dominions with a policy which for one thing is none of ours, and, for another thing, is in doubtful contrast with the international spirit and method contemplated by the Covenant and the Locarno pact. Let us glance at the three issues in their order.

V.—THE COVENANT AND LOCARNO.

First the Covenant. When it was framed and published over nine years ago, we criticised it in these columns as leaving too many loop-holes for the ultimate return of war. All subsequent experience has strengthened our opinion in this sense. The British Note refers to the "sanctions." Chief amongst them, as we pointed out last week, was the general economic boycott of any contumacious belligerent resorting to armed hostilities before the processes of mediation and delay, solemnly enjoined, were exhausted. But then the United States went out of the League. From that moment, the provisions for enforcement by "sanctions" were written in water. They became a pious formula incapable of substantial application. And why? Because every kind of "sanction" in the modern world depends on what we may call the economic co-efficient. That depends in turn upon the maritime factor. And that again depends absolutely on American co-operation or neutrality. Without the fore-assurance of that co-operation or neutrality the "sanctions" will be either a dead-letter or a self-peril to those who may attempt to exert them. This country can be no party to such an attempt without the certainty of American support, passive or active. The only way of restoring possible strength to the Covenant in emergency is to promote the KELLOGG pact.

Second, the Locarno policy. What is this policy? It is in two parts, a western and an eastern, one very different from the other. Germany renounces Alsace-Lorraine as definitely as the Holy Roman Empire long ago had to renounce the Low countries and the German-speaking cantons of Switzerland. France, on that issue, is safe for our time, and, if she is wise now, can make herself safe for all time. Under the same instrument, Britain, let it never be forgotten, is pledged to defend Germany against any kind of arbitrary invasion by France. All this is the western part of the Locarno policy. As regards the other part, the German people, without any distinction of party, uphold their just claim to ultimate revision of the Versailles frontiers in Eastern Europe; but engage to seek the fulfilment of that claim, or some approximate satisfaction of it, by peaceful means, and not by resort to arms. More distinctly than the Covenant itself, the Locarno system was a peace-pact. The American proposals, so far from being contrary to it in any way, imply an extension and reinforcement of its spirit.

VI.—FRANCE AND THE CRUX.

the world. Civilised thought and determination henceforth will remain fixed on this programme. By adhering to it American statesmanship and leadership are bound to acquire a widening and prevailing influence.

From this we pass straight to the points put forward for further discussion and adjustment, either through the ordinary channels or by some special means of consultation according as Washington may prefer. The position in this respect may be stated quite simply. The American Government has the Senate to consider. At this first stage, the British Government has Paris to consider. Though, in the end, this country, if necessary, would have to go forward alone in the paramount interest of the English-speaking peoples, Ministers work wisely in endeavouring to narrow and close the original gap between MR. KELLOGG's proposals and MONSIEUR BRIAND's reservations.

The FOREIGN SECRETARY represents, indeed, that at bottom there is no serious divergence between the American and French texts. We have not been able to take that view, but we are in emphatic agreement with SIR AUSTEN upon what is far more important—that no insuperable obstacle stands in the way of bringing about full concurrence between Washington and Paris, and that every resource of conciliatory discussion ought to be employed to that end. But one thing must be repeated as plainly as before. We know that we speak for the vast majority of people in the Mother-Country and the Dominions alike when we repeat that the special and separate diplomatic commitments of France to Poland and the Triple Alliance never can be allowed to prejudice the relations of the English-speaking peoples amongst themselves nor to impede the broad advance of the American plan for the banning of war.

II.—"HARMONISING THE GOSPELS."

Upon what lines, meanwhile, does British mediation seek to "harmonise the Gospels"? Invaded in the last war, when the Northern departments were occupied and desolated, France is obsessed, for bitter reasons, by the idea of security. She desires peace as much as any country, but fears the return of war. She thinks that her own safety depends absolutely upon the safety and preservation of the new Free States established in Eastern Europe—Poland and the Little Entente. She wishes to reserve full power to go to their aid in dire emergency. The British view represents, in effect, that France seeks to safeguard her liberty of action and her national life in case of the KELLOGG pact itself being openly violated or indirectly frustrated by an aggressor. Our neighbours dread one thing above all—that if they signed without any emendation the original Washington proposals, they might be ingeniously

For the rest, HIS MAJESTY'S Ministers make two further suggestions. Conceiving the Covenant and the Locarno Agreement as part of our own "fundamental" obligations, they support in effect the French request that existing treaties shall not be superseded nor invalidated by the new American Treaty. The Foreign Office thinks this standpoint also was accepted by the AMERICAN SECRETARY OF STATE in his explanatory speech. That assumption, however, requires further remark. To finish first with this summary of the British answer and to clear the ground for our own commentary, let us take note of a last point. Under any anti-war pact the MONROE Doctrine in its full scope to-day would remain unaffected and subject to interpretation by Washington alone. HIS MAJESTY'S Ministers necessarily stipulate in effect—though Egypt is not mentioned—that the British regional position with regard to the Suez Canal shall remain as unaltered as the American position with regard to the Panama Canal and the Nicaraguan route. Reasonable British applications of the MONROE Doctrine can be only a matter of friendly drafting.

IV.—"AS FAR AS POSSIBLE"—HOW FAR?

The vital thing now on both sides of the Atlantic is to keep the main principle clear and to prevent the necessary discussion on a few knotty details from degenerating into a conflict of words. London and Washington are at one upon the great preamble of the American policy. The problem is to secure in plain purport and good faith that every following article shall be governed by that preamble. What is it? It was most simply interpreted by MR. KELLOGG in his speech about the middle of March, when he said that the object of American policy was to bring about in the world the renunciation of war "as far as possible." The whole question is there. What is possible? Where there is a margin of doubt we must give the larger and not the narrower answer to that piercing question. We must go to the practical limit of possibility. The American proposal means that or nothing. The British answer means that or nothing.

"As far as possible?" How are we to approach a definition? Let us consider it in concrete and practical terms. The question is how to square the American draft as it stands with three other pre-existing things: (1) The Covenant; (2) the Locarno policy; (3) the French agreements between Poland and the Little Entente.

Now, these three other things do not stand upon the same plane of practical wisdom or moral validity. We are parties to the first two. We are no parties to the third, and we never can be. That distinction cannot be too promptly and firmly seized. The Covenant and its Locarno supplement are international compacts in which Germany is a full partner as well as France and ourselves. For the separate diplomatic and military arrangements of France with the

itself, the Locarno system was a peace pact. The American proposals, so far from being contrary to it in any way, imply an extension and reinforcement of its spirit.

VI.—FRANCE AND THE CRUX.

Thus no real difficulty exists except upon the third issue—the special arrangements of France with the Little Entente and Poland. These arrangements seem to imply armed resistance to any revision of the Versailles frontiers in Central and Eastern Europe. In view of American opinion and conditions, it is worse than idle to blink the fact that this is a serious crux. To say with the British reply that the Covenant and the Locarno policy shall not be invalidated by an American anti-war pact is very well. But to suggest that "all" other pre-existing treaties, like the separate French military series, shall be indirectly recognised by Washington is a matter so much more doubtful, contentious and embittering, that, in our judgment, no such proposition can have the faintest hope of passing the Senate.

Against America's disapproval, paralysing the economic and maritime factors essential to success, the arrangements of France with the Little Entente and Poland would not be worth the paper they are written on. Nor for a moment could Britain or the Dominions allow themselves to be involved in any of the consequences resulting. On the other hand, we have this to recognise—that a general though uneasy entente exists between Berlin and Moscow; and that to relieve the Eastern States from the fear of being left isolated against the Soviet power to-day or the incalculable Russia of the future is one of the chief interests of world-peace.

VII.—WHAT NOT TO DO.

None the less, the British answer supplies a solid basis for the completion of the American project. For the British Empire and for all the English-speaking peoples in the first instance enough on the lines already open is to harmonise the Washington proposals with the Covenant and Locarno. When that is done, it will be our business to sign; and it may be assumed very safely that Italy and Japan for their own reasons will follow the same course.

That Germany has already accepted is a primary factor. Then what of France? Now that British diplomacy has made its best effort in favour of a considerate examination of all MONSIEUR BRIAND's difficulties, it will be far better for all purposes that France shall conduct her own case, and that we shall waive any further office of interpretation. Upon no account must there be the least risk of slipping into a position where America and Germany would be on one side of the diplomatic table, but Britain and France on the other. On behalf of PRESIDENT COOLIDGE's administration, MR. KELLOGG has shown throughout the spirit of conciliatory though circumspect statesmanship. The British answer, rightly read, is not only a full acceptance of his principle, but ensures the adjustment of details.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 67.

ASIA:

Ministeri Laestamoisen raportti no 16

Lontoo

2/6 1928.

Légation de Finlande

Raportti n:o 16 - 1928.

No. 743

Suomen
Ulk.

ULKOASIAINMINISTERIÖN KIRJALLINEN No. 20/203 Sald 28
20/6.28
Kirjuri

Herra Ministeri,

Pyynnöstäni on majuri E.W. Polson Newman laastinut mietelmän Suur-Britannian suhteesta Kansainliittoon, jonka pyydän saada lähettää tässä.

Koska majuri Polson Newman viittaa kirjoituksensa alussa memoranduminsa Kansainliitosta, jonka pyynnöstäni laati vuoden alussa, tarkemmin sanoen tammikuun 12 päivänä, tahdon sanoa, että hän siinä tuli siihen johtopäätökseen, että Suur-Britannia tulisi täyttämään Kansainliiton sille asetamat velvollisuudet, niin vaikeata kuin se voisi ollakin. Majuri Polson Newmanilla on edelleen tämä käsitys.

Majuri Polson Newmanin analyysi "Suur-Britanniasta ja Kansainliitosta" on käsitykseni mukaan varsin objektiivisesti laadittu ja antaa se luullakseni kutakuinkin oikean kuvan siitä, mitä Suur-Britanniassa eri tahoilla ajatellaan Kansainliitosta.

Olen koettanut mahdollisimman suurella objektiivisyydellä muodostaa itselleni kuvaa siitä, mitä Englanti tulisi tekemään, jos esimerkiksi Suomi joutuisi Venäjän hyökkäyksen esineeksi ja olisin taipuvainen uskomaan, että meillä olisi odotettavissa täältä sotilaallista apua bolsheviikkisen Venäjän tekemää aiheetonta hyökkäystä vastaan.

Tämä käsitykseni ei ole syntynyt yksinomaan

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,
Helsinki.

yleisten havaintojeni pohjalla, vaan perustuu se myöskin siihen, mitä Foreign Officeissa olen kuullut. Niinpä esimerkiksi, kun maaliskuussa 1926 olin ensimmäisellä audienssillä Sir Austen Chamberlainin luona (29/3/26) ja selitin hänelle suomalais-venäläisiä suhteita ja viittasin siihen vaaraan, mitä Venäjän naapuruus meille tietää ja mikä pakottaa meitä varsin huomattaviin uhrauksiin puolustuslaitoksemme hyväksi, vastasi Chamberlain, viitattuaan ensin kenraali Kirken varsin edulliseen raporttiin Suomen puolustusmahdollisuuksista, olevansa taipuvainen uskomaan, että me voisimme myöskin luottaa Kansainliiton apuun.

Edelleen tahdon mainita, että kun viime syksynä kerran keskustelin Mr. Gregory'n kanssa niistä eri virtauksista, joita olin ollut huomaavinani Englannissa Kansainliittoon nähden ja nimenomaan tendenssistä alleviivata erikoisesti Locarno-sopimuksen merkitystä, missä olin näkevinäni Kansainliiton yleissopimuksen syrjäyttämistä, lausui Mr. Gregory, että kuvani Englannin yleisestä mielipiteestä Kansainliittoon nähden on varsin oikea ja että Englannissa on havaittavissa vissiä intressin laimentumista Kansainliittoa kohtaan, mutta ettei hän sittenkään omasta puolestaan voi olla muussa käsityksessä kuin siinä, että Englanti tulisi täyttämään yhtä hyvin Kansainliiton kuin Locarno-sopimusten tuottamat velvollisuudet. Hän jatkoi sitten ja lausui: "Jos esimerkiksi Puola joutuisi aiheettoman hyökkäyksen alaiseksi, niin kyllä minun käsitykseni mukaan se aiheuttaisi kansainvälisen väliintulon."

Edellä olevassa olen lausunut omana käsityksenäni, että meillä olisi odotettavissa sotilaallista apua Englannista bolsheviikkisen Venäjän tekemää aiheetonta hyökkäystä vastaan. Tällä en ole tahtonut sanoa, etten uskoisi Englannin täyttävän Kansainliiton asettamia velvoituksia ilman kvalifikatioita, mutta sitä tahdon vahvasti painostaa, että käsi-

tykseni mukaan on Englannin julkinen mielipide aivan erityisesti ärtynyt bolsheviikkista Venäjää vastaan ja että siis bolsheviikkisen Venäjän ekspansiopolitiikka esimerkiksi Suomea vastaan tuntuisi englantilaisen yleisön mielestä vastenmielisemmältä kuin nimenomaan demokraattisen Venäjän laajenemishalu.

Tässä yhteydessä katson olevan syytä mainita eräistä keskusteluista, mitä minulla eilen oli erällä vastaanotoilla.

Tapsin muun muassa erään Mr. Gravesin, joka on "Timesin" ulkomaanosaston toinen päällikkö ja on vanha, kokenut herra. Kysyin häneltä, mikä hänen mielestään on tilanne Venäjällä. Tähän vastasi Mr. Graves saaneensa sen käsityksen eri tahoilta saamiensa tietojen pohjalla, että nimenomaan taloudellinen tilanne Venäjällä on hyvin huono ja että hänen mielestään on vaikea nähdä toiveita sen parantumisesta. Sitten kysyi Mr. Graves: "Pitäisittekö mahdollisena, että bolsheviikit koettaisivat löytää pelastusta häädystään hyökkäyksestä naapureitaan vastaan?" Vastasin tähän, että teoreettisesti kai ei tällaista mahdollisuutta saa unohtaa pois laskelmista, mutta miten luultavana sellaista on pidettävä ottamalla huomioon kaikki näkökohdat, on peräti vaikeaa sanoa. Samalla kysyin Mr. Gravesilta, luuliko hän bolsheviikkien hyökkäyksen aiheuttavan kansainvälisen väliintulon. Hän vastasi tähän empiriättä myöntävästi. "Viisi vuotta sitten ei käsitykseni mukaan bolsheviikkien hyökkäys olisi aiheuttanut kansainvälistä väliintuloa, mutta nyt pitäisin sitä hyvin todennäköisenä.

Mr. Graves viittasi sitten Venäjän sotilaallisiin valmisteluihin ja lausui, että hänen on vielä vaikeata uskoa muuta kuin, että niitä on pidettävä sisäpoliittisina manövereinä.

Edelleen oli minulla tilaisuus keskustella Foreign

Officen poliittisen osaston virkamiehen, Mr. Collierin kanssa, joka lähinnä hoitaa meidän asioitamme. Kysyin häneltä, millainen käsitys hänellä on tilanteesta Venäjällä, johon hän vastasi aivan samalla tavalla kuin Mr. Graves. Hän viittasi myöskin nimenomaan Venäjällä havaittuihin joukkosiirtoihin ja mainitsi, että Foreign Officessa ei niitä pidetä muuna kuin sisäpoliittisina sarkkivetoina. "Ainakaan tällä hetkellä emme voi nähdä niissä sen enempää" kuuluivat hänen sanansa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni uudistettu vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

A. H. J. J. J. J. J.

Légation de Finlande

GREAT BRITAIN AND THE LEAGUE OF NATIONS.

In my Memorandum of the 12th January, 1928, I gave a short account of what I considered to be the British attitude towards the League of Nations. I now propose to give a short analysis of this attitude as it appears to me at the present time, when a still further attempt is being made to secure world peace by means of a Pact for the Renunciation of War launched by the Government of the United States.

In my opinion, the British view of the League may be divided into four distinct elements:-

1. League enthusiasts.
2. The comprehensive view as definitely expressed in the statements of the British Government.
3. The sceptical view.
4. Definite hostility.

I will now deal with each of these headings in turn.

League enthusiasts.

This class of opinion is chiefly found in this country amongst idealists who are imbued with a strong humanitarian or religious sentiment, and it thrives in Church and educational circles, in certain branches of professional life, and especially amongst elderly men and women. A great proportion of this class views the League as an institution of a higher moral character than that of the ordinary institutions dealing with the practical affairs of every-day life. The enthusiasts look to the League to accomplish something scarcely in keeping with human nature, and their views find expression in the activities of the League of Nations Union. They, rightly or wrongly, think that world peace can be achieved, but they to some extent fail to realise the immense difficulties of bringing about this Utopian state of affairs. They are inclined to view the situation as they think it ought to be instead of as it actually exists, and they shrink from facing reality because it is dis-

tasteful to them. In fact, I think there are many League enthusiasts in England who allow their wishes to blur their judgment, and imagine the moral character of the nations to be higher than it is in actual fact. They seem to disregard the fact that, in the matter of world peace, the present generation has reason to take a view which may be very much modified by future generation, which shall have had no experience of the horrors of the Great War; and further, they seem to over-estimate the influence of pacific education on the natural instincts of the human race. For this reason many of the methods which they adopt, in order to achieve the object of their ambitions, have little practical value and in some cases actually hamper the progress of more cautious and realistic policies.

While many of these well-meaning enthusiasts regard the League as an institution capable of solving all international problems in the interests of peace, others have a more moderate view and to some extent realise the limitations with which the peace efforts of the League are surrounded. Yet there is a varying tendency amongst them all to over-estimate the powers and prestige of the League, and to advocate policies which the League is not sufficiently advanced to carry out with any prospect of success in present circumstances. Their political character rather resembles that of young nationalists, who not only aim at far-reaching ideals but expect to achieve their object at once. They ignore the valuable and necessary factor of time. Delay irritates them and creates a grievance, which makes them all the more enthusiastic in their nationalism and perhaps all the more unreasonable. As the League seems to have given rise to a definite form of what may be termed "internationalist" sentiment among the nations- a sentiment which has a considerable value if wisely guided- it is only natural that League enthusiasm of perhaps rather an unbalanced nature should at present exist in England as in other countries. But in England this enthusiasm takes a form of its own and produces effects different from those produced by similar movements in most other countries.

In England idealistic movements, led by enthusiasts, usual-

ly fail to maintain the intellectual and social level of their promoters or of similar movements in continental Europe. The League movement, as expressed in the League of Nations Union, is no exception, with the result that the classes influenced by the Union are not the classes which it is eminently desirable ~~should~~ be the first to interest themselves in League matters. As a whole, the people who support the Union are the shop-keeping classes, while the leadership is largely in the hands of clergy, university professors, schoolmasters and schoolmistresses, retired elderly men, and elderly women, few of whom have much knowledge of the actual conditions in which the League finds its difficulties and problems. Although the Union enjoys the support of prominent politicians, these supporters either take merely a nominal part in its activities or are idealists themselves and come under the heading of "League Enthusiasts".

The great body of the supporters of the League of Nations Union do not possess the necessary intellectual attainments to grasp the features of international questions in their true perspective, and they are misled to a certain degree by speakers and League propagandists regarding the achievements of the institution at Geneva. The League is presented to them as being developed to a higher extent than it really is, and small achievements are exaggerated out of proportion, in order to gain support for the Union. The impression created is that of a powerful League of Nations, supported by a mass of international public opinion, whose authority individual nations dare not defy. The consequence is that there is a tendency amongst the less educated people, who come under the influence of the Union, to regard the League as an institution on which to rely as a strong safeguard against war. I have heard such expression as "the League will not allow it" freely used by leaders in the League of Nations Union, which gives an indication of the sentiments which imbue the whole attitude of the Union.

I hope that the foregoing remarks will help to show that the views held by these enthusiasts coincide with their wishes in regard to the League, but are scarcely in keeping with the actual circumstances of the League at the present stage of its development.

A few months ago I had occasion to attend a local mee-

ting of the League of Nations Union, when a retired Brigadier General was delivering an address on disarmament. The meeting was opened by the local clergyman much in the same way as he would open a meeting of his parishioners, and the whole proceedings were to my mind so divergent from the true League situation that I considered the influence of that meeting anything but good, although the intentions were excellent. In their ignorance of international affairs and of the psychology of nations, the people who attended that meeting were misled by what was a well-intentioned perversion of the truth, and similar meetings are taking place almost daily throughout the country. The whole system of the Union is one of propaganda, which tends to encourage a sense of false security amongst those who have not the means of forming a true estimate of the League's capacity and value.

It seems to me that the League of Nations Union, having failed to attract the more substantial and influential elements of British opinion; business circles and discriminating students of world affairs- has to satisfy itself with the following which it can obtain; and this is not the following in which to lay the foundations of League influence. And once the prestige of the Union is gone- and I believe that it has gone- there is no hope of attracting the higher intellectual classes. In order to attract all educated classes in this country to interest themselves in the work of the League, it seems to me essential to begin at the top and to work down the social and intellectual strata of the population. The Union has failed to touch the upper strata, except to a very limited extent, and the lower strata can, in my opinion, only be rightly influenced by those immediately above them. The Union has begun in the middle, and its direct and rather crude propaganda methods are not in the true interests of the League, whereas the same raw material submitted to the filter of the higher social and intellectual strata might be of considerable value when it permeated in another form to the less educated people.

I am definitely of the opinion that the way the League of Nations Union has gone to work and the methods which it has

adopted have not increased the prestige of the League in England, and at present there are no signs of improvement in this direction. This work has been undertaken by enthusiasts, whose view of the League is too idealistic for practical purposes and gives rise to a certain degree of scepticism amongst those who are inclined to be realists and take as yet little interest in League matters.

The comprehensive view.

This view is ~~not~~ most typically British of all, and is held by an increasing number of well-educated people in England who are anxious to take the League at its true worth. While anxious to support any institution which will minimise the dangers of war, they are fully alive to the dangers of relying on the League as a means of preventing war. They realise the League's limitations, but consider that British support can increase its power and prestige. At the same time they dislike their country being committed in Europe, although they can see no other honourable way of proving British adherence to the Christian principle of abolishing war.

I cannot but think that this attitude is brought about by a combination of the religious sentiments of the British people and their natural desire for caution. They advocate a "via media", by which they are prepared to go as far as they can without unduly compromising themselves in the interests of other nations. They feel that it is their duty as Christians and as subjects of the greatest Empire in the world, to give all the support they can to a movement which has a reasonable hope of eliminating one of the greatest horrors of the human race. They are not at all convinced that the League has or ever will have the power to bring this about, but they are sure that the League's chances of success largely depend on the efforts of its members and the support which it receives. But a certain proportion of those who hold this view do so in rather a negative way. They feel that they cannot with decency withhold their support from an international institution with such a high-minded and humanitarian object in view. The latter resent all League obligations, but support the League because they feel they cannot do otherwise.

It is unnecessary to restate the attitude of the British Government, who take the view expressed in the first part of the foregoing paragraph, nor is it necessary to repeat what I wrote on the subject of the British Empire and the League in my Memorandum of the 12th January, but it ^{is} interesting and significant to observe the relationship between the official and private views of Government officials. It is a well established fact that Government officials, especially in the higher grades, dislike expressing any general opinion on the question of the League; in fact it is nearly impossible to obtain a considered opinion from anyone in high official circles. The only interpretation which I can put on this is that the private opinion of the average official does not quite conform to that proclaimed by the British Government, and I have reason to think that there is a tendency to be sceptical. In their official capacities these men have to support the League in accordance with the pronouncements of the Government, but their own private judgment tells them that there is little reality in the League. They try to see the League in its best light, and they honestly try to convince themselves that their private judgment is wrong, but it remains unchanged and the League is to them a matter which they prefer not to discuss.

The sceptical view.

This view is, I fear, widely held in England to-day, not only among the general multitude, but among a large body of well-educated and intellectual people. In fact I would go as far as to say that scepticism exists in some appreciable degree in the minds of all classes except the enthusiastic supporters of the League. While many people conceal their scepticism under the cover of some degree of League support, their scepticism is there all the same. To the sceptical man the League seems an excellent institution in theory, but incapable of carrying out the object for which it was set up. The fact that it was conceived by an idealist and theoretical statesman, President Wilson, is quite enough to make it the object of distrust in the eyes of many people, and this feeling is intensified by the fact that those who are now connected with

the League are largely theorists and voluminous speakers. The British people have, as a whole, little faith in those who indulge in much talking. They prefer action, and they see little of this at Geneva. In fact the news columns of the daily press describing the proceedings of the League Council are only read by very few people in this country, the remainder regarding them as a pure waste of space.

It is quite impossible to allocate this sceptical feeling to any particular class or classes of the population. It is so very general that it may be said to permeate almost the whole community in varying degree, and I am inclined to think that it has lately increased owing partly to the failure of the League to settle the Vilna and Hungarian-Rumanian disputes. I do not think it is deep-rooted, and I believe that any considerable achievement on the part of the League would go far towards diminishing its influence. While in some cases it is based on prejudice, in the majority of cases it is the result of a more or less objective view. This is an element in the British attitude which deserves close attention. If it gains too firm a hold in this country, there is no saying how it may affect Great Britain's general attitude. On the other hand, it can be considerably modified by the results of League action. Its present stage seems a critical one, for if it remains too long it may take root.

Definite hostility.

Those definitely hostile to the League are comparatively few in number and are limited to well defined groups, the chief of which are the navy, army, air force, and a certain type of landed proprietor or professional man who views all innovations with the gravest misgiving. In the case of the fighting forces the attitude is easily understood. Peace removes their "raison d'être", and makes the matter of promotion a very much slower proceeding, as well as depriving these professions of much of their living interest. The latter type of hostility is based largely on a sense of contempt. There are people in England who regard the idea of world peace as a sign of degeneracy, and look upon any institution pro-

moting this ideal as an "old-womanish" concern. But they belong to a generation that is passing, and their views need not be taken into serious consideration. Lastly, there is a certain school of thought which thinks that the League defeats its own ends, and by its action precipitates situations likely to lead to war, which might otherwise be avoided; but the supporters of this view are a negligible quantity, although there may sometimes be truth in certain of their arguments.

I think that the attitude which deserves most attention at the moment is the sceptical view, and I say this because it exists side by side with the comprehensive view held by highly intellectual people and expressed by the British Government.

As to the future, I think that, as far as Great Britain is concerned, the League must maintain its influence on its own merits, and that accurate propaganda, well directed, may help in some degree; but I am definitely of the opinion that misdirected or ill-considered propaganda will do serious damage to the prestige of the League of Nations, if it does not make it the laughing stock of a large proportion of the people.

Eubolsa Newman

June 18th, 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamoisen raportti no 17

Lontoo

5/7 1928

Finnish Legation

N° 807.

Raportti n:o 17 - 1928.

Lontoossa 5 päivä heinäkuuta 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 21/208 h.e. D. 19 28.		
10/7-28	V2	LII
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C7	

Herra Ministeri,

Kuten pari päivää sitten kerroin Teille

tyiskirjeessä olin äskettäin tilaisuudessa tapaamaan Foreign Officen pohjoisen osaston päällikköä, Mr. Palairotia, jonka kanssa keskustelin Venäjän joukkosirroista Pietarin sotilaspiirissä. Hän sanoi Foreign Officeessa oltaavan edelleen sitä mieltä, että nämä sotilaalliset edesottamiset ovat tarkoitettut sisäpoliittista efektiä varten. Mr. Palairot kysyi, minkä selityksen me niille annamme, johon vastasin, ettemme mekään voi selittää niitä muuksi kuin sisäpoliittisiksi shakkivedoiksi.

Edelleen olin näinä päivinä tilaisuudessa keskustelemaan Venäjän asioista sisäministerin, Sir William Joyneon-Hicksin kanssa. Hänkin piti hyvin epätodennäköisenä, että Moskova uskaltaisi ryhtyä sotilaallisiin toimenpiteisiin naapurejaan vastaan, vaikkakin painosti sitä, että Moskovan politiikkaan tietysti kuuluu aiheuttaa kaikille kansoille maanalaisen toiminnan avulla niin paljon ikävyyksiä kuin ikinä mahdollista.

Samoin pyydän tässä toistaa sen, mitä yksityisesti jo olen ilmoittanut, että viime lauantaina, kesäkuun 30 päivänä, jolloin "Timesissä" ja "Daily Telegraphissa" selostettiin sähkösanoman muodossa Helsingistä "Helsingin Sanomain" 29 päivän numerossa ollut kirjoitus venäläisistä joukkosirroista rajoillamme, soitti minulle erään amerikalaisen sanomalehden

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é,

Helsinki.

edustaja tiedustellen, oliko perää siinä, että sodanuhka olisi olemassa Suomen ja Venäjän välillä. Vastasin tähän aivan yksikantaan, että tämä oli vaille kaikkea perää. "Niin minäkin uskoisin asian olevan", vastasi sanomalehtimies, "mutta kun huomasin tämän suuntaisia tietoja eräässä tämän päivän aamulehdessä katsoin oikeaksi soittaa teille".

Olen koettanut panna merkille, onko City seurannut Venäjän sotilaallisia toimenpiteitä, mutta siihen saakka, kunnes "Times" ja "Daily Telegraph" julkaisivat viime lauantaina sähkösanomansa Helsingistä, en ole voinut havaita mitään merkkiä siitä, että Cityssä olisi oltu tietoisia näistä joukkosiirroista. Todetakseni mitä efektiä näillä uutisilla on ollut, kävin tänään eräissä pankeissa. En kumminkaan onnistunut tapaamaan muita pankkimiehiä kuin National City Bank of New York-nimisen pankkilaitoksen meillä hyvin tunnettua johtajaa, Mr. George K. Weeksä.

Heti huoneeseen tultuani kertoi Mr. Weeks aikoneensa tulla minua tapaamaan näinä päivinä tiedustellakseen, mitä perää oli "Timesin" ja "Daily Telegraphin" useisissa sähkösanomissa venäläisten joukkosiirroista rajoillamme. Kerroin hänelle, mitä asiasta tiesin ja lisäksi, että meillä on se käsitys vallalla, että nämä sotilaalliset toimenpiteet ovat tarkoitettut sisäpoliittisia näkökohtia varten. Mainitsin vielä saaneeni sen käsityksen, että asianomaisissa piireissä täällä Lontoossa ollaan samaa mieltä.

Mr. Weeks kyseli sitten, miten satamalakko on vaikuttanut vientiimme. Vastasin hänelle, että täyttä toimetttömyyttä ei tietäkseni satamissamme ole ollut hetkeäkään, sillä töitä on pidetty yllä vapaaehtoisten voimien avulla ja että kuulemani mukaan alkaa lakkolaisia palata takaisin töihin.

Mr. Weeks mainitsi sitten, että hän on viime aikoina ajatellut käväistä Suomessa ja viittasi sitten siihen, että matka ehken tapahtuisi syyskuussa. Kehoitin häntä lähtemään matkalle kesän aikana ja minusta näytti siltä, ettei tämä tuntunut hänestä aivan mahdolltomalta. Ehkenpä tästä olisi syytä mainita Suomen Pankille ja muille suurpankeille sekä teollisuutemme keskusjärjestöille.

Viitaten lähestyviin presidenttivaleihin Yhdysvalloissa mainitsi Mr. Weeks kuulleensa juuri, etteivät Hooverin mahdollisuudet tulla valituksi olisi niin suuret kuin voisi luulla. Henkilökohtaisesti uskoi ja toivoi hän Hooverin tulevan valituksi.

Tässä yhteydessä voin mainita havainneeni viime syksynä, ettei National City Bankin pääjohtaja Mr. Mitchell ollut lainkaan suopen Hooverille.

Venäjän oloista puhelimme vielä pitkän aikaa ja Mr. Weeks kertoi minulle, mitä hän eri tahoilta - kuten hän sanoi, osittain mitä parhaiten informeeratulta taholta - oli kuullut. Tämän kaiken perusteella sanoi hän olevansa siinä käsityksessä, että olot Venäjällä ovat sangen kriittilliset ja arveli, että eiköhan jo vähitellen voitaisi odottaa lopun alkua.

Kysyin häneltä mitä merkitystä hän panee Venäjällä leviettyihin sotahuhuihin ja sotaisiin valmisteluihin. Hän vastasi tähän, että kaiken sen perusteella, mitä hän on kuullut Venäjän oloista, tuntuisi hänestä aivan mahdolltomalta ajatella, että Venäjä ryhtyisi sotaan.

Viittasin näinä päivinä "Timesissä" julkaistuihin tietoihin, että Venäjä olisi ostellut viljaa viime aikoina noin 150,000 à 200,000 tonnia lähetettäväksi osittain Pietariin osittain Mustanmeren satamiin ja kysyin, oliko hänellä tästä tarkempia tietoja. Mr. Weeks sanoi kyllä kuulleensa näistä ostoista, mutta ei tietävänsä tarkemmin määristä. Näitä viljanostoja piti hän yhtenä merkkinä siitä, että Venäjän olot täytyvät olla peräti huonot.

Keskustelun kuluessa mainitsi Mr. Weeks aivan näinä päivinä tavanneensa amerikkalaisia liikemiehiä, jotka juuri olivat palanneet Venäjältä ja jotka olivat kertoneet olevansa aikeissa sijoittaa sinne varsin suuria summia, useita miljooneja dollareita. Mr. Weeks mainitsi tämän seikan osoituksena siitä, miten erilaisia tietoja ja käsityksiä on Venäjän oloista. Omasta puolestaan hän ei voinut käsittää, miten kukaan voi sijoittaa rahoja Venäjälle ja piti esimerkiksi Harri-
manin ryhmän kokemuksia tässä suhteessa kylliksi varoittavina esimerkkeinä.

Tahdon vielä mainita, että eilen kävi luonani täällä lomaansa viettävä Englannin Helsingissä oleva varakonsuli Carr, joka kertoi laajasti havainnoistaan Venäjän puuhista. Hänen käsityksensä oli se, että Venäjällä on ilmeisesti jotain tekeillä, mutta mitä, ei hän voinut tehdä itselleen selväksi. Omasta puolestaan kallistui hän siihen käsitykseen, että Suomen rajoilla havaittuja valmisteluita täytyy pitää defensiivisinä, joilla - jos Moskovalla yleensä on sotaisia ajatuksia - on tarkoitus maskeerata hyökkäystä jollakin muulla taholla. Hänen mielestään oli lähinnä se ajatus, että bolshevikit hyökkäisivät Bessariaan. Hän huomautti kumminkin siitä, ettei hän ollut kuullut mistään joukkosierroista Etelä-Venäjällä yhtä vähän kuin Puolan suunnallakaan. Hänen tietämänsä mukaan olisi viime aikoina huomattu tavallista suurempaa laivaliikettä Muurmannin rannikon satamissa. Mitä sinne olisi tuotu, ei hänellä ollut tiedossaan. Saksalaisia rahtilaivoja olisi kumminkin Muurmanniin tullut.

- - - - -

Sotilasasiamiehemme, everstiluutn. Taucher, kertoi näinä päivinä taas tavanneensa Englannin War Officen upseereja. Nämä olivat kertoneet, etteivät he ole kuulleet Venäjältä mitään sellaista, joka saisi heitä muuttamaan aikaisempaa käsitystään Venäjän suunnitelmista, nimitäin, ettei heidän mielestään ole luultavaa, että Venäjä uskaltaisi ryhtyä hyökkäyssotaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni va-
kuutus.

A. H. Laestadius

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

Ministeri Saastamoisen raportti no 48.

Lontoo

12/7 1928.

Legation de Finlande
N° 853

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
RAPORTTI N:o 18.7/204 Su. D. 13 28		
18/7-28	72	LML
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	Cy	

Herra Ministeri,

Viitaten yksityiskirjeeseen kesäkuun 29 päivältä pyydän ensiksikin saada ilmoittaa havaintojeni perusteella varsin laajalla alalla ja sekä Cityssä että Foreign Officessa, ettei täällä ensiksikään kiinnitetä sanottavaa huomiota Venäjän asioihin - niihin on kyllystytty - ja toisekseen, että ne, jotka seuraavat tapahtumia Venäjällä, eivät ollenkaan usko Venäjän uskaltavan antautua sotaisiin seikkailuihin. Tämän lausui taas eilen Mr. Palairret, Foreign Officen pohjoisen osaston puullikkö, varsin pitkän keskustelun kuluessa hänen kanssaan. Hänen hoitoonsa kuuluvat myöskin Venäjän asiat. Olin myöskin tilaisuudessa tapaamaan alvaltioshteeri, Sir William Tyrrelliä, joka aina on ollut harvinaisen avomielinen ja koska hän ei sanallakaan tangeerannut Venäjän asioita, on se mielestäni todistus siitä, etteivät Venäjän asiat anna mitään erikoista ajattelamisen aihetta.

Everstiluutnantti Taucher oli taas pari päivää sitten keskustellut War Officessa Venäjän asioista ja oltiin siellä edelleen oltu sillä kannalla, ettei Venäjän sotaisia puuhia ole katsottava muuksi kuin sisipoliittiseksi manöveriksi.

Mr. Palairretin kanssa keskustelin liettualais-puolalaisesta ristiriidasta ja lausui hän käsityksensä siitä tavallista suuremmalla avomielisyydellä. "Waldemaras is a perfect nuisance", lausui hän muun muassa. Sitten hän kertoi, että Chamberlain oli keskusteluissaan Waldemaraksen kanssa verrannut liettualais-puolalaista ristiriitaa tilanteeseen Ranskan ja Saksan välillä sodan jälkeen 1871 ja viitannut siihen, että Ranska, vaikka olikin suurvalta, katsoi kumminkin viisaammaksi, joskin tietysti kirvelevin sydämin, tyytyä Elsass-Lothringenin menetykseen. Samoin oli hän neuvonut Liettuaa tekemään Vilnan suhteen.

Herra Ulkoasiainministeri,
Tuomari Hj. J. Procopé,
H e l s i n k i.

Selvemmin ei voine kuvata Suur-Britannian virallista suhtautumista Vilnan kysymykseen.

Englannin sanomalehdistö on käsitykseni mukaan samalla kannalla.

Näin ollen voi minusta siis todeta, että Liettuan osakkeet ovat varsin alhaalla, eikä ainoastaan sitä, vaan että Liettuan-Waldemaraksen politiikka on kasvattanut yhä suurempaa vastenmielisyyttä, mistä seurauksena tuskin voi olla muu kuin lisääntyvä painostus Liettuaa kohtaan.

Puolan prestige on viimeisten kahden vuoden aikana epäilemättä noussut ennen kaikkea sen huomattavan sisäpoliittisen konsolidoitumisen vuoksi, mutta myöskin sen taitavan menettelyn vuoksi viime aikoina Vilnan kysymyksessä. Pölsudskin äskeinen "outburst", kuten hänen lausuntoaan yleisesti luonnehditaan, ei tietenkään ole Englannissa tehnyt edullista vaikutusta, vaan on virkistänyt vanhaa käsitystä puolalaisten laskemattomasta temperamentista.

Mr. Palairetin kanssa keskustelin myöskin unkarilais-romani-laisesta ristiriidasta. Kysyin, onko hänen mielestään tämä kysymys edistynyt positiiviseen suuntaa, mihin hän vastasi kielteisesti. Sen enempiä en saanut hänestä irti. Koetan ennen lähtöäni Haagiin ja lomaleneni Schweitziin t.k. 21 päivänä virittää tästä keskustelun Sir William Tyrrellin ja Sir Robert Lindsayn kanssa, joka on jo täällä, mutta ei ole vielä astunut uuteen virkaansa Tyrrellin seuraajana. Ehkenpä saan vielä tilaisuuden tavata Mr. Cliphantia, apulais-alivaltiosihteerää, joka nykyisin on lomalla.

Mitä muuten Romaniaan tulee, on käsitykseni se, ettei se ole täällä erikoisen korkeassa kurssissa niin suhteessa kuin toisessakaan. Keskustelin pari päivää sitten Cityssä Romanian finansseista ja lainapuuhista ja kysyin tahallani, onko "Daily Mailin" kampanja Romaniaa vastaan aiheuttanut sen, ettei Romania ngytä onnistuvan finanssiopera-tioneissaan. Haastateltavani, huomattava pankkimies, vastasi tähän nau-raen, että Cityssä tunnetaan Romania niin hyvin, etteivät sanomalehti-kirjoitukset siitä suuntaan tai toiseen vaikuta mitään sikäli kun fi-nanssiipiireistä on kysymys.

Lordi Rothermeren taistelua "Daily Mailissa" Unkarin puo-lesta on ollut varsin kiintoisaa seurata. Vaikkakin on tietysti totta, ettei tästä sanomalehtikampanjasta Englannin levinneimmän ja sensatiota

rakastavaa sanomalehden palstoilla ole ollut Unkarille yksinomaan hyötyä, niin on minusta sittenkin todettava, että yleisön mielenkiintoa on täten tuntuvaassa määrässä saatu kiinnitetyksi Unkarin ja Trianonin rauhan, sekä välillisesti myöskin St. Germainin ja Versaillesin rauhansopimusten heikkoihin puoliin. Joka tapauksessa on se mielipide kasvamassa, että näissä rauhansopimuksissa olisi korjaamisen varaa. Jo tätäkin on pidettävä huomattavana askeleena eteenpäin.

Varsin huomattavaa oudoksumista näyttää jokseenkin kaikissa piireissä herättäneen Englannin hallituksen vastauksen viipyminen valtiosihteerin Kelloggin uudistettuun ehdotukseen sotien julistamisesta laittomiksi välikappaleiksi kansallisessa politiikassa. Parlamentissa on hallituksen kimppuun tämän vuoksi hyväksytty vasemmiston taholta varsin ankaresti ja koetettu saada ulkoministeri Chamberlain pakoitetuksi selittämään syyt tähän viivytykseen. Chamberlain on myöntänyt, että viivytyks on johtunut juridisista syistä ja mikäli minä olen kuullut, pitäisi asianlaidan olla se, että Englannin hallituksessa pidettäisiin sittenkin mahdollisena sitä - vastoin aikaisempaa selitystä - että Kelloggin ehdotus ei sittenkään olisi juriidisesti sopusoinnussa Englannin aikaisempien sopimusten kanssa. Viittaan muuten mukana seuraaviin käännöksiin parlamentissa Chamberlainille tehtyihin kyselyihin.

Mitä Englannin sisäpoliittiseen asemaan tulee on varsin ikävänä seikkana pantava merkille, että työttömyys on taasen huomattavasti lisääntynyt, lopuilleen 20 % maaliskuusta lukien. Tämä on perätti vakava asia ja on vankkana muistutuksena siitä, ettei taloudellinen asema Suur-Britanniassa ja yleensä maailmassa ole jaksanut päästä pois pulakaudesta. Olen sekä pankeissa että Foreign Officessa keskustellut tästä ja koettanut saada vastausta kysymykseen, mikä aiheuttaa nämä heilahdukset, mutta täysin valaisevaa selitystä en, ihme kyllä, ole saanut. Cityssä on tämä kuitattu sillä, että toiveet taloudellisen aseman paranemiseksi ovat yksinkertaisesti pttäneet - vuoden alkupuolella pidetyissä pankkien vuosikokouksissahan vallitsi jotenkin toivorikas sily - ja Foreign Officessa taas viitattiin sii-

hen, että pulakausi keskittyy pääasiassa teräs-, rauta-, hiili-, ja puuvillateollisuuteen. Samoin on minulle huomautettu siitä, että Englannin vientä on ensimmäisellä vuosipuoliskolla ollut kasvama-
sa. Mutta tosiasiaksi jäät sittenkin, että työttömien luku on nyt lopuilleen kaksisataa tuhatta suurempi kuin muutama kuukausi sitten ja tämä puhuu lahjomatonta kieltä siitä, että taloudellisessa elämäs-
sä ei ole menty eteenpäin, vaan tuntuvasti taaksepäin. - Omasta puo-
lestani olin jo alkupuolella vuotta siinä käsityksessä, että finanssi-
piireissä tarkoituksellisesti kuvattiin taloudellista asemaa paremmak-
si kuin minin tosiasiat oikeuttivat synnyttämään täten luottamusta
ja toivorikkaampaa mielialaa sekä tuottaja- että kuluttajapiireissä.
Tällainen menettelytapa on havaintojeni mukaan varsin tavallinen tääl-
lä ja Pohjois-Amerikassa ja on tavallaan oikeutettukin. Minun käsi-
tykseni oli jo talvella kumminkin se, kuten äsken sanoin, että ta-
loudellinen asema Suur-Britanniassa ei ollut niin hyvä kuin miksi sitä
julkisuudessa kuvattiin ja selostin tätä käsityskantaani sangen pe-
rusteellisesti m.m. eräälle meidän johtavimmista finanssimiehistämme,
joka oleskeli täällä jonkun aikaa muutamia kuukausia sitten. Eräissä
raportissani lausuin myöskin samoja ajatuksia, vaikkakin vähän hil-
litymmin, sillä minusta oli rohkeata väittää miltei päinvastaista
kuin mitä Englannin johtavat pankkimiehet ja finanssimiehet olivat
esittäneet. Kumminkin olisin taipuvainen pitämään tätä lamaannustilaa
ohimenevänä, vaikkakaan en pitäisi mahdollisena, että pendeli taas
heilahtaa päinvastaiseen suuntaa. Maailmansota on lyhyesti sanoen
siinä määrin järkyttänyt oloja kautta koko maailman, että tulee näh-
tävästi vielä kulumaan pitkiä aikoja, jolloin elämä tulee kulkemaan
epäsäännöllisessä aaltoliikkeessä.

Kirjeessänne kesäkuun 29 päivältä pyysitti minua, Herra
Ministeri, koettamaan ottaa selvää siitä, mitä Englanti aikoo tehdä,
jos Saksa Kansainliiton seuraavassa yleiskokouksessa taas uudistaa
vaatimuksensa yleisen aseistariisumisen toteuttamiseksi. Pelkään, että
tästä tulee olemaan erityisesti vaikeata saada selvyyttä. Oma hen-
kilökohtainen käsitykseni on se, että Englanti pitää nykyisiä sota-

voimiaan miniminä ja niin ollen on minun vaikeata jaksaa uskoa, että aseistariisuminen edistyisi sen pitemmälle ainakaan toistaiseksi. Että Saksalla on tässä luja valtti, on aivan selvää ja ilmeisesti on sen intresseissä puristaa ruuvia mahdollisimman tiukalle ja pitää hellittämättä kiinni otteestaan. Mihin tämä johtaa, voi ainoastaan tulevaisuus osoittaa, mutta tahtoisin vieläkin toistaa, että käsitykseni mukaan tulee olemaan sängen vaikeata saada Englantia vakuutetuksi siitä, että se voisi vähentää sotavoimiaan. Ehkenpä juuri tästä seikasta on löydettävissä pohjimmainen syy siihen, että Englanti ei ole vielä voinut muodostaa lopullista vastaustaan Kell-loggin uudistetettuun esitykseen.

Lopuksi tahdon sanoa, että tuomio Shahtyn jutussa on Suur-Britanniassa saanut laajaa kommentoimista osakseen ja on ilmeisesti syventänyt jo ennestään suurta vastenmielisyyttä bolsheviikkivalta-kuntaa kohtaan.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Lontoossa, heinäkuun 12 p:nä 1928.

L ä h e t t i l ä s :

A. H. Jaastamainen

Sodan julistaminen laittomaksi kansalliseen
politiikan aseena.

Asian käsittely alahuoneen istunnossa 9.VII.1928.

Mr. Thurtle, sosialisti, kysyi ulkoasiain valtiosihteeriltä, voiko tämä ilmoittaa, milloin hallitus aikoo allekirjoittaa Amerikan rauhansopimusta.

Sir Austen Chamberlain: En, mutta kaikki on kuitenkin tehty, mikä on ollut mahdollista tehdä, vastauksen kiirehtimiseksi Amerikan Yhdysvaltain viimeiseen noottiin.

Mr. Thurtle: Tietääkö ulkoasiain valtios sihteeri, että hallituksen vitkasteleminen tässä kysymyksessä on synnyttänyt huomattavaa tyytymättömyyttä kautta maan, ja eikö hän myönnä tarpeelliseksi tämän maan hyvän nimen vuoksi allekirjoittaa pakti niin pian kuin suinkin mahdollista.

Sir A. Chamberlain: Esitetty väite näyttää minusta tulkitsevan pikemmin yksityistä käsityskantaa kuin olevan tosiasia. Minun käsitykseni mukaan sitä vastoin on paljon tärkeämpää, että hallitus mennessään uusiin sitoumuksiin varoo loukkaamasta vanhoja sitoumuksiaan kuin että se törmää eteenpäin ottamatta huomioon kulloinkin esillä olevain kysymysten vakavan luonteen.

Eversti Wedgwood, sosialisti: Pitääkö paikkansa se tänä aamuna Parisista saapunut sähkösanoma, jossa kerrotaan, että Suur-Britannia ja Ranska allekirjoittavat sopimuksen ja liittävät siihen varauspöytäkirjan? Ja edelleen, onko totta, että dominiot olisivat valmiit allekirjoittamaan sopimuksen ilman varauspöytäkirjaa?

Sir A. Chamberlain: En ole valmis vastaamaan tehtyyn kysymykseen huomauttamatta dominoiden kannasta, josta minulla ei vielä ole täydellisiä tietoja, koska neuvottelumme eivät ole täysin päättyneet, ja mielestäni onkin soveliainta lykätä brittiläisen vastauksen haahmottelu tuonneemmaksi, kunnes minulla on mahdollisuus esittää asianomaiset paperit.

Mr. Thurtle: Voiko ulkoasiain valtiosihteeri ilmoittaa suunnilleen-
kaan, milloin hallitus allekirjoittaa sopimuksen?

Sir A. Chamberlain: En voi sanoa. Sen voin kuitenkin varmasti va-
kuuttaa, ettei aikaa tuhjata suotta.

Mr. Thurtle: Haluan ilmoittaa, että tulen herättämään kysymyksen
uudelleen niin pian kuin suinkin mahdollista.

Mr. Saklatvala: kommunisti: Voiko ulkoasiain valtiosihteeri il-
moittaa, onko hän näiden neuvottelujen aikana ryhtynyt mihinkään
toimenpiteeseen Amerikan ja Nicaraguan välisen sodan ehkäisemiseksi?

En ole voinut kysyä, niin ajatella, että brittiläisen hallituksen
suhteen Neuvottelujen suhteen ehdittäin lähestyä suoraan alustuksen la-
mentoon loppu.

Sir A. Chamberlain: Kyllä, toivon varmasti ennen kuin istunton loppu
loppu tulisi lähestyä hallituksen vastauksen. Neuvottelut brittilä-
isten hallituksen sekä Amerikan ja Intian hallituksen välillä
jatkuvat, mutta kolmas osapuoli on läsnä, ja kaikki osapuolet ovat
sitoutuneet ole tekemään mitään, mikä voisi johtaa sotaan.

Mr. Saklatvala: Onko tämä ulkoasiain valtiosihteeri, joka y-
leensä on kysynyt, aikoo hän ajaa kättä tänä aikana
sitten on se vastaus?

Sir A. Chamberlain: En ole voinut sanoa, ennen kuin se on selvä, ja
sitten on se vastaus, ja toivon varmasti, että se on se, mikä
on se, mikä on se.

Mr. Saklatvala: Voiko ulkoasiain valtiosihteeri ilmoittaa, on
tänään tänä aamuna tullut mitään uutista Nicaraguan tilasta, ja
onko mahdollista, että se olisi varustettu omissa aseillaan ja
sitoutunut?

Sir Chamberlain: Jos kysymys on siitä, onko syylliset viivytettiin, on
voiko ulkoasiain valtiosihteeri ilmoittaa, onko viivytteen aiheutta-
nut epäluottamus jossain yhteisöissä, joihin kuuluu hallituksen kesku-

Sodan julistaminen laittomaksi kansallisen
politiikan aseena.

Asian käsittely alahuoneessa 11.VII.1928.

Mr. Arthur Ponsonby, sosialisti, kysyi ulkoasiain valtiosihteeriltä, onko brittiläisen hallituksen vastaus Mr. Kelloggin noottiin niin ajoissa valmiina, että alahuoneella on mahdollisuus keskustella siitä tällä istuntokaudella.

Sir Robert Thomas, liberaali, kysyi ulkoasiain valtiosihteeriltä, toivoiko hän saavansa dominioiden ja Intian hallituksen vastaukset eillään olevassa kysymyksessä niin ajoissa, että brittiläisen hallituksen vastaus Yhdysvaltain noottiin ehditään lähettää ennen alahuoneen istuntokauden loppua.

Sir A. Chamberlain: Kyllä, toivon varmasti ennen tämän istuntokauden loppua voivani lähettää hallituksen vastauksen. Neuvottelut brittiläisen hallituksen sekä dominioiden ja Intian hallitusten välillä jatkuvat, mutta haluan nimenomaan huomauttaa, etteivät viimeksi mainitut hallitukset ole vastuussa sattuneesta viivytyksestä.

Eversti Wedgwood: Saanko tehdä ulkoasiain valtiosihteerille erään yleisluontoisen kysymyksen? Aikooko hän ajaa karille tämän esityksen pysymällä kiinni varauksissaan?

Sir A. Chamberlain: En lainkaan pyri ajamaan ehdotusta karille, vaan pidän sitä tervetulleena ja toivon voivani olla hyödyksi sitä ohjatesa hyvään lopputulokseen.

Eversti Wedgwood: Myöntääkö ulkoasiain valtios sihteeri olevansa vastuussa tämän maailman rauhaa edistävän aloitteen turmelemisesta, jos hän pitämällä jyrkästi kiinni varauksistaan estää sopimuksen allekirjoittamisen?

Mr. Thurtle: Jos dominiot siis eivät ole syylliset viivytykseen, haluako ulkoasiain valtios sihteeri ilmoittaa, onko viivytyksen aiheuttanut epäonnistuminen päätstä yksimielisyyteen Ranskan hallituksen kanssa

Sir A. Chamberlain: Ei ole. Viivytyksen on aiheuttanut se harkinnan huolellisuus, minkä hallitus on katsonut välttämättömäksi omistaa näin tärkeälle esitykselle.

Everstiluutnantti Kenworthy, riippumaton sosialisti: Silloin kai ulkoasiain valtiosihtööri itse on syyllinen viivytykseen?

Sir A. Chamberlain: Niin olen. Mutta minä käytän sanaa viivytyks tarkoittaen aikaa, mikä tarvitaan asian huolelliseen punnitsemiseen.

Everstiluutnantti Kenworthy: Eikö ulkoasiain valtiosihtööri tajua, että suuri yleisö pitää häntä myös syyllisenä?

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7

ASIA:

V. a. Asiamiehittäjä Wälilankkaan Kap. no 19.

Lontoo

21/8 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 1049.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

S.W.5.

ULKOASIAINMINISTERIO		
Lontossa 21 p:nä (Elokuu) 1928.		
No 23/204	27/8 28	D. 19 28
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
S	C7	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähettän kunnioittaen rap-
porttini n:o 19 - 1928, joka sisältää seuraavaa:

Englanti ja Reininmaan miehitys.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, sy-
vimmin kunnioitukseni vakuutus.

Eino Näbby
V.a. asioinnoittaja.

Herra Ministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 23 / 204 / ae. D. 1928		
27/8-28	No	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	e7	

Englanti ja
Reininmaan
miehitys.

Viimeisen parin kolmen viikon aikana on täkäläisissä johtavissa lehdissä näkynyt tuon tuostakin uutisia Reininmaan miehityskysymyksestä.

Ne ovat olleet lähtöisin etupäässä asianomaisten lehtien Pariisin tai Berlinin kirjeenvaihtajilta, ja on niistä selvästi kuvastunut Saksan pyrkimys saada kysymys nyt esille, joko Parisissa Kellogin sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä, tahi sitten ainakin Genèvessä Kansainliiton kokoontuessa.

Liberaalipuolueen lehdet, ennentaikkaa "Manchester Guardian", ovat jo pitemmän aikaa johdonmukaisesti vaatineet miehityksen lopettamista tai ainakin kaikkien englantilaisten joukkojen poiskutsumista. Samaan sävyyn ovat tietenkin myös Labour lehdet kirjoittelleet. On näin ollen hyvin ymmärrettävissä, että sanotulla taholla herätti ankaraakin arvostelua kun noin viikko sitten tuli tieto siitä, että eräs englantilainen ratsuväenosasto tulisi ottamaan osaa ranskalaisiin manövereihin miehityksellä alueella. Tätä toimenpidettä, joka näkyy synnyttäneen melkoista mielenkuohua Saksassa, jossa sitä on pidetty suorastaan "iskuna Locarnon vastaan", on täällä konservatiivisholla koetettu väheksyä, selittämällä sen johtuneen vain yksinkertaisesta ja luonnollisesta miehitysarmeijain yhteistoiminnasta ilman mitään poliittista taustaa. Tällaista käsitystä vastaan asettuu "Manchester Guardian" huomauttaen, ettei tässä suinkaan ole kyseessä

pelkkä sotilaiden keskeinen aseveljeys, vaan todellakin poliittinen juttu, mitä todistaisi se lehden Parisin kirjeenvaihtajan jo t.k. 14 p. ilmoittama tieto, että asiasta olisi sovittu molempien asianomaisten hallitusten kesken tavallista diplomaattista tietä. Lehti saa tästä samoin kuin koko miehityskysymyksestä aihetta melko katkeriin huomautuksiin t.k. 16 p:nä julkaisemassaan pääkirjoituksessa "England, France and Germany", jonka sävy on aivan harvinaisen pessimistinen yleispoliittiseen tilanteeseen nähden. Huomautettuaan, että niinkin varovainen havainnontekijä kuin "Times" in Berlinin kirjeenvaihtaja on ollut pakotettu myöntämään, että yleinen mieliala Saksassa sen Locarno-sopimuskumppaneita kohtaan on katkerampi kuin pitkiin aikoihin ja että tämä katkeruus suuntautuu nyt vähintään yhtä paljon Englantia kuin Ranskaa ja Belgiaa vastaan, mikä ei ole tavallista, lehti jatkaa: "Onko tässä ihmettelemistä? Kaiken järjen ja hyvän tahdon logiikka olisi vaatinut, että Reininmaan miehityksen ankeruus olisi helpottunut Locarnon jälkeen. Sen sijaan on meidän itsemme ollut pakko kiinnittää huomiota sarjaan tapahtumia, jotka olisivat ymmärrettäviä vain olettamalla, että on toivottavaa tehdä miehitys ärsyttäväksi ja provosoivaksi. . . . Sen sijaan, että tekisimme kaikkemme taittaaksemme kirjeen miehitykseltä, näytämme olevan auttamassa Ranskaa tekemään sen yhä enemmän haavoittavaksi saksalaiselle yleisyydelle, antamaan sille ylimielisen mahtin leiman. Joko tämä on osa vakiinnutetusta politiikasta, missä tapauksessa hallituksemme on heittänyt Locarnon ja koko joukon muutakin yli laidan, tahi on se välinpitämättömyyden typeryyden tulos. Molemmissa tapauksissa perspektiivi on vakava."

Jo hiukan toista viikkoa sitten tiesivät eräät täkäläiset lehdet kertoa, että tiedettiin Saksan valmiste-

levan miehityskysymyksen esilleottoa ja siinä tarkoituksessa tunnustelleen maaperää määrävällä taholla. Olin eilen illalla tilaisuudessa saamaan asiasta jonkun verran yksityiskohtaisempia tietoja erältä hyvin informoidulta, Foreign Office'a läheltä olevalta taholta ja pyydän tehdä niistä seuraavassa selkoa.

Kertojani totesi, että Saksa oli tehnyt Lontoossa, Parisissa, Brysselissä ja Roomassa yhdenmukaisen demarchen, jotta Kellogin sopimuksen allekirjoittamisen tarjoamaa tilaisuutta Parisissa ensi viikolla käytettäisiin valmistavana asteena kysymyksen ottamiseksi keskustelun alaiseksi Genevessä ensi syyskuussa. Esitys tehtiin kyseessä oleville hallituksille samanaikaisesti, jo 2 tai 3 p. elokuuta, ja olivat neotit muuten samansisältöisiä, paitsi että Saksan täkäläinen suurliikettä ilmeisesti ei vedonnut siihen muualla esitettyyn seikkaan, että Saksan hallitus olisi ryhtynyt tähän toimenpiteeseen "in answer to a special enquiry on the part of Sir Austen Chamberlain". Englannin, Ranskan ja Belgian (Italiasta ei kertojallani ollut varmaa tietoa) vastaukset oli annettu suullisesti ja olivat ne identtisiä siinä huomautuksessa, että liittolaisvaltain on ensin löydettävä yhteinen näkökohta ja luotava yhteinen pohja ennenkuin ne voivat lausua lopullista käsitystä miehityksen lopettamiskysymyksestä itsestään, mistä selvä esitys sisältyi jo Saksan tähän demarchéen. Puhuen kukin omasta puolestaan kaikki mainitut valtiot olisivat kuitenkin vastanneet, ettei sopiva hetki ainakaan vielä ole tullut. Ratkaisevana näkökohtana pidettiin sitä, ettei olisi hyödyllistä, että täydellinen, heti tapahtuva evakuointi, odottamatta Versailles'in sopimuksen määräajan umpeenkulumista, eroitettaisiin liittolaisvaltain ja Saksan kesken edelleenkin avoinna olevien probleemien kokonaisuudesta, probleemien, joista tärkein oli reparatiokysymys.

Kertojani lisäsi vielä, että jo viime huhtikuussa, Kansainliiton kokouksen aikana Genève'ssä, oli Berthelot'illa ja von Schubert'illa ollut kysymyksestä keskusteluja, joita täällä ja Parisissa katsottiin voitavan pitää pohjana tuleville neuvotteluille. Muuten se Chamberlainin "tiedustelu", johon saksalaiset toisilla tahoilla paitsi täällä olivat viitanneet ja josta yllä mainitsin, ei kertojani tiedon mukaan pitänyt ollenkaan paikkaansa.

Tiedustellessani oliko liittolaisvaltain Saksalle antama vastaus käsitettävä niin, etteivät ne olisi ollenkaan halukkaita ottamaan edes keskustelunalaiseksi miehityskysymystä nyt Parisissa enempää kuin tuonempana Genève'ssäkin, lausui kertojani pitävänsä tätä hyvin todennäköisenä.

Tässä yhteydessä ansainnee vielä lopuksi mainita, että "Times" in Berlinin kirjeenvaihtaja sähköntää tänään lehdelleen saaneensa sen vaikutelman, että Saksassa voittaa yhä enemmän alaa käsitys evakuointikysymyksen esilletulemisesta Genève'ssä. Joskin myönnetään, että Stresemannin on pakko peräytyä täydelliseen evakuoinnin vaatimuksesta, lausuu kirjeenvaihtaja, että edelleen uskotaan ainakin n.s. toisen vyöhykkeen miehityksen lopettamiseen.

Lontoossa, 21 päivänä elokuuta 1928.

Eino Mäkelä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA:

Ministeri Saastamoisen raportti

10/10 1928.

27/204 Suur.
Kewy, Suisse Kap. 15/10-28
Grand Hotel du Lac

10/10/28.

Herra Ministeri,

Heesulitettynä pyydän saada lähett.
Teä teesebrisen tarkastelun Englannin
ja Ranskan poliittisesta lähenyymisestä. Koska
minulla ei ole tilaisuutta saada se täällä
asianmukaisesti puhutaksi kirjoitukseksi
pyytäisin kunnioitteen, että se suoritetai
tätien Ulkvasiainministeriössä ja että
Lontooseen lähettäisiin siitä kaksi kap-
salletta.

Ottaka vastaan, Herr Ministeri, suu-
tinnuan kunnioitukseksi vakuumtes

A. H. Paasikallio

K. Herr

Ulkvasiainministeri Hj. J. Procope,

Helsinki.

Englannin ja Ranskan poliittinen
lähenyminen.

Wey, 10/10/28
O 24/204 Pal. D-28
Snp. 15/10-28

Englannin ja Ranskan välillä tapahtunut poliittinen ^{aihe} lähenyminen, josta viimeisten pariin kuukauteen on näkynyt niin paljon merkkejä, on epäilemättä luettava mieleenkutoisimpia ja merkittävimpiä tapahtumia, mitä kansainvälisen politiikan alalla on sattunut pitkään aikoihin. Tuntuu melkein siltä, kuin se entente cordiale olisi uudistunut Englan-
nin ja Ranskan välisissä suhteissa, mikä oli tulos maailmanpolitiikasta ennen sotaa ja jonka tilalle sittemmin tuli - aiinkin teoreettisesti - kansainvä-
lisen yhteisymmärrys ja sovintopolitiikka Kansain-
litoa ja Locarno - sopimukseen kauda.

2/

Koska englantilaiset valtiomiehet ovat viime vuosina erikoisen voimakkaasti ja yhä uudestaan painostaneet sekä puheissa, kirjoituksissa että yk. sityisissä keskusteluissa - myöskin allekirjoitaneen kanssa - että liittopolitiikan aika on mennyt jo ehti se ole sopusoinnussa yleisen rauhanpolitiikan kanssa on tietysti aivan erikoisen paljon kysytty itsestään, mistä johtuu tämä uusi suunta.

Tietenkin on kaikkein ensiin sanottava, ettei tässä ole kysymys mistään muodollisesta liitosta - eikä sellaista ollut myöskään olemassa Englannin ja Ranskan välillä ennen maailmansotaa - ja mahdollistakaan on tietysti sekään, elleivät "keskustelut" Foreign Officeen ja Quai d'Orsayn välillä ole vielä kehittyneet niin pitkälle, että olisi oikeutta puhua mistään

31
suuranaisestä eufeniasta. Mutta joka tapauksessa voi kumminkin todeta, että englantilais-ranskalaiset suhteet ovat taas tällä hetkellä erikoisen läheiset ja lämpimät ja että tämä käsitys vallitsee maailman sanomalehdissä. Edelleen on todettava, että tämän käsityksen ovat ilmituoneet Englannissa erittäin voimakkaasti nykyiset vastustuspuolueet, työväenpuolueen johtomiehet, kuten Macdonald ja Snowden, ja esiin liberaalisen puolueen painavien sanomalehtien "Manchester Guardian". Samaa on lausunut konservatiivisen puolueen vasemmalla siiven ääntenkannattaja, erinomaisen hyvin toimittettu "Observer". Lisäksi on mieleenkuntoitena seikkanaa pautava muistini, että Englannin vastustuspuolueiden taholta väitetään, että tämä poliittinen muutos on tulos Englannin nykyisen hallituksen passiivisuudesta ja alistu-

4/ Väisyydestä Ranskan johdon alle.

Mitä on siis edittävä syyt Englannin ja Ranskan uuteen poliittiseen läheistymiseen?

Syyt ovat tietyksi monet - ja sivulliseen on tietyksi mahdotonta voida nähdä niitä kaikkia tai edes merkityksensä mukaan luokitella oikein niitä tekijöitä, joita sitä on havaittavinaan.

Minusta kumminkin näyttäisi siltä, että meripoliittisilla tekijöillä olisi ratkaiseva merkitys Englannin kannanottoon nähden. Yleispoliittiset seikat - Venäjän politiikka arvoitavasti ennen kaikkea - tulevat tietyksi lisäksi.

Kohtaessani arvoitella Englannin meripoliittista asemaa ja tarkastella, millainen se on verrattuna aikaan ennen maailmansotaa, olen tullut siihen

57 Käsitteeseen, että se on vedenalaisen kaupan tullut aseen,
miksi kuin mitä se oli oikeisemminkin. Maailmansota
antoi tällaisia suhteissa erinomaisia havainto-opetusta
tällä ~~suoralla~~ olikin Saksa vuonna 1917 saattamattiltaan
nykyisiin verrattuna heikoilla vedenalaisillaan
Englannin perikadon parvalla, kuten Englannissa
avomielisesti myönnettään. Ja kumminkin oli Saksaan
vedenalainen laivasto sekä verrattain vahvuuksi-
nen että teknillisesti huokevasti heikoksi kuin par-
haimmurt nykyaikaiset sukellusalukset. Lisäksi
on Saksan maantieteellinen asema sellainen, että
Englannille oli mahdollista asettamalla miina-
kenttä Pohjanmeren yli tullelle Norjan rannik-
koa ja ristiin ja rastiin poiketi Englannin kanaliat
tehtiä Saksalaisten vedenalaisten pääsyä varsinkin
Englannin laivastolle kotto lailla vaikeaksi.

6/ Sanaan verrattuna on Ranskan ote Englantiin mah-
den otettuna vedenalaisen sodan kannalta aivan
toinen. Ranska on ensiksiin Englantiin Kanalin
eteläisen rannan omistaja, josta käsin voimak-
kaiden rannikkoliiankoitusten turvin Ranska voi
vedenalaisilla mitä tehokkaimmin uhata Englan-
tia. Toiseksi ja kolmanneksi on Ranskalla pitkät
rannikot ja hyvät satamat Atlantin ja Itämeren
rannoilla, josta käsin Ranskan vedenalaiset voi-
vat voimakkaasti uhata Englantia sotilaalli-
sia ja kauppallisia kulkureitejä näillä merillä. Ja
niistähän riippuu Suur-Britannian saarivaltakun-
nan elämä ja kuolema, maan, jolla Englantia halli-
tusmiehen usein toistuvien lausuntojen mukaan ei
milloinkaan hetkellä ole enokkatarpeita pitemmän
ajaksi kuin seitsemän viikon

71

Ilmeistä on siis, että jos Ranska olisi Englannin vi-
kollinen, olisi Englannin asema erinomaisesti vaaran-
alainen.

Ruhtimähti lausuuvaan mitään arveluita siitä,
mitä ^{ja k. eti. v. 1800} vaaran Ranska on sodan jälkeen pannut niin pal-
jon painoa sukelluslaivoistonsa kehittämiseen, näyttää
siltä, jos englantilaiset lähteet pitävät paikkansa,
että Ranskalla tällä hetkellä olisi maailman par-
hain sotalaivoista tällä alalla. Koska Englanti on yksin
eliintarpeisuuksa nähden ylivoimaisesti riippuvainen
tuhonnista, mikä voi tapahtua aiuvarmaan meritse,
on siis Ranskan käissä tällä hetkellä ase, jolla se
voisi antaa Englannille nähtävästi miltei kuolettavan
iskun. Tälle seikalle ei tietysti alati valpas Englanti
ole voinut ummistaa silmiään, seikka, minkä Englan-
nin ulkopoliittinen johto on tietenkin ottanut huo-
miioon. Arvatekään ei myöskään Quai d'Orsay

8/ Ole ollut toimetonta, vaan on esittänyt Englannille, mitä kaikkea etua ~~sitt~~ yhteistoiminta Ranskan kanssa voisi merkitä Englannille. Mitä vaaraa Englannille voisi koitua Ranskan vihollisuudesta, sen voi Englanti nähdä esimerkiksi ~~kuuten~~ Ranskan sukelluslaivojen voimakkaasta kasvusta ja miltei myöskin Ranskan ja Saksan välisen parantumisesta. Tähän viitaten si mainittuun seikkaan viitaten esimerkiksi herra Jacques Teydoux huomiotonta herättävää kirjoituksessaan "Times"-lehdessä viime maaliskuun puoliväliä.

Ettei Englanti ja Ranska ovat joka tapauksessa lähentyneet toisiaan on selvä tosiasia, ja että Englanti on kunnennut siihen suuntaan, täytyy jättää mitä painavimmista syistä, sillä on epäilevätkään väitännäni, että Englannin Ranskan

107 Ranska ainakaan nykyisin olisi kovin kauniin vassa,
harkitun asemiaan tässä suhteessa Englannin
kanssa samalle linjalle. - Tässä en voi olla palaut,
tämä mieleeni mielekkäitä keskustelujani
Englannin nykyisen ambassadorin kanssa Pariisissa
(Sir William Tyrrell, ent. vakinaisen alivaltio-
sihteerin), jotka aina suurella avoimuudella lau-
sui ajatuksensa sekä nykyisestä että entisestä
Venäjistä ja joista kävi ilmi, että hän on hyvin
desiderattu Venäjän vastustaja. Että hän tietysti
on voinut keskustelujensa kanssa salata to-
dellisia ajatuksiaan porvarilliseen Venäjän
tähden on teoreettisesti mahdollista, mutta hen-
kilökohtaisen vaikutelmani on, että Sir
William puhui kanssani täydellisesti *à sa-
pote*. Sitäpaitsi tapasin häntä siksi useita

11/ Kesusteluni hänen kanssaan olivat liikeperusteelliset että voisi otaksua hänen jollainkin nairakteen. Nään puhumaan toista, jos hänen tarkoituksensa olisi aivanastaan ollut johtaa minua harhaan.

Uuajain vuoksi näyttäisi minusta siltä, että Englantilais-ranskalainen lähentyminen olisi Meidän kannattamuse katsotteua varsin edullista ja aiuakin niin kauan, kun Venäjä ja Saksa eivät ole käsi kädessä, eivätäkä jätke sulkea Häimerta.

Muita mahdollisia seurauksia Englantilais-ranskalaisesta yhteistoiminnasta luulisi olevan Italian ja Englannin välisen Kylmenemiuuen - tämä kai on jo saanut alkunsa - joka arvoavasti pakottaa

127 Italiaa hakemaan tukea jostakin. Englantilaisista leh-
distä olen havainnut, siitä on jo toista vuosikautta
kulunut, että eräs huomattava italialainen
lehti - "Tevere" - olisi kirjoittanut siihen suun-
taan, että Italian olisi haettava ystäväryhtä Un-
gariin tahtoa. Missäkin tapauksessa tai vielä mah-
dollisesti muikin kombinaatioihin, on turhaa tässä
luoveta ennustelemaan.

Innen lähtöäni Haagista kävin Hollannin
Ulkoasiainministeriön yleissihteerin, hr
Snouck Hurgronjen, puolella. Keskustelun esi-
näinä oli m. m. Englantilais-ranskalainen
laivastopöytäkirja. Jonkheer Snouck Hurgronje

13/ ei voinut kyllin ihmetellä, että Englanti ja Ranska
olivat voineet otaksua, että Yhdysvallat voisi-
vat hyväksyä sanottua sopimusta ja että tällainen
esitys tehtäin Yhdysvalloille nimenomaan tällä
hetkellä, jolloin Amerikassa Koko kunnus on
kunnitetty presidenttivaaleihin.

Palataan vielä englantilais-ranskalai-
seen läheytymiseen tähden mainita, että san-
malehtiön mukaan olisi Mr. Philip Snowden,
mielestäni Labour Partyn viisain mies, lau-
sunut, että se on synnyttänyt Euroopassa
huonomman yleispoliittisen tilanteen kuin mi-
nään aikana rauhauteen jätteen. Tällä

14/ hän arvatenkin tarkoitti sitä, että Euroopassa on palat-
tu taas liittopolitiikkaan, tasapainopolitiikkaan,
joka synnyttää vastavetoja. Teoreettisesti tietys-
ti on myönteistä, että Snowden on oikeassa, mutta
toisaalta voitaneekin kysyä, onko Euro-
passa todella korkeaan otFu poissa ~~tasapaino~~
tasapainopolitiikasta. Rauhahan järjesti pian
Versaillesin rauhan jälkeen liiton Puolan
ja sittemmin Nieu-Intenten kanssa ja
tämä kai oli kestoin kausoin liiton johtavaa
ajatusta. Kumminkaan ei mielestäni voi unoh-
taa, tai paremminkin saaden sukeaa silmäänsä
siltä tosiasialta, että Euroopan tällä hetkellä
voimakkaimmat valtiot, Englanti ja Ranska,

157
ovat astuneet Helle, joka ainakin voi viedä -
vaikkakaan se toivotavasti ei sittä tee - pois
pää kansainliitosta ja Locarnosta. Tahdon vielä
alleviivata, että syyst, jotka ovat mahdollisestisaa,
• neet Englannin poikkeamaan siltä tieltä, jolla
se on hyvin johdonmukaisesti kulkenut Versaillesin
rauhasta saakka, täytyy olla erinomai-
sen painavat. Kuten jo olen esittänyt, en pidä
mahdollisena, että mikään muu seikka kuin
Suomenaiken huoli valtakunnan Tiervalli-
Suudesta, on voimut aiheuttaa tällaista.
• Ja jos taas on niin, että Englanti ja Ranska ovat muo-
dona tai toisena herättäneet eloon eutenteen, niin
täytyy ^{luonnollisesti} siltä olla suuria seurauksia. Tämä taksoi
sanoa, että esim. "Olester" lausui pari vuotona

14/1
Sitten sen käsityksen, että "tämä kokatalokas askel"
olisi siltäkin viime kerrasta tullut väätetyksi.
Kenties on niin.

Jo pitkäaikoin aikalaa olen Lontoossa pannut
merkille, että eräissä piireissä, joiden luuleu olevan
usein kooketuksessa Ranskan sikäläiseen aikes-
ladiin kanssa, pidetään englantilais-ranskalais-
ta yhteisymmärrystä aivan selvänä. Minusta
teki se aikanaan ~~tietyt~~ epäilyttävän ja kerskurin
vaikutuksen, sillä mielestäni koetti Englanti
pitää katensa mahdollisimman vapaana, kuten
sen välittäjärooli Locarno-sopimuksen aikana.
Saamisessa mielestäni otitti ja lukemattomien
muissa yhteyksissä. Kummunkin jostain

17/ Kuulemani nyt mieleen.

Sainoin tahdon tässä yhteydessä mainita, että Jacques Seydouxin kirjoitus "Timesissa," johon lehtiasiaministeri Procopé myöskin kiinnitti erikoista huomiota, oli, kuten minulle "Timesin" taholta on sanottu, "Timesin" kehoituksesta kirjoitettu. Tämä osoittaisi, että Englannissa on voimia - eikä "Times" suinkaan ole pieni tekijä - jotka ovat kotoisat valmistaa Englannin gleistä mielipidettä ranskalais-englantilaisen yhteistyön varjolla aikansaamisen välttämättömyyteen.

Verey, Schweiz, 10/10/1928

A. K. Nastawainen

Ministeri Saastamaisen Raportti

Jäljennös.

Vevey, 10/10/28

Englannin ja Ranskan poliittinen
lähenyminen.

MINISTERIÖ		
24/204 No. D. 10 28		
16/10-28	53	LI
EUROPA	ORIENT	ASIA

Englannin ja Ranskan välillä tapahtunut poliittinen lähenyminen, josta viimeisten parin kuukauden aikana on näkynyt niin paljon merkkejä, on epäilemättä luettava mielenkiintoisimpiin ja merkittävimpiin tapahtumiin, mitkä kansainvälisen politiikan alalla on sattunut pitkiin aikoihin. Tuntuu melkein siltä, kuin se entente cordiale olisi uudistunut, Englannin ja Ranskan välisissä suhteissa, mikä oli tulos maailmanpolitiikasta ennen sotaa ja jonka tilalle sittemmin tuli -- ainakin teoreettisesti -- kansainvälinen yhteisymmärrys ja sovintopolitiikka Kansainliiton ja Locarno-sopimuksen kautta.

Koska englantilaiset valtiomiehet ovat viime vuosina erikoisen voimakkaasti ja yhä uudestaan painostaneet sekä puheissa, kirjoituksissa että yksityisissä keskusteluissa - myöskin allekirjoittaneen kanssa - että liittopolitiikan aika on mennyt ja ettei se ole sopuoinnussa yleisen rauhanpolitiikan kanssa, on tietysti aivan erikoisen paljon syytä kysyä itseltään, mistä johtuu tämä uusi suunta.

Tietenkin on kaikkein ensin sanottava, ettei tässä ole kysymys mistään muodollisesta liitosta - eihän sellaista ollut myöskään olemassa Englannin ja Ranskan välillä ennen maailmansotaa - ja mahdollistahan on tietysti sekin, etteivät "keskustelut" Foreign Officen ja Quai d'Orsain välillä ole vielä kehittyneet niin pitkälle, että olisi oi-

keutta puhua mistään suoranaisesta ententesta. Mutta joka tapauksessa voi kumminkin todeta, että englantilais-ranskalaiset suhteet ovat taas tällä hetkellä erikoisen läheiset ja lämpimät ja että tämä käsitys valitsee maailman sanomalehdistössä. Eselleen on todettava, että tämän käsityksen ovat ilmituoneet Englannissa erittäin voimakkaasti nykyiset vastustuspuolueet, työväenpuolueen johtomiehet, kuten Macdonald ja Snowden, ja esim. liberalisen puolueen painavin sanomalehti "Manchester Guardian". Samaa on lausunut konservatiivisen puolueen vasemman siiven äänenkannattaja, erinomaisen hyvin toimittettu "Observer". Lisäksi on mielenkiintoisena seikkana pantava muistiin, että Englannin vastustuspuolueiden taholta väitetään, että tämä poliittinen muutos on tulos Englannin nykyisen hallituksen passiivisuudesta ja alistuvaisuudesta Ranskan johdon alle.

Mistä on etsittävä syyt Englannin ja Ranskan uuteen poliittiseen läheistymiseen?

Syyt ovat tietysti monet ja sivullisen on tietysti mahdotonta voida nähdä niitä kaikkia tai edes merkityksensä mukaan luokitella oikein niitä tekijöitä, joita sitä on havaitsevinaan.

Minusta kumminkin näyttäisi siltä, että meripoliittisilla tekijöillä olisi ratkaiseva merkitys Englannin kannanottoon nähden. Yleispoliittiset seikat -- Venäjän politiikka arvattavasti ennen kaikkea -- tulevat tietysti lisäksi.

Koettaessani arvostella Englannin meripoliittista asemaa ja tarkastella, millainen se on verrattuna aikaan ennen maailmansotaa, olen tullut siihen käsitykseen, että se on vedenalaisten kautta tullut aremmaksi kuin mitä se oli aikaisemmin. Maailmansota antoi tässä suhteessa

erinomaista havainto-opetusta, sillä olihan Saksa vuonna 1917 saattamaisillaan nykyisiin verrattuina heikoilla vedenalaisillaan Englannin perikadon partaalle, kuten Englannissa avomielisesti myönnetään. Ja kumminkin oli Saksan vedenalainen laivasto sekä verrattain vähälukuinen että teknillisesti tuntuvasti heikompi kuin parhaimmat nykyaikaiset sukellusalukset. Lisäksi on Saksan maantieteellinen asema sellainen, että Englannille oli mahdollista asettamalla miinakenttiä Pohjanmeren yli lähelle Norjan rannikkoa ja ristiin ja rastiin poikki Englannin kanalin, tehdä saksalaisten vedenalaisten pääsyn varsinkin Englannin länsirannikolle koko lailla vaikeaksi.

Saksaan verrattuna on Ranskan ote Englantiin nähden otettuna vedenalaisen sodan ~~kxxxxx~~ kannalta aivan toinen. Ranska on ensiksikin Englannin kanalin eteläisen rannan omistaja, josta käsin voimakkaiden rannikkolinnoitusten turvin Ranska voi vedenalaisilla mitä tehokkaimmin uhata Englantia. Toiseksi ja kolmanneksi on Ranskalla pitkät rannikot ja hyvät satamat Atlantin ja Välimeren rannoilla, joista käsin Ranskan vedenalaiset voivat voimakkaasti uhata Englannin sotilaallisia ja kaupallisia kulkuteitä näillä merillä. Ja niistähän riippuu Suur-Britannian saarivaltakunnan elämä ja kuolema, ma, jolla Englannin hallitusmiesten usein toistuvien lausuntojen mukaan ei millään hetkellä ole ruokatarpeita pitemmäksi ajaksi kuin seitsemäksi viikoksi.

Ilmeistä on siis, että jos Ranska olisi Englannin vihollinen, olisi Englannin asema erinomaisesti vaarallinen.

Ryhtymättä lausumaan mitään arveluita siitä, mitä ^{varten} ja ketä vastaan Ranska on sodan jälkeen pannut niin paljon painoa sukelluslaivastonsa kehittämiseen, näyttää siltä, jos englantilaiset lähteet pitävät paikkaansa, että Ranskalla tällä hetkellä olisi maailman parhain sotalaivasto tällä alalla.

Koska Englanti on yksin elintarpeisiinsa nähden ylivoimaisesti riippuvainen tuonnista, mikäli voi tapahtua ainoastaan meritse, on siis Ranskan käsissä tällä hetkellä ase, jolla se voisi antaa Englannille nähtävästi miltei kuolettavan iskun. Tälle seikalle ei tietysti alati valpas Englanti ole voinut ummistaa silmiään, seikka, minkä Englannin ulkopoliittinen johto on tietenkin ottanut huomioon. Arvatenkaan ei myöskään Quai d'Orsay ole ollut toimeton, vaan on esittänyt Englannille, mitä kaikkea etua yhteistoiminta Ranskan kanssa voisi merkitä Englannille. Mitä vaaraa Englannille voisi koitua Ranskan vihollisuudesta, sen voi Englanti nähdä esimerkiksi Ranskan sukelluslaivaston voimakkaasta kasvusta ja miltei myöskin Ranskan ja Saksan välien paranemisesta. Tähän viimeksi mainittuun seikkaanhan viittasi esimerkiksi herra ~~Jaque~~ Jacques Seydoux huomiota herättävässä kirjoituksessaan "Times"-lehdessä viime maaliskuun puolivälissä.

Että Englanti ja Ranska ovat joka tapauksessa lähentyneet toisiaan on selvä tosiasia, ja että Englanti on kulkenut siihen suuntaan, täytyy johtua mitä painavimmista syistä, sillä en epäile vähääkään väittäessäni, että Englannin kansan ja koko Brittiläisen Imperiumin kansojen suuri enemmistö on jyrkästi vastaan liittoutumispolitiikkaa. Näin ollen en voi vetää muuta johtopäätöstä kuin sen, että muutoksen Englannin ulkopoliitikassa on voinut aiheuttaa ainoastaan mahdollinen uhka valtakunnan turvallisuutta vastaan.

Englannin ja Ranskan välisellä poliittisella yhteisymmärryksellä on tietysti mitä moninaisimpia seurauksia. Tuskinpa se oletamus olisi väärään osunut, että yhtenä näistä tulisi olemaan vississä suhteessa venäläis-vastainen politiikka. Tämä olisi ilmeisesti ainakin Englannin

etujen mukaista ja tuskinpa on syytä uskoa, että Ranska ainakaan nykyisin olisi kovinkaan vastahakoinen asettamaan tässä suhteessa Englannin kanssa samalla linjalle. Tässä en voi olla palauttamatta mieleeni mielenkiintoisia keskustelujani Englannin nykyisen ambassadörin kanssa Parisissa (Sir William Tyrrell, ent. vakinainen alivaltiosihteeri), joka aina suurella avomielisyydellä lausui ajatuksensa sekä nykyisestä että entisestä Venäjistä ja joista kävi ilmi, että hän on hyvin desideerattu Venäjän vastustaja. Että hän tietysti on voinut keskusteluisaan kanssani salata todellisia ajatuksiaan porvarilliseen Venäjään nähden on teoreettisesti mahdollista, mutta henkilökohtainen vaikutelmani on, että Sir William puhui kanssani täydellisesti bona fide. Sitäpeitsi tapasin häntä siksi usein ja keskustelut hänen kanssaan olivat siksi perusteelliset, että voisi otaksua hänen jolloinkin hairautuneen puhumaan toista, jos hänen tarkoituksensa olisi ainoastaan ollut johtaa minua harhaan.

Venäjän vuoksi näyttäisi minusta siltä, että englantilais-ranskalainen lähentyminen olisi meidän kannaltamme katsottuna varsin edullista ja ainakin niin kauan, kun Venäjä ja Saksa eivät ole käsi kädessä, eivätkä jaksa sulkea Itämeren.

Muita mahdollisia seurauksia englantilais-ranskalaisesta yhteistoiminnasta luulisin olevan Italian ja Englannin välisen kylmeneminen - tämä kai on jo saanut alkunsa - joka arvatavasti pakottaisi Italiaa hakemaan tukea jostakin. Englantilaisista lehdistä olen havainnut, siitä on jo toista kuukautta kulunut, että eräs huomattava italialainen lehti -- "Tevere" -- olisi kirjoittanut siihen suuntaan,

että Italian olisi haettava ystävyttä Venäjän taholta. Veisikö tämä siihen tai vielä mahdollisesti muihin kombinaatioihin, on turhaa tässä ruveta ennustelemaan.

.....

Ennen lähtöäni Haagista kävin Hollannin ulkoasiainministeriön yleissihteerin, hra Snouck Hurgronjen, puheilla. Keskustelun esineenä oli m.m. englantilais-ranskalainen laivastosopimus. Jönkheer Snouck Hurgronje ei voinut kyllin ihmetellä, että Englanti ja Ranska olivat voineet otaksua, että Yhdysvallat voisivat hyväksyä sanottua sopimusta ja että tällainen esitys tehtiin Yhdysvalloille nimenomaan tällä hetkellä, jolloin Amerikassa koko huomio on kiinnitetty presidenttivaaleihin.

.....

Palatakseni vielä englantilais-ranskalaiseen lähen-
tymiseen tahdon mainita, että sanomalehtien mukaan olisi Mr. Philip Snowden, mielestäni Labour Partyn viisain mies, lausunut, että se on synnyttänyt Euroopassa huonomman yleispoliittisen tilanteen kuin minään aikana rauhanteon jälkeen. Tällä hän arvatenkin tarkoitti, että Euroopassa on palattu taas liittopolitiikkaan, tasapainopolitiikkaan, joka synnyttää vastavetoja. Teoreettisesti tietysti on myönnettävä, että Snowden on oikeassa, mutta toisaalta voitane ehken kysyä, onko Euroopassa todella koskaan oltu poissa tasapainopolitiikasta. Ranskahan järjesti pian Versaillesin rauhan jälkeen liiton Puolan ja sitten Pikku-Ententen kanssa ja tämä kai oli vastoin Kansainliiton johtavaa ajatusta. Kumminkaan ei mielestäni voi unohtaa, tai paremminkin sanoen, sulkea silmiänsä siltä tosiasialta, että Europan tällä hetkellä voimakkaimmat valtiot, Englanti ja Ranska ovat astuneet tielle, joka ainakin voi viedä - vaikkakaan se toivottavasti ei si-

tä tee - pois päin Kansainliitosta ja Locarnosta. Tahdon vielä alleviivata, että syyt, jotka ovat mahdollisesti saaneet Englannin poikkeamaan siltä tieltä, jolla se on hyvin johdonmukaisesti kulkenut Versaillesin rauhasta saakka, täytyy olla erinomaisen ~~rik~~ painavat. Kuten jo olen esittänyt, en pidä mahdollisena, että mikään muu seikka kuin suoranaisten huoli valtakunnan turvallisuudesta, on voinut aiheuttaa tämän. Ja jos taas on niin, että Englanti ja Ranska ovat muodossa tai toisessa herättäneet eloon ententen, niin täytyy siitä olla luonnollisesti suuria seurauksia. Tässä tahdon sanoa, että esim. "Observer" lausui pari viikkoa sitten sen käsityksen, että tämä kohtalokas askel" olisi sittenkin viime hetkessä tullut vältetyksi. Kenties on niin.

Jo pitkäaikoinen aika ^{on} Lontossa pannut merkille, että eräissä piireissä, joiden luulen olevan usein kosketuksessa Ranskan sikäläisen ambassadin kanssa, pidettiin englantilais-ranskalaista yhteisymmärrystä aivan selviönä. Minusta teki se aikanaan epäilyttävän ja kerstavan vaikutuksen, sillä mielestäni koetti Englanti pitää kätensä mahdollisimman vapaina, kuten sen välittäjärooli Locarno-sopimuksen aikaansaamisessa mielestäni osoitti ja lukemattomissa muissa yhteyksissä. Kumminkin johtua kuulemani nyt mieleen.

Samoin tahdon tässä yhteydessä mainita, että Jacques Seydouxin kirjoitus "Timesissa", johon Ulkoasiainministeri Procopé myöskin kiinnitti erikoista huomiota, oli, kuten minulle "Timesin" taholta on sanottu, "Timesin" kehoituksesta kirjoitettu. Tämä osoittaisi, että Englannissa on voimia -- eikä "Times"suinkaan ole pieni tekijä -- jotka ovat koettaneet valmistaa Englannin yleistä mielipidettä ranskalais-englantilaisen yhteisymmärryksen aikaansaamisen välttämättömyyteen.

Vevey, Schweiz, 10/10 1928.

A. H. Saastamoinen.

58

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA:

Ministeri Saastamaisen raportti.

London

27/10 1928.

~~7/11/28~~

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
25/10/28		
2/11-28	10	111
KYHÄ	OSASTO	ADIA
5	07	

London, S. W. 5
2, Moreton Gardens
27/10/1928
(lauantai-ilta)
klo 7.30 jpp.

Herra Ministeri,

Tuntu sitten oli pistäytymässä kerra Pöytäkirjan luona ja oli tilaisuudessa kuulemaan telefoni keskustelua hänen ja Saksan V. Y. chargé d'affairesin välillä puhelimesta. Saksan asiantuntija, Hr Dieckhoff, ilmoitti vastaanottaneensa juuri hallitukseltaan tiedonannon, että se pyytää asianomaisia valtoja asettamaan Kan. Jäinvalisen komitean tutkimaan kysymystä sotakorvausten residoimisesta. Asia saatetaan julkisuuteen ensi tiistaina, s. o. kuluvaan lokakuun 30 päivään.

Heti tämän ilmoituksen saatuaan soti kerra Pöytäkirja tästä asiasta Englannin finanssi ministerion näitä asioita hoitavalle virkamiehelle (Deputy Controller of Finance) Mr. F. W. Leith-Rossille tämän virkahuoneeseen.

Mikäli olen täällä havainnut, on Englannin mieli, että Saksaa kohtaan tällä hetkellä varsin kylmä eikä näin ollen ole syytä uskoa, että Englanti olisi ollenkaan halukas myönnytyksien tekoon Saksan nähdessä, etenkin kun ei aiakaan tällä hetkellä ole mitään aihetta otakseen, että Yhdysvallat olisivat halukkaita residoimaan kantansa sotakorvausasiassa.

Lontossa on tällä hetkellä Mr. J. Pierpont Morgan, New Yorkista, ja mikäli olen kuullut, pitäisi hänenkin olla

2/ varsin kylmällä kannalla jaksaa nähdä. Samaa väite-
tään Mr. Parker Gilbertistä.

Kainki merkit viittäisiin siis siihen, ettei ajan-
kuluu jaksan kannalta katsottuna tämän kysymyksen
esille ottamiselle ole lainkaan syytä.

(Väli)

Kirjateu Veveystä X.K. 10 pua lähettämään raport-
tiin, jossa koskettiin kysymystä Englantilais. lause-
laitesta lähestymisestä ja mitä pikin todiasiallisesti
entente cordialeen luokitamisena näiden seurauk-
sen välillä, tahdon lausua, että minulla on nyt, kaoli-
luatta Englannin hallituksen "Valloitetusta kirjasta"
ja Baldwinin eilisestä puheesta Albert Hallissa
sekä Ranskan "Siivestä kirjasta" entistä suuremman
aihetta pitää lausumaani kaivitystä oikeana.

(Väli)

Koska ei minulla tällä hetkellä ole mahdollisuutta
saada tätä kirjettä koneella puhvaksi kirjoitetuksi
ja jäljennetyksi, pyytäisin että tulla suoritelrai-
tiin liikkavasiiministeriönä ja että tulla lähete-
tätään yksi kopio.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri ottamaan vastaan
Suurimman kunnioituksen lukuun

A. H. Rasmussen

Jäljennös.

London, S.W. 5

27/10 1928.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
200, Grosvenor Gardens D. 19 28 25/10/28		
2/10-28	52	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	C7.	

Herra Ministeri,

Tunti sitten oli pistäytymässä herra Poliakoffin luona ja olin tilaisuudessa kuulemaan telefonikeskustelun hänen ja Saksan v.t. chargé d'affairesin välillä puhelimessa. Saksan asainhoitaja, tri Dieckhoff ilmoitti vastaanottaneensa juuri hallitukseltaan tiedonannon, että se pyytää asianomaisia valtoja asettamaan kansainvälisen komitean tutkimaan kysymystä sotakorvauksien revidoimisesta. Asia saatetaan julkisuuteen ensi tiistaina, s.o. kuluvan lokakuun 30 päivänä.

Heti tämän ilmoituksen saatuaan soitti herra Poliakoff tästä asiasta Englannin finanssiministeriön näitä asioita hoitavalle virkamiehelle (Deputy Controller of Finance) Mr F.W. Leith-Rossille tämän virkahuoneeseen.

Mikäli olen täällä havainnut, on Englannin mieliala Saksaa kohtaan tällä hetkellä varsin kylmä eikä näin ollen ole syytä uskoa, että Englanti olisi ollenkaan halukas myönnötyksien tekoon Saksaan nähden, etenkin kun ei ainakaan tällä hetkellä ole mitään aihetta otaksua, että Yhdysvallat olisivat halukkaita revidoimaan kantaansa sotakorvausasiassa.

Lontoossa on tällä hetkellä M. J. Pierpont Morgan, New Yorkista, ja mikäli olen kuullut, pitäisi hänenkin olla varsin kylmällä kannalla Saksaan nähden. Samaa väitetään Mr. Parker Gilbertistä.

Kaikki merkit viittaisivat siis siihen, ettei ajankohta Saksan kannalta katsottuna tämän kysymyksen esille ottamiselle ole lainkaan suotuista.

Viitaten Veveystä t.k. 10 p:nä lähettämäni raport-

tiin, jossa koskettelin kysymystä englantilais-ranskalaisesta lähestymisestä ja mitä pidin tosiasiallisesti entente cordialen uudistamisena näiden suurvaltojen välillä, tahdon lausua, että minulla on nyt, huolimatta Englannin hallituksen "Valkoisesta kirjasta" ja Baldwinin eilisestä puheesta Albert Hallissa sekä Ranskan "Sinisestä kirjasta" entistä enemmän aihetta pitää lausumaani käsitystä oikeana.

Koska ei minulla tällä hetkellä ole mahdollisuutta saada tätä kirjettä koneella puhtaaksi kirjoitetuksi ja jäljennetyksi, pyytäisin, että tämä suoritettaisiin Ulkoasiain ministeriössä ja että tänne lähetettäisiin yksi kopio.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, ottamaan vastaan suurimman kunnioitukseni vakuutus.

A. H. Saastamoinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *J.*

OSASTO: *C7.*

ASIA: _____

Ministeri Saastamisesta raportti no 21.

Lontoo

5/11 1928

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 1488.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

Lontoossa 5 p:nä marraskuuta 1928

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 26/205 h. D. 1928		
10/11-28	52	L.H.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	07	

Herra Ministeri,

Ohellisena lähettän täten kunnioittaen
raporttini n:o 21-1928, joka sisältää seuraavaa:

Englantilais-ranskalainen poliittinen
lähentyminen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvim-
män kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s :

P. H. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. Procopé,
Helsinki.

Légation de Finlande

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 26/205 h		D. 19 28
10711-2852	L.M.	
RYY	U. 1928	ACIA
st e7		

Englantilais-ranskalainen
poliittinen lähentyminen.

Viime viikolla lähetyksessä laadittu katsaus Englannin sanomalehdistön kantaan englantilais-ranskalaiseen laivastosopimukseen ja yleensä englantilais-ranskalaisiin suhteisiin näiden antaa mielestäni varsin hyvän kuvan siitä, mitä tässä maassa ajatellaan tästä erinomaisen tärkeästä asiasta. Jos koettaa puristaa ulos sen, mikä eri ajatussuunnille on yhteistä, on mielestäni yleinen vaikutelma ja johtopäätös se, että vissi poliittinen lähentyminen näitten kahden maan välillä on tosiasia. Tämä on mitä tärkeintä todeta. Toisluokkaiseksi jää ja saa mielestäni jättää kysymyksen siitä, miten pitkälle tässä lähentymisessä on menty muodollisesti. Englantilais-ranskalaisen ententen historia on tässä suhteessa mitä valaisevin esimerkki. Eihän silloinkaan, maailmansodan puhjetessa, ollut Englannin ja Ranskan välillä olemassa mitään muodollista sopimusta, eikä Englannin ulkoministeri, puheissaan Englannin parlamentissa heinäkuun 31 ja elokuun 3 päivänä 1914 rikkonut muodollisesti totuutta vastaan, kun hän selitti, etteivät Englannin kadet ole sidotut, vaan että parlamentin vallassa on päätettävä sodasta ja rauhasta. Mutta tästä huolimatta on ilmeisesti totuus se, kuten kuuluisan teoksen "The Cambridge History of British Foreign Policy 1783-1919" kolmannen osan sivulla 508 sanotaan näistä ulkoministerin puheista: "Vakuutukset siitä, ettemme me olleet sidotut, olivat muodollisesti korrektit, mutta asiallisesti epätarkat" (The assurances that we were unpledged were formally correct, but inaccurate in substance). Ihmetellä kumminkin täytyy sitä lordi Cushendunin lausumaa, minkä hän teki eräessä puheessaan ja johon m.m. "Manchester Guardian"

kiinnitti täydellä syyllä suurta huomiota, nimittäin, ettei entente Englannin ja Ranskan välillä ole koskaan purettu. Nähtävästi tämä tulee aiheuttamaan kirpeätä arvostelua parlamentissa.

Raportissani lokakuun 10 päiväältä, jonka kirjoitin Schweizissä, lausuin sen käsityksen, että pohjimmainen syy siihen, miksi Englanti on taipunut - käyttäen tahallisesti tätä sanaa - läheisempään yhteistoimintaan Ranskan kanssa kuin missä se on ollut sodan jälkeen, johtuu siitä, että Englannin oma ja sen imperiumin turvallisuus on joutunut alttiiksi suuremmalle vaaralle kuin koskaan ennen tekniikan kehittymisen kautta vedenalaisten sotalaivojen alalla. Niiden toimintatapa on nyt suurempi kuin koskaan ennen, mikä tekee niille mahdolliseksi risteillä kauan valtamerillä ja siten vielä tehokkaammin kuin ennen katkaista tai mitä vakavimmin häiritä merikulkuteitä. Koska Ranska on järjestelmällisesti lisännyt vedenalaistensa lukumäärää ja samalla kiinnittänyt kaikkea mahdollista huomiota niiden teknilliseen täydellisyyteen, ei Englanti tietenkään ole voinut olla ottamatta huomioon sitä mahdollisuutta, että voisi syntyä sellainen tilanne, jolloin nämä juuri nimenomaan saarivaltakunnalle niin peräti vaaralliset aseet voisivat tulla käytetyiksi sitä vastaan. Ja Ranskan käsityksen tämä ase juuri Englantia vastaan on aivan erikoisesti vaarallinen ja tehokas Ranskan maantieteellisen aseman vuoksi. Näin ollen, niin minä väittäisin, on Englanti joutunut vasten tahtoaan ja suuressa määrässä vastoin valtakunnallisia, kauppapoliittisia ja jopa yleispoliittisia intressejäänkin siihen asemaan, että sen on ainakin jossakin määrin täytynyt luopua Locarno- ja Kansainliittopoliitikastaan ja astua tielle, joka, jollei se ole suorastaan liittopoliitiikkaa niin ainakin jotain siihen vivahtavaa.

Sukellusveneitten merkityksestä Englannin meripoliittiseen asemaan kirjoittaa hyvin mielenkiintoisesti nimimerkki "Scrutator" tämän päivässä "Sunday Timesissa" artikkelissa, jolle hän on antanut nimeksi "Merien vapaus".

Kirjoituksessa johdatetaan ensiksikin mieleen, miten Yhdys-

vallat rauhanneuvotteluissa 1919 pitivät jyrkästi kiinni merien vapaudesta ja miten Englanti tätä vastusti kynsin hampain ja mikä ristiiriita meni niin pitkälle, että Wilson uhkasi solmia yksityisrauhan Saksan kanssa, ellei hänen vaatimukseensa suostuttaisi. Kirjoittaja jatkaa sitten:

"Suurin piirtein katsoen on asema tällainen. Jos ottaa huomioon kaikki ne muutokset, jotka ovat tapahtuneet sodankäymisen alalla sitten Nelsonin päivien - kuten erikoisesti mannermaan rautatieverkoston, ilman valloittamisen ja niin edespäin - niin voi kysyä, voittaako tai ehkäkö saarivaltakunta, jolla on voimakas laivasto, sen kautta että se pitää kiinni tai luopuu saarto-oikeudesta? Ei voi ajatella muuta maata Euroopassa kuin Saksaa, jota saarto voi elimellisesti vahingoittaa; suurin piirtein voi sanoa, lukuunottamatta niitä poikkeuksellisia olosuhteita, jotka vallitsivat viime sodan aikana, ettei mitään mannermaavaltiota voi efektiivisesti blokeerata. Mutta jos tämä maa joutuisi kuukauden ajaksi tehokkaan saarron esineeksi olisimme me hukassa. Huhtikuussa 1917 olimme me tosiasiallisesti lähempänä perikatoa, sukellusvenesäärron ollessa tehokkaimmillaan, kuin koskaan ennen ja toivokaamme kuin koskaan tämän jälkeen. ^{x)} Minkä Saksa suoritti huonosti poikkeuksellisissa maantieteellisissä vaikeuksissa, sen joku toinen maa voi tehdä perusteellisesti ja hyvin, eikä vedenalaista ole, huolimatta kaikista niistä tuomioista, joita langetettiin siitä sodan aikana, kielletty käyttämisestä välikappaleena saarrossa. Kirjoittajan mielestä olisi kaikki aihe ottaa tutkimuksen esineeksi eikä saarto-oikeus ole muuttunut meidän saareme ja koko valtakunnallisen turvallisuutemme suurimmaksi vaaraksi.

Tämän tutkimuksen suorittamiseen olisi sitäkin enemmän syytä, koska saarto-oikeus on ainoa mahdollinen sodan aihe tämän maan ja Yhdysvaltain välillä ja tätä koskeva sopimus meidän molempien kesken tekisi meistä sitten liittolaiset jokaisessa tulevassa sodassa.

x) Alleiviivaus minun. -A.H.S.

Ameriikka on ainoa mannermaavaltio, kenties Saksaa lukuunottamatta, joka on vakavasti muutoksen kannalla; mitkään muut maat eivät näe vedenalaisessa vaaraa itselleen, vaan arvokkaan aseeseen heikon laivaston hyväksi voimakkaan laivaston omaavaa saarivaltakuntaa vastaan. Jos jostain muutosta tahdotaan aikaansaada täytyy aloitteen tulla ngiden kolmen maan taholta, sillä nykyään ei nähtävästi saataisi Kansainliitossa enemmistöä tämän asian hyväksi.

Teemme siis kaikella vakavuudella sen esityksen, että tämä maa (Englanti) yhdessä Amerikan kanssa, tai ehkenpä vielä yhdessä Saksan kanssa, ryhtyisivät toimeen. Tämä tietysti tekisi lopun taloudellisesta saarrosta, paitsi tietysti sellaisessa tapauksessa, jolloin Kansainliitto määräisi sellaisen tehtäväksi sellaista maata vastaan, joka rikkoo rauhaa. Sillä välin voisivat molemmat maat - Englanti ja Yhdysvallat - sopia yhteisestä menettelytavasta sellaista maata vastaan, joka uhkasi merien taloudellista vapautta. Pohjois-Atlantinista tulisi täten englantilais-ameriikkalainen järvi, vedenalainen menettäisi kauhunsa, me tulisimme turvatuiksi saartoa vastaan ja jokaisesta uudesta ameriikkalaisesta sotalaivasta tulisi lisätse meidän turvallisuudellemme ".

Tämä "Scrutatorin" kirjoitus on todella mielenkiintoinen. Siinä lausutaan suoremmin ja selvemmin julki kuin mitä olen nähnyt missään muussa englantilaisessa julkaisussa - epäsuorasti tämä kyllä on sanottu - että Englannin meripoliittinen asema on muuttunut sille epäedulliseksi vedenalaisten sotalaivojen tehokkuuden paranemisen kautta. Koska tämä koskee suoranaisesti Englannin, saarivaltakunnan, olemassaoloa, voi hyvin ymmärtää, että englantilaisen on peräti vaikea myöntää tämä. Voi helposti huomata, ettei suurin osa intelligentimmistäkaan osasta Englannin kansaa vielä tajua tätä, mutta ilmeistä on, että Englannin hallitus on tästä hyvin selvillä ja että se juuri tämän pakoittavan syyn vuoksi on katsonut olevan viisainta sopia muodossa tai voisessa visseistä suuntaviivoista Ranskan kanssa.

"Scrutatorin" kirjoituksesta käy myös ilmi, kuten esim. J.L. Garvinin kirjoituksesta "Observerin" lokakuun 27 päivän numerossa,

että yhteisymmärrystä Yhdysvaltain kanssa pidettäisiin ensi kädessä suotavana ja toivottavana. Vaikkakin Englannilla on tietysti paljon yhteistä Ranskan kanssa, jopa sympatiojakin Ranskaa kohtaan, olen kumminkin saanut sen käsityksen, että harvat englantilaiset, jos ketkään, haluaisivat sitoa suoraan maansa kohtaloita yhteen Ranskan kanssa. Kun tätä voi sanoa Englannista itsestään, niin vielä suuremmalla syyllä sitä voi sanoa brittiläisistä dominioneista, jotka eivät kammo mitään enemmän kuin sekaantumista Europan mannermaan asioihin ja ristiriitoihin. Kun lisäksi pitää mielessään sen kylmän tosiasian, että Englanti on suuresti yliasuttu maa ja on ylivoimaisesti riippuvainen sekä tuonnista että viennistä ja että sen elinetsujen mukaista on siis olla hyvässä väleissä kaikkien maitten kanssa, ei kallistumista Ranskaan päin voi todellakaan selittää johtuvaksi muusta kuin pakosta. Tästä taasen johtuu, ettei toistaiseksi ainakaan ole syytä uskoa, että englantilais-ranskalainen yhteisymmärrys ja lähentyminen olisi aivan hetkellinen ilmiö. Täydellisen lopun tästä ryhmittymisestä ja mahdollisista vasta-ryhmittymyksistä voisi käsitykseni mukaan tehdä ainoastaan yleinen ja rehellinen aseistariisuminen. Milloin siihen saakka päästään, voi ainoastaan kokemus ja aika näyttää. Sen voi minun mielestäni kumminkin todeta, että tällä ajatuksella on todella vahvaa kaikupohjaa sivistyskansojen keskuudessa. Suurimmaksi esteeksi yleisen rauhan tielle jää Neuvostotasavaltaisen Liiton Puolustautuminen tämän omituisen valtakunnan vaarivaa uhkaa vastaan on englantilais-ranskalaisen lähestymisen ainoa hyväksyttävä raison d'être.

Lontoossa 4 p:nä marraskuuta 1928.

L ä h e t t i l ä s :

P. H. Suustamoinen